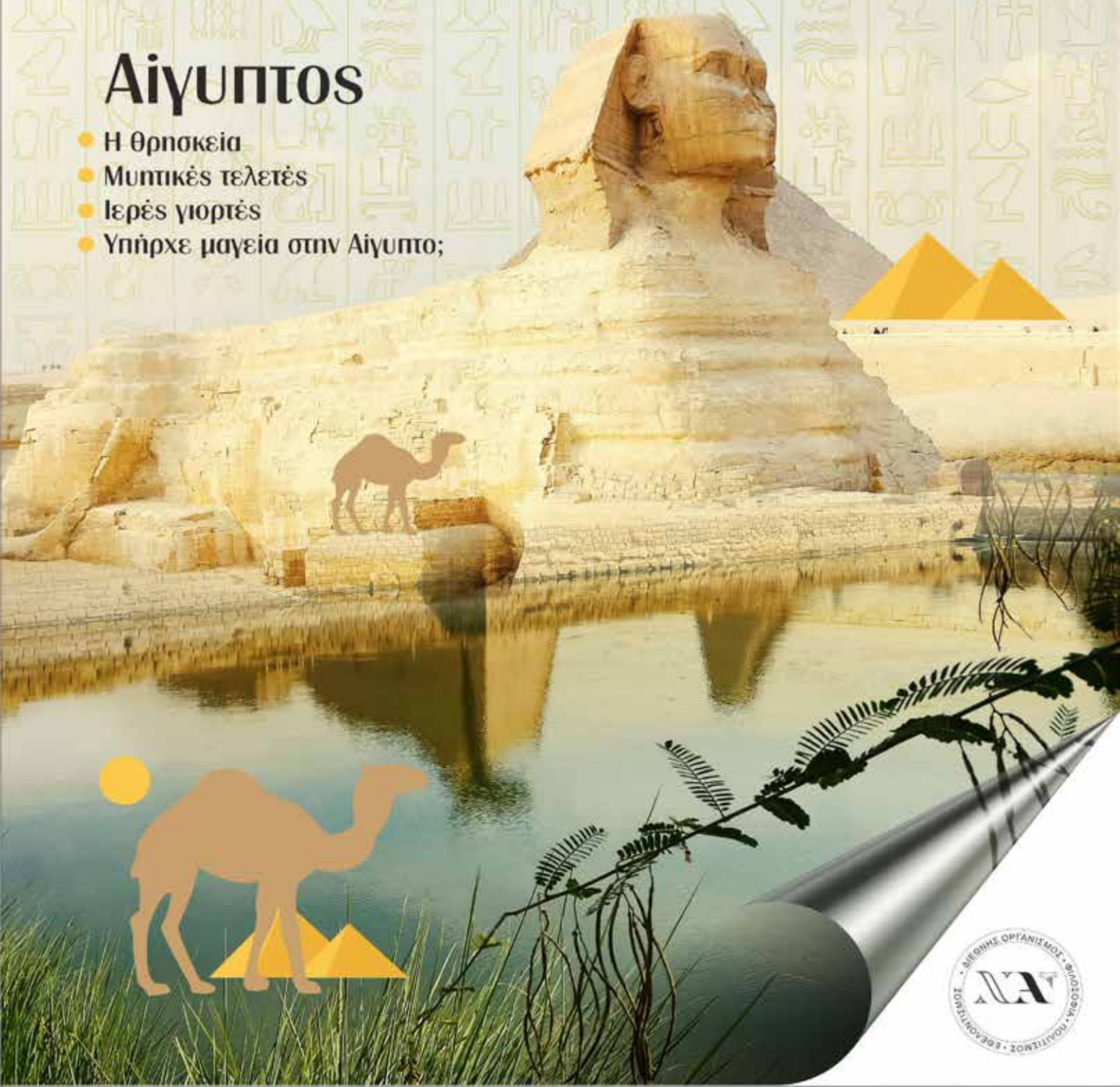

filosοφική λίθος

Τ195-ΕΤΟΣ 45° - ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2025

Αίγυπτος

- Η θρησκεία
- Μυστικές τελετές
- Ιερές γιορτές
- Υπήρχε μαγεία στην Αίγυπτο;

φιλοσοφική λίθος

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έκδοση του περιοδικού *φιλοσοφική λίθος* είναι αποτέλεσμα μη αμειβόμενης εργασίας. Αποτελεί μία εθελοντική προσφορά τόσο από πλευράς αρθρογράφων όσο και των υπολοίπων συνεργατών σε τεχνικά θέματα. Τα άρθρα που δημοσιεύονται είναι προϊόν έρευνας στους χώρους της επιστήμης, της τέχνης, της φιλοσοφίας και της μεταφυσικής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

ΑΓ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ 29,
ΑΘΗΝΑ 11361
Τηλ. 210 8810830

Πληροφορίες:
www.nea-acropoli.gr

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2025

Εκδότης

Ομάδα Ε. Ν. Α.

Διεύθυνση Σύνταξης

Κ. Φραντζικινάκης

Υπεύθυνος Έγλης

Φανή Γκούφα

Ατελιέ

Δ. Γακηλάζος

Στοιχειοθεσία - Διόρθωση

Γιώργος Βενέτης

Δημ. Σχέσεις - Διακίνηση

Π. Βεκρής

Μεταφράσεις

Ι. Αληζιώτη

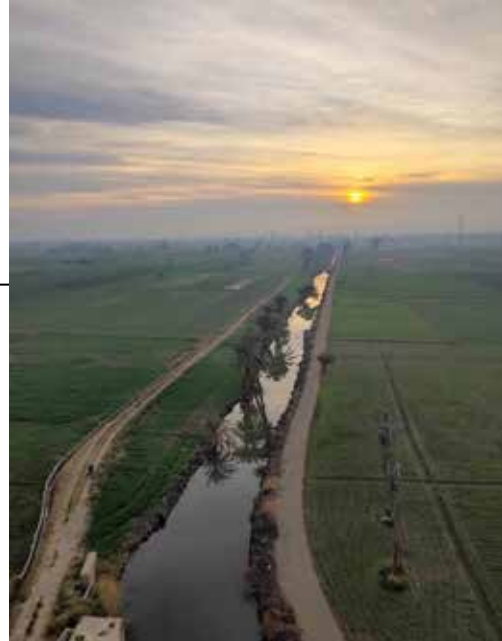
Συνεργάτες

Π. Βεκρής, Γ. Χρόνης, Δ. Γιαννακόπουλος,

Γ. Πίτσικας, Μ. Κόλλιας, Ν. Σαρλάς,

Χ. Κληματσίδας

περιεχόμενα

3. Από τον εκδότη
4. Η δημιουργία του κόσμου στην Αιγυπτιακή μυθολογία
8. Η θρησκεία της Αιγύπτου
14. Η κοιλάδα των βασιλέων: η αιώνια κατοικία του Φαραώ
16. Η μετενσάρκωση στην αρχαία Αίγυπτο
20. Η σημασία του Νείλου στην αρχαία Αίγυπτο
24. Ιερές γιορτές της Αιγύπτου
32. Μυητικές τελετές στην Αίγυπτο
38. Ο ναός της Ίσιδας στη νήσο Philae
42. Οι θεοί της Αιγύπτου: στο φως μιας νέας ερμηνείας
48. Συνέντευξη με τον πρόεδρο του ΔΟΝΑ, Carlos Adelantado
54. Το χωριό των τεχνιτών της Αιγύπτου
58. Υπήρχε μαγεία στην Αίγυπτο; (μέρος 1ο)
64. Μάατ
70. Στο επόμενο τεύχος

ISSN: 2944-9367

Aυτό το τεύχος του περιοδικού μας είναι αφιερωμένο στην αινιγματική και διαχρονική γοητεία της αρχαίας Αιγύπτου. Θα επιχειρήσουμε ένα συναρπαστικό ταξίδι στην καρδιά ενός πολιτισμού που άφησε ανεξίτηλο το σημάδι του στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Ξεκινώντας από τα θεμέλια της κοσμοθεωρίας των αρχαίων Αιγυπτίων, εξερευνούμε τους μύθους της δημιουργίας που προσπάθησαν να εξηγήσουν την προέλευση και τη λειτουργία του κόσμου. Ανακαλύπτουμε την ποικιλομορφία αυτών των μύθων, που άνθισαν σε διάφορες περιοχές της Αιγύπτου, με κάθε πόλη να τιμά τον δικό της θεό-δημιουργό. Ωστόσο, όπως μαθαίνουμε, αυτή η ποικιλομορφία δεν θεωρούνταν αντικρουόμενη, αλλά συμπληρωματική, αντικατοπτρίζοντας τις πολλές πτυχές της δημιουργικής διαδικασίας και τις διάφορες θεϊκές δυνάμεις. Στο επίκεντρο αυτής της κοσμοθεωρίας βρισκόταν η Μαάτ, η αρχή της κοσμικής τάξης, της αλήθειας, της ισορροπίας και της δικαιοσύνης, που αποτελούσε τον θεμελιώδη λίθο της αιγυπτιακής ύπαρξης.

Συνεχίζοντας το ταξίδι μας, εισερχόμαστε στην Κοιλιά των Βασιλέων, την αιώνια κατοικία των Φαραώ του Νέου Βασιλείου. Θα δούμε ότι οι λαμπροί τάφοι δεν ήταν απλώς χώροι ανάπαυσης, αλλά πύλες προς την αιωνιότητα, περίτεχνοι ναοί αφιερωμένοι στο μεταθανάτιο ταξίδι της ψυχής. Εξετάζουμε τη συμβολική αρχιτεκτονική και τη διακόσμηση αυτών των τάφων, που καθοδηγούσαν τον Φαραώ στις δοκιμασίες του Κάτω Κόσμου (Ντουάτ) με την ελπίδα να ενωθεί με τους θεούς.

Δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε την πίστη στη μετενσάρκωση, μια έννοια που διέτρεχε την αιγυπτιακή σκέψη. Μαθαίνουμε ότι οι ψυχές πίστευαν πως μπορούσαν να γεννηθούν ξανά στη Γη για να διορθώσουν λάθη και να αναβιώσουν αναμνήσεις από προηγούμενες ζωές. Ο σκαραβαίος (Kheper), σύμβολο του γίγνεσθαι, συνδεόταν στενά με αυτή τη διαδικασία της μεταμόρφωσης.

Καμία κατανόηση της αρχαίας Αιγύπτου δεν θα ήταν πλήρης χωρίς να αναγνωρίσουμε τη ζωτική σημασία του Νείλου όχι μόνο ως πηγή ζωής και γονιμότητας, αλλά και ως θεότητα. Εξετάζουμε τους μύθους για τη δημιουργία του και τη θεοποίησή του μέσω του θεού Χάπι. Η ζωή και ο χρόνος στην αρχαία Αίγυπτο ήταν άρρηκτα συνδεδεμένα με τον ετήσιο κύκλο του Νείλου.

Οι ιερές γιορτές κατείχαν μια ξεχωριστή θέση στην αιγυπτιακή θρησκεία, λειτουργώντας ως «ευτυχισμένες επανενώσεις» που συνέδεαν τον άνθρωπο με το θείο. Εξετάζουμε την ποικιλία των γιορτών και τις περίτεχνες τελετουργίες που τις συνόδευαν, αναδεικνύοντας την αέναη προσπάθεια των Αιγυπτίων να εναρμονιστούν με τους κύκλους της φύσης και του σύμπαντος.

Επιπλέον, ρίχνουμε φως στις μυητικές τελετές, όπως το βασιλικό ιωβηλαίο (Heb Sed), που είχαν στόχο την πνευματική αναγέννηση και την ενίσχυση της θεϊκής σύνδεσης του Φαραώ. Αυτές οι τελετές, γεμάτες συμβολισμό, υπογράμμιζαν τον ρόλο του Φαραώ ως μεσολαβητή μεταξύ του κόσμου των ανθρώπων και των θεών.

Τέλος, εξερευνούμε την έννοια της μαγείας, η οποία στην αρχαία Αίγυπτο δεν ήταν απλώς τεχνάσματα, αλλά μια «Μεγάλη Επιστήμη» που συνδεόταν με τη βαθιά κατανόηση του σύμπαντος και της ανθρώπινης ύπαρξης. Θίγουμε την πιθανή προέλευση αυτής της γνώσης από αρχαιότερους πολιτισμούς και την επιδίωξη της επιτάχυνσης της πνευματικής εξέλιξης.

Η διαχρονική γοητεία αυτού του πολιτισμού έγκειται στην ικανότητά του να συνδυάζει το μυθικό με το πρακτικό, το πνευματικό με το υλικό, αφήνοντάς μας μια παρακαταθήκη σοφίας, τέχνης και πίστης που συνεχίζει να μας συναρπάζει και να μας προβληματίζει μέχρι σήμερα.

editorial

Μετά από 40
συνεχόμενα
χρόνια έκδοσης
του περιοδικού
Νέα Ακρόπολη
συνεχίζουμε να
αναζητούμε τη
φιλοσοφική λίθο...

Όλα τα παραπάνω
δεν αποτελούν
πλέον για μας
διανοητικές
αλήθειες, αλλά
έναν τρόπο ζωής,
που βελτιώνει
καθημερινά τον
εαυτό μας και τον
κόσμο.

Το αλχημικό έργο
βρίσκεται σε
εξέλιξη...

Η δημιουργία του κόσμου στην Αιγυπτιακή μυθολογία

Κείμενο: Απόστολος Χαντζάρας

Κατά την περίοδο των περασμένων Χριστουγέννων είχα την ευκαιρία ενός ταξιδιού στην Αίγυπτο, την χώρα του μυστηρίου και των Μυστηρίων. Η εμπειρία ήταν τόσο δυνατή που θα τολμούσα να την χαρακτηρίσω διαμορφωτική! Κι αυτό δεν αφορά μόνο στο θαυμασμό για την αρχιτεκτονική, την ομορφιά και το μεγαλείο των ναών, των τάφων και των αγαλμάτων, αλλά κυρίως αφορά στον τρόπο που αντιλαμβάνονταν οι αρχαίοι Αιγύπτιοι τον κόσμο και την προσπάθειά τους να αποτυπώσουν τον ουρανό στη γη. Κι αυτή η προσπάθειά οδήγησε τις καρδιές τους και σμίλεψε την ύλη.

Επιχειρώντας να κατανοήσω και να αφομοιώσω πιο ουσιαστικά όσα είδα, έμαθα και κυρίως βίωσα σ' αυτό το ταξίδι αποφάσισα να μελετήσω λίγο περισσότερο τον Αιγυπτιακό πολιτισμό, ξεκινώντας από τη μυθολογία που αποτελεί την καρδιά του. Αυτό το άρθρο επιχειρεί να παρουσιάσει μία σύννοψη των μύθων που αφορούν στη δημιουργία του κόσμου.

Η Αιγυπτιακή μυθολογία, όπως σε κάθε πολιτισμό, επιχειρεί να εξηγήσει και να κατανοήσει θεμελιώδη ερωτήματα, όπως την προέλευση, τη λειτουργία και τον προορισμό του κόσμου.

Οι αιγυπτιακές αναφορές στην κοσμογονία διέφεραν κατά πολύ μεταξύ τους, περιγράφοντας διαφορετικά γεγονότα. Οι θεοί που πιστώνονται τη δημιουργία του κόσμου διαφέρουν σε κάθε αναφορά ανά περιοχή. Η διαφοροποίηση αυτή οφείλεται κυρίως στην επιθυμία των πόλεων και των ιερατείων τους να εξάρουν τον δικό τους θεό-προστάτη, αποδίδοντας σε αυτόν τη δημιουργία. Όλες όμως αυτές οι αναφορές, παρά τις αντιθέσεις τους, δε θεωρούνται αντικρουόμενες, αλλά συμπληρωματικές. Η θεώρηση των Αιγυπτίων ήταν ότι η διαδικασία της δημιουργίας είχε πολλές πλευρές και περιλάμβανε πολλές θεϊκές δυνάμεις.

Ένα κοινό στοιχείο των μύθων και επίκεντρο της Αιγυπτιακής κοσμοθεωρίας ήταν η εγκαθίδρυση της κοσμικής τάξης, της επονομαζόμενης Μαάτ. Αντιπροσώπευε όλες τις αρχές της ύπαρξης και της ισορροπίας του σύμπαντος, τον κύκλο των εποχών, τις κινήσεις των ουράνιων σωμάτων. Ως αρχή η Μαάτ περιλαμβάνει τις έννοιες της αλήθειας, της ισορροπίας, της τάξης, της αρμονίας, του νόμου, της ηθικής και της δικαιοσύνης. Οι άνθρωποι, ως μέρος του σύμπαντος, όφειλαν να τηρούν αυτές τις έννοιες για να διατηρείται αυτή η κοσμική αρμονία.

Ένα δεύτερο κοινό στοιχείο είναι η μορφή του κόσμου, ο οποίος αναδύθηκε μέσα από τα άμορφα και χωρίς ζωή νερά του χάους, που προσωποποιούνται από τη θεά Νουν. Το πρώτο πράγμα που εμφανίζεται μέσα από τα νερά είναι ένας πυραμιδοειδής λοφίσκος που ονομάζεται Μπενμπέν. Για τους Αιγύπτιους η Γη ήταν ένα μέρος επίπεδο, που προσωποποιείται από το θεό Γκεμπ και ο ουρανός από τη θεά Νουτ. Αυτοί χωρίζονται από τον αέρα, τον Σου. Ο θεός ήλιος Ρα ανέτειλε για πρώτη φορά από τον Μπενμπέν και από τότε ταξιδεύει στον ουρανό διαμέσου του σώματος της Νουτ, αναζωογονώντας τον κόσμο με το φως του.

Ας δούμε όμως τους κυριότερους κοσμογονικούς μύθους ανά περιοχή:

ΗΛΙΟΥΠΟΛΙΣ

Στην Ηλιούπολη η δημιουργία συνδέεται με τον Ατούμ, ένα προαιώνιο ανενεργό ον που ετοιμαζόταν για ύπαρξη μέσα από τα νερά της Νουν. Ο Ατούμ δημιουργήθηκε μόνος του και συνδέθηκε με τον θεό ήλιο Ρα (Ατούμ-Ρα). Ήταν η πηγή όλων των δυνάμεων και των ενεργειών του σύμπαντος. Αναγνωρίζοντας τη μοναξιά του ζευγάρωσε με τη σκιά του, γεννώντας τον θεό του αέρα Σου και τη θεά της υγρασίας Τεφνούτ. Οι δυο τους φεύγουν από τον Μπενμπέν και ξεκινούν να δημιουργούν τον κόσμο. Ο Σου έδωσε στον πρώιμο κόσμο τις αρχές της ζωής και η Τεφνούτ τις αρχές της τάξης. Λείποντας όμως πολύ καιρό ο Ατούμ Ρα στέλνει το μάτι του να τους αναζητήσει. Το μάτι επιστρέφει και ο Ατούμ Ρα, που εν τω μεταξύ έχει αντικαταστήσει το μάτι με ένα άλλο, χύνει δάκρυα χαράς από τα οποία γεννιούνται οι πρώτοι άνθρωποι. Ο Ατούμ Ρα, για να κατευνάσει την οργή του πρώτου ματιού, το τοποθετεί στο κέντρο του μετώπου του ώστε να παρατηρεί και να κυβερνάει τον υπό δημιουργία κόσμο.

Ο Σου και η Τεφνούτ ζευγάρωσαν φτιάχνοντας τον Γκεμπ και τη Νουτ, που όπως είπαμε συμβόλιζαν τη γη και τον ουρανό αντίστοιχα. Οι δυο τους ερωτεύονται αλλά ο Ατούμ Ρα, βρίσκοντας τη συμπεριφορά τους ανάρμοστη, σπρώχνει τη Νουτ ψηλά στον ουρανό, μακριά από τον Γκεμπ. Από την ένωσή τους όμως η Νούτ γεννάει τέσσερα παιδιά, που αντιπροσώπευαν τις δυνάμεις της ζωής: τον Όσιρι (θεός της φύσης, της γονιμότητας και της αναγέννησης), την Ίσιδα (θεά της μητρότητας), τον Σεθ (θεό του χάους) και τη Νέφθυς (θεά της νύχτας, του τοκετού, της μαγείας κ.ά.)

ΜΕΜΦΙΣ

Στη Μέμφιδα οι ιερείς προσάρμοσαν τον μύθο της Ηλιουπόλεως με ύπατη θεότητα τον Φθα, ο οποίος ήταν όχι μόνο ο δημιουργός του κόσμου, αλλά η ίδια η αρχική ουσία του. Δημιουργεί τον κόσμο νοητικά, δηλαδή οι ιδέες που είχε αναπτύξει στην καρδιά του (που για τους Αιγύπτιους ήταν η έδρα της διάνοιας) πήραν μορφή όταν τους έδωσε ονόματα με τη γλώσσα του. Έτσι στην πορεία ο Ρα αντικαθίσταται από τον Θωτ (θεός της σελήνης και της σοφίας που τον αποκαλούν "η

Γλώσσα”) και τον Ώρο, που προσωποποιεί την καρδιά. Έτσι ο Φθα θεωρείται στη Μέμφιδα ο θεμελιωτής της ηθικής τάξης και της βασιλικής δύναμης.

ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΣ

Ο μύθος για τη δημιουργία στην Ερμούπολη επικεντρώνεται στη φύση του Σύμπαντος πριν τη δημιουργία του κόσμου. Οι ιδιότητες των αρχέγονων νερών αντιπροσωπεύονταν από οκτώ θεότητες, την επονομαζόμενη Ογδοάδα της Ερμούπολης, που ενσάρκωναν τις ιδιότητες της αρχέγονης ύλης. Ήταν τέσσερις αρσενικές και τέσσερις θηλυκές θεότητες που αλληλοσυμπληρώνονταν. Έτσι έχουμε τον Αμούν και την Αμουνέτ, τον Χε και την Χαουχέτ, τον Κεκ και την Καουκέτ, τον Νουν και την Ναουνέτ. Αυτά τα ζευγάρια λοιπόν αντιπροσώπευαν και από μία ιδιότητα του άμορφου σύμπαντος και του χρόνου: το Κρυφό (Αμούν-Αμουνέτ), το Άπειρο (Χε-

Χαουχέτ), το Σκοτάδι (Κεκ-Καουκέτ) και την Άβυσσο (Νουν-Ναουνέτ). Όταν η αρσενικές θεότητες ενώθηκαν με τις θηλυκές προκλήθηκε η κοσμογονία με την ανάδυση του Μπενμπέν και την εμφάνιση του Ήλιου από πίσω του. Η Ογδοάδα αναδεικνύει την επιμονή των Αιγυπτίων στη συμμετρία και την ισορροπία σε όλα τα πράγματα, που ενσαρκώνεται στην αρσενική/θηλυκή όψη τους και η οποία γέννησε την αρμονία στο σύμπαν πριν τη γέννηση του κόσμου.

ΘΗΒΕΣ

Η Θηβαϊκή θεολογία ενστερνίζεται την Ογδοάδα, αλλά τοποθετεί πίσω από αυτήν τον Άμμωνα ως την κρυμμένη δύναμη πίσω από τη δημιουργία, δημιουργώντας έτσι την Εννεάδα. Ο Άμμων υπερκεράζει όλες τις άλλες θεότητες. Ως η πηγή της δημιουργίας όλοι οι άλλοι θεοί θεωρούνται εκφάνσεις του και οι ιδιότητές του ήταν κρυμμένες ακόμα κι από τους

άλλους θεούς. Τελικώς ο Άμμων έγινε ο υπέρτατος θεός του Αιγυπτιακού Πανθέου στην πορεία του χρόνου.

Όλες αυτές οι θεωρήσεις περιέχουν πάρα πολλές επιμέρους λεπτομέρειες και συμβολισμούς, που είναι αντικείμενο διαφορετικής μελέτης. Οι Αιγύπτιοι δημιούργησαν έναν τεράστιο πολιτισμό μέσα από τον προσανατολισμό τους στην αρμονία, στη συμμετρία, την τάξη, την ισορροπία, τη δικαιοσύνη, αφήνοντας στην ανθρωπότητα μία πολύ μεγάλη παρακαταθήκη.

Αυτό το άρθρο ελπίζω να αποτελέσει για τον αναγνώστη ένα έναυσμα περαιτέρω έρευνας για αυτόν τον πανάρχαιο πολιτισμό, παρά του ότι είναι αρκετά περιληπτικό. Για τον

υπογράφοντα το ταξίδι που προηγήθηκε ήταν απλά η αρχή της γνωριμίας του με την Αίγυπτο. Θα συνεχίσω να μελετώ και να φωτίζομαι από τα ιδεώδη της Αρχαίας Αιγύπτου στρέφοντας συχνά πυκνά το βλέμμα μου προς το Νότο για να πω "εις το επανιδείν".

ΠΗΓΕΣ

- 1) M.V. Seton-Williams: "Egyptian stories and legends"
- 2) Fergus Fleming – Alan Lothian: "Way to eternity – Egyptian myth"
- 3) Jan Assman: "Genesis in Egypt – The philosophy of ancient genesis accounts" (Yale Egyptological seminar)
- 4) Joshua J. Mark: Ancient Egyptian Mythology (World History Encyclopedia)
- 5) Joshua J. Mark: Ancient Egyptian Religion (World History Encyclopedia)
- 6) George Hart: Μύθοι των Αιγυπτίων
- 7) Veronica Ions: Παγκόσμια Μυθολογία

Το Αιγυπτιακό θρησκευτικό σύστημα επέτρεπε πολλά σχήματα που δρούσαν σε πολλά επίπεδα γιατί σεβόταν το πλήθος των επιπέδων συνείδησης. Έτσι μπορούσαν να συνυπάρχουν:

- Η πλήρης αφαίρεση, στην κυοφορία των πιο ανεπτυγμένων ψυχών, που επέτρεπε την επαφή με τον παγκόσμιο νόμο.

- Η μονοθεϊστική σύνθεση.

- Ο πολυθεϊσμός ή οι διάφορες μικρές πλευρές της ενότητας με τις οποίες εκφραζόταν η θεότητα.

Αυτή η πραγματικότητα των πολλών πλευρών είχε ως τελικό σκοπό να δώσει σε κάθε άτομο τη δυνατότητα να πάρει αυτό που είχε ανάγκη. Κάθε άτομο τοποθετείτο στον κύκλο ή την κάστα που του αντιστοιχούσε καλύτερα και γινόταν γέφυρα ανάμεσα στο χαμηλότερο επίπεδο αντίληψης και το αμέσως ευρύτερο επίπεδο. Η αιγυπτιακή θρησκεία βασίζεται στην ιδέα του Κα: του πνεύματος – ζωή, που δρα μέσω της δημιουργίας και συντηρεί τα κοινά όντα του σύμπαντος.

Το Κα, που εμείς το ονομάζουμε "διπλό", δεν εμψυχώνει μόνο τα όντα, αλλά και τα αντικείμενα που, τη στιγμή της εκδήλωσής τους, γίνονται το πρόσκαιρο διπλό του Κα. Το Κα είναι η κινητήρια δύναμη του ανθρώπινου όντος, το κέντρο της ζωτικής δύναμης που αναβλύζει και εμψυχώνει ό,τι το περιβάλλει. Ο βασιλιάς, βυθισμένος στην πηγή του παγκόσμιου Κα, επιφορτίζεται συνεχώς για να διαμοιράζει στους υπηκόους του και στη χώρα του, ενέργεια και ζωή.

Οι θεοί έχουν ταυτόχρονα χιλιάδες πρόσωπα και αυτό γίνεται δεκτό σαν αναγκαιότητα γιατί κάθε πρόσωπο φέρει ένα υπάρχον στοιχείο και είναι αναντικατάστατο. Γι' αυτό τον λόγο, η προσευχή του Αιγύπτιου είναι διαφορετική όταν ακολουθεί τις ανάγκες του και ανάλογα με την κατάσταση συνείδησής του. Είναι ο ίδιος ο άνθρωπος που περιορίζει την εικόνα του θεού απευθύνοντάς του αιτήματα βασισμένα στα προβλήματά του. Θεωρεί φυσικά κακό να αντιληφθεί την απλότητα του θεού. Είναι προτιμότερο να του δείχνει την όψη που αυτός επιθυμεί να δει, γιατί κάθε άνθρωπος αντιλαμβάνεται διαφορετικά τον θεό.

Ολόκληρη η γη της Αιγύπτου είναι καλυμμένη από ναούς. Κάθε πόλη τιμά ιδιαίτερα μια θεότητα. Οι αιγυπτιακοί θεοί συναθροίζονται σε οικογένειες, των οποίων η λατρεία γιορτάζεται σε αυστηρά καθορισμένες πόλεις, πράγμα που δεν εμποδίζει ορισμένους θεούς, ιδιαίτερα αγαπητούς και αξιοσέβαστους να λατρεύονται σε όλη τη χώρα. Αυτή είναι για παράδειγμα, η περίπτωση της θεάς Ίσιδας.

Για τον Αιγύπτιο, ο θεός εκφράζεται σε κάθε τόπο και σε κάθε πράγμα. Η πραγματικότητα είναι ένα όλο με πολλά συστατικά. Αυτή η ιδέα γεννήθηκε από την αρχή της εκπόρευσης, θεμέλιο της πυραμδικής ιεραρχίας που συγκροτεί τη φαραωνική σκέψη. Στην αρχή υπήρχε, ακίνητος και παθητικός, ο Ατούμ (η ακινησία), το χάος ή η άβυσσος στους Έλληνες. Από αυτό το μοναδικό

αντικείμενο εκπορεύτηκαν πολλά, αλλά με ρυθμό, ποσότητα και μέτρο καθορισμένα. Είναι όπως από το άσπρο χρώμα, αποκτούμε το φάσμα των χρωμάτων. Εκεί όπου παύει το άσπρο, εμφανίζονται τα χρώματα. Όπου αρχίζει το άσπρο, σταματούν τα χρώματα.

Έτσι, η εκπόρευση εργάζεται με αποκάλυψη. Το αντικείμενο γίνεται βαρύτερο, πυκνότερο, πιο συμπαγές, παρουσιάζει μια διαφοροποίηση που ορατό της σύμβολο είναι το χρώμα. Οι Αρχαίοι συμβόλιζαν αυτή τη διαδικασία με μια πηγή που, γεμάτη νερό, αφήνει να τρέξει το πλεόνασμά της προς μια άλλη θέση σε ένα κατώτερο επίπεδο, και ούτω καθεξής.

Το αιγυπτιακό σύστημα εργάζεται με ΕΝΝΕΑΔΑ, άρα 9 δυνάμεις που συμπεριλαμβάνεται στο 10 (ολότητα, επανάληψη). Η πόλη της Ηλιούπολης τιμούσε τον Ήλιο δημιουργό: Ra (για να μην συγχέεται με το όνομα Atoum-Ra. Από τον αρχικό δημιουργό Ra εκπορεύεται ο Σου και η Tefnut, πρώτη διαφοροποίηση και πρώτος δισμός: Ο Σου

που κατοικεί στην άβυσσο, απεικονίζει τα αρσενικά στοιχεία, η Tefnut, τα θηλυκά στοιχεία, τον εσωτερικό αέρα, την άβυσσο που απεικονίζεται με τα κέρατα της Ίσιδας.

Είμαστε ακόμη σε έναν κόσμο δύο διαστάσεων. Αυτό το χάος συγκεντρώνεται σε μια μόνο ιδέα: τον Σου, το πνεύμα που είναι πάνω από την άβυσσο. Ο Σου γίνεται πατέρας ενός καινούργιου κόσμου. Χωρίζοντας τα κέρατα από την άβυσσο, κάνει να γεννηθεί ο ουρανός και η γη. Ο Σου είναι λοιπόν ο αέρας, η αρχή του θεού, η ιδέα που διαφοροποιεί και δίνει μια τρίτη διάσταση. Από τον Σου, το κέρατο αντιστρέφεται και σταθεροποιείται. Η Tefnut γίνεται Νούτ, έναστρος θόλος, και η άβυσσος γίνεται Γκεμπ, γη. Ανάμεσα στους δύο, ο Σου, το διάστημα όπου κινείται ο Ήλιος. Έτσι, όπως λέει το Κυμβάλειον: "Όπως είναι επάνω, είναι κάτω. Όπως είναι κάτω, είναι και επάνω!"

Η γη είναι εδώ αρσενική, και πλανήτης και εκδηλωμένα και συμπαγή στοιχεία, το σύνολο των ενεργητικών αρχών.

Σύμβολό της είναι το τετράγωνο. Ο ουρανός είναι θηλυκός και συμβολίζεται από μια σφαίρα.

Όταν γεννήθηκε το σύμπαν, όταν οι διαφοροποιημένες αρχές άρχισαν να ζουν από τον Γκεμπ. γεννήθηκε ο Όσιρις. Είναι η πρώτη Χρυσή Εποχή των ανθρώπων, η προφύλαξη της Δικαιοσύνης, ο Νείλος. Ενσαρκώνει την Ενωτική δύναμη. Κρατάει τη ράβδο και το μαστίγιο που θέτουν σε κίνηση τον τροχό του κόσμου. Σύμβολό του, η στήλη DJED, κολώνα σταθερότητας όπου τα τέσσερα στοιχεία ή αρχές της ύλης που έχει κυριαρχηθεί.

Η Isis, αδελφή και σύζυγος του Όσιρι είναι το δεύτερο πρόσωπο της Τριάδας. Στεφανωμένη με έναν θρόνο σε σχήμα σκάλας, είναι η γη, η πρωταρχική ύλη γονιμοποιημένη από το πνεύμα και θα γεννήσει τον κόσμο (Ωρος). Έμβλημά της το Ανκ, ή κλειδί της ζωής, το οποίο απεικονίζει με τον κύκλο, τον θείο κόσμο, την οριζόντια γραμμή τον ορίζοντα και η κάθετη γραμμή είναι ο δρόμος που πρέπει να διανύσει ο άνθρωπος για να φθάσει στη θεότητα. Άλλο έμβλημά της είναι η θηλειά ή κόμπος της Ίσιδας και θυμίζει ότι η Isis μάζεψε τα κομμάτια του συζύγου της. Αυτός ο δεσμός είναι που κρατάει ενωμένα όλα τα πράγματα. Ο άνθρωπος με τον ίδιο τρόπο φθάνει στην ανώτερη κατανόηση με μια πορεία ένωσης με την εσωτερική του ύπαρξη.

Ο Σεθ και η Νέφθυς είναι, αντίστοιχα, αδελφός και αδελφή του Όσιρι και της Ίσιδας. Ο Σεθ ενσαρκώνει τη θερμότητα, τη βιαιότητα, τον πόλεμο. Η Νέφθυς, τη στείριότητα, την παρθενική όψη της θηλυκής φύσης. Η Νέφθυς και η Ίσις ενσαρκώνουν τις δύο όψεις της σελήνης: την αύξηση και τη μείωση. Με τον ίδιο τρόπο που ο Όσιρις και ο Σεθ απεικονίζουν το φως και τη σκιά του. Είναι συμπληρωματικοί και αδιάσπαστοι.

Η πόλη της Ερμούπολης (ACHMOUNEIN) τιμούσε τον Θωτ. Ο θεός αυτός έχει τα ίδια χαρακτηριστικά όπως ο Ατούμ. Αλλά αν ο Ατούμ είναι αγέννητος, προϋπάρχων σε κάθε αντικείμενο του σύμπαντος, ο Θωτ είναι ο αγέννητος που υπάρχει μέσα στον κόσμο, η σοφία, το μέτρο όλων των πραγμάτων. Απεικονίζεται με κεφάλι πουλιού σε σχήμα Ίβιδας. Είναι ταυτόχρονα και γραφέας που κρατά σημείωση για όλα τα πράγματα, το δεξί χέρι της δικαιοσύνης. Είναι αυτός που, με τον τροχό του αγγειοπλάστη θα διαπλάσσει ένα σώμα για

τον άνθρωπο από την πρωταρχική ύλη και ένα πνεύμα από την πρωταρχική ψυχή.

Ο Θωτ έκανε να γεννηθούν τέσσερα ζευγάρια: τέσσερις βάτραχοι (θηλυκά) και τέσσερα φίδια (αρσενικά):

- NUN και NUNNET (το αρχέγονο νερό)
- KAK και KAKET (τα σκοτάδια)
- NIUT και NI (η ακινησία)
- HEH και HEHET (το διάστημα)

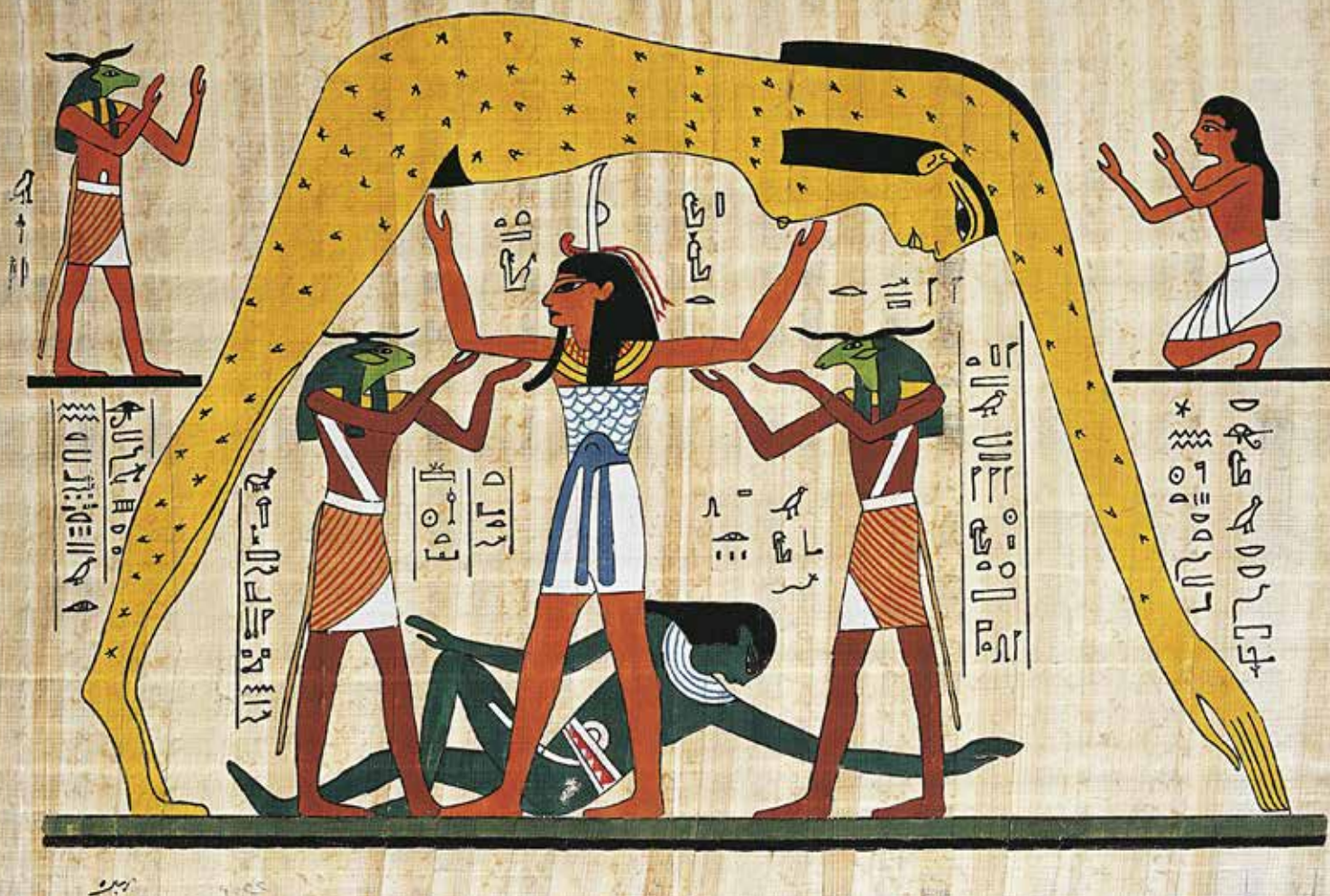
Από αυτό το σκοτεινό και υδάτινο κενό αναπηδά ένα νησί, η στεγνή γη, που πάνω της το πουλί της αθανασίας (Benben) θα τοποθετήσει το αυγό του. Όταν αυτό εκκολαφθεί, θα γεννήσει τον Ήλιο: Ρα Χαράκτυς.

Ο Θωτ, που οι Έλληνες ονομάζουν Ερμή, είναι ο θεός Σελήνη. Εμπνευστής της χρονολογίας, μετράει τον χρόνο, χωρίζει τα έτη, τους μήνες και τις ημέρες, τόσο του κόσμου όσο και της ανθρωπότητας. Ορίζει τη διάρκεια της ύπαρξής τους και κατευθύνει το πεπρωμένο. Ο Ερμής θα γίνει Τρισμέγιστος, δηλαδή τρεις φορές μέγιστος. Κατά τον Πλάτωνα, το όνομά του προέρχεται από το "ερμηνεύς" που σημαίνει διερμηνέας, αγγελιοφόρος. Είναι ο κύριος όλων των τεχνών, της γραφής, του λόγου (ο λόγος που είναι δημιουργός), της επιστήμης, των αριθμών και των σημείων, των κινήσεων του σώματος και των ρυθμών του.

Κατά τον Κλήμη τον Αλεξανδρέα, του αποδίδονται σαράντα δύο βιβλία. Τα φιλοσοφικά και θεοσοφικά θέματα εκτίθενται κυρίως στο CORPUS HERMETICUM (πιθανώς συγκροτήθηκε κατά τον 6ο αιώνα μ.Χ.). Σκοπός αυτής της πραγματείας ήταν να συγκεντρώσει τα κείμενα που δεν ήθελαν να αφήσουν στη λήθη.

Η ερμητική παράδοση νοείται όπως η "βασιλική Τέχνη", που συνίσταται στη κατασπευή χρυσού, όχι σε χοάνη, αλλά μέσα στον ίδιο τον άνθρωπο, που φθάνει στο φως απαλλαγμένος από τα σκοτάδια του. Όταν φθάσει στο φως, έχει γίνει ένα καινούργιο ον, γιατί ανακαλύπτοντας τον χρυσό του, ξαναβρίσκει την αρχική του κατάσταση. Η αλχημεία είναι τέχνη μυστική.

Ο Θωτ-Ερμής είναι αυτός που πραγματοποιεί τα περάσματα και τις μεταμορφώσεις ανάμεσα στην υδάτινη όψη της φύσης, σεληνιακή και ενστικτώδη και την ηλιακή όψη του πνεύματος,

ξηρή και ζεστή. Στο σύμπαν, οι θεοί εκφράζονται μέσα από τις τέσσερις Αρχές: Πολικότητα, Ρυθμό, Αιτία-Αποτέλεσμα και Γέννηση, που είναι οι αρχές της πράξης στον συγκεκριμένο κόσμο. Μέσα σ' αυτό τον κόσμο της αλλαγής και του δυισμού, της ζωής και του θανάτου, της ευχαρίστησης και του πόνου, κατοικεί ο άνθρωπος, σταυρωμένος στο διάστημα της συνειδησής του και ψάχνει να γνωρίσει τον εαυτό του.

Η πόλη της Μέμφιδας λάτρευε τους θεούς Φθα-Σεκμέτ-Νεφερτούμ. Ο Φθα δημιουργήθηκε από τη σκέψη. Από το στόμα του οι θεοί έρχονται σε ύπαρξη. Είναι ο κύριος των Τεχνιτών και των Καλλιτεχνών. Απεικονίζει το σκοτεινό Πυρ, αυτό που γεννά και σφυρηλατεί τα μέταλλα. Στην πόλη της Μέμφιδας ταυτίζεται με τον Τοτενέμ, τον πρωταρχικό λόφο, την αναδύομενη γη.

Η σύζυγός του με πρόσωπο λέαινας η Σεκμέτ, θεά πολέμου, απεικονίζει τη θέληση και τη Δύναμη της ψυχής. Συμβολίζει το πεπρωμένο όντας ο νόμος της αιτίας και του αποτελέσματος. Θα εκτελέσει στη Γη τα θεϊκά σχέδια. Τα νύχια της είχαν τη φήμη ότι έφθαναν κάθε άνθρωπο που ξέφευγε από τον νόμο.

Από την ένωση του Φθα και της Σεκμέτ θα γεννηθεί ο Νεφερτούμ. Θεός που φέρει στο κεφάλι του ένα άνθος λωτού. Αιώνια νέος (η Χρυσή Αφροδίτη των Ελλήνων), αυτή η αιώνια νεότητα είναι απλά η αθανασία της ψυχής. Ο Φθα παρουσιάζοταν όπως ο Όσιρις, μμουμιοποιημένος, γιατί για να εμψυχώσει τη δημιουργία δεν έχει ανάγκη κίνησης. Το πνεύμα του διασχίζει τους χώρους με την ταχύτητα αστραπής.

Η πόλη των Θηβών θα αναπτύξει τη λατρεία του θεού Άμμωνα. Προερχόμενος από την Ογδοάδα της Ερμούπολης,

ο Άμμων (ή Μιν: "ο κρυμμένος"), είναι η αόρατη πνοή που εμπνέει τη δημιουργία, γιατί κυβερνά τους ανέμους. Είναι ο θεός του Μυστικού και της Σιωπής. Συνδέεται με τον Ra, τον Ήλιο, που είναι το ουράνιο έρεισμά του. Αλλά βρίσκεται πέρα από τον δίσκο (Ατών), είναι ο πνευματικός Ήλιος. Όταν καμιά φορά απεικονίζεται σαν τον Κnum, με κεφάλι κριού, δείχνει ότι αντιπροσωπεύει τη γέννηση του έτους, τη ζωογόνηση της φύσης.

Είναι επίσης ο Ήλιος που υπερπηδάει την πρώτη ώρα της ημέρας και διώχνει με κέρατά του τα νυκτερινά σκοτάδια. Το έμβλημα του Άμμωνα αποτελείται από φτερά στρουθοκαμήλου, που θυμίζουν την ουράνια προέλευσή του. Στη διάρκεια των βασιλικών γιορτών που γινόνταν στο Λούξορ, προέδρευε των μυστηρίων της θείας γέννησης.

Σύζυγός του είναι η θεά Μουτ με χαρακτηριστικά αιλουροειδούς. Η λατρεία της γινόταν στην όχθη μιας λίμνης σε σχήμα μισοφέγγαρου όπου 720 αγάλματα της θεάς χαιρετούσαν τον θεϊκό σύζυγό της την αυγή και το λυκόφως, στη διάρκεια του έτους. Ο γιός της Χονσού με κεφάλι γερακιού που υποβαστάζει ένα μισοφέγγαρο, είναι ο ουράνιος θαλασσοπόρος σε σχέση με τη σελήνη. Κατέχει θεραπευτικές δυνάμεις. Ο Άμμων έχει επίσης μια κόρη τη Μαάτ, θεά της Δικαιοσύνης και της αλήθειας που σύμβολό της είναι ένα μπλε φτερό.

Η πόλη της Αβύδου λατρεύει τον Όσιρι. Είναι ο ουράνιος άνθρωπος που έχει ολοκληρώσει όλες τις δοκιμασίες. Από την εποχή της Αρχαίας Αυτοκρατορίας, τιμάται στην Άβυδο σαν ο "Πρώτος των Δυτικών". Τυλιγμένος με ένα άσπρο σάβανο, έχει το πρόσωπό του πράσινο, χρώμα της αναγέννησης. Στο κεφάλι φοράει άσπρη κορώνα. Τα χέρια του, σταυρωμένα στο στήθος κρατούν το μαστίγιο και το άγκιστρο. Ένα από τα σύμβολά του είναι ο στύλος DJED, σύμβολο διάρκειας.

Σύζυγός του είναι η θεά Isis. Ο γιος τους, Ώρος ο Νέος θα πολεμήσει τον Σεθ για να εκδικηθεί τον θάνατο του πατέρα του. Ο Σεθ, ο οποίος φθονεί τον αδελφό του Όσιρι, κλείνει τον δεύτερο σε μία ξύλινη σαρκοφάγο και τον ρίχνει νεκρό στο Νείλο. Τον ξαναβρίσκει η σύζυγος και αδελφή του, η Ίσιδα, που θα του ξαναδώσει ζωή και θα συλλάβει και θα φέρει στον κόσμο το γιό τους Ώρο.

Ο Σεθ θα ξαναβρεί τον αδελφό του, θα τον σκοτώσει και θα τον τεμαχίσει σε δεκατέσσερα κομμάτια που θα τα σκορπίσει σε όλη την Αίγυπτο. Η Ίσιδα, στη διάρκεια της έρευνάς της θα τα ξαναβρεί και θα τα ενώσει. Ο Ώρος, σε μια πάλη θα νικήσει τον Σεθ αλλά ο ίδιος θα χάσει την όρασή του. Ο Θωτ θα του δώσει σε αντάλλαγμα "το μάτι ΟUDJET", "μάτι του φωτός" σοφία της ψυχής που του επιτρέπει να μαθαίνει, άρα να θυμάται. Είναι αυτό το φωτεινό μάτι που οδηγεί τις βάρκες των θεών στα νερά του διαστήματος.

Το δάκρυ του συμβολίζει τη θυσία της θεότητας που θα δώσει γέννηση στο Σύμπαν. Η σπειροειδής ράβδος της, την οδό της μύησης από την οποία ο υποψήφιος θα ανεβεί ως τον κόσμο του φωτός. Ως σάρκινο ον, ο Όσιρις γνώρισε στη Γη την προδοσία και τον θάνατο. Αναστημένος από τη συζυγική ευσέβεια της γυναίκας του Ίσιδας, θριάμβευσε πάνω στον θάνατο. Εγγυητής της ανθρωπίνης ανάστασης, γίνεται θεός στο υπερπέραν. Η λατρεία του απλώνεται σε όλη την Αίγυπτο και αν λατρευόταν ιδιαίτερα στην Άβυδο, είναι επειδή ο μύθος θεωρούσε αυτό το μέρος ως τον τόπο όπου η Ίσιδα είχε βρει την καρδιά του.

Εκτός από αυτές τις οικογένειες των θεών από τις οποίες θα εξετάσουμε τις κυριότερες, υπάρχουν 'θεοί σύνθεσης' που ο ρόλος τους είναι ακριβώς καθορισμένος και η λατρεία τους απλωμένη σε όλη την Αίγυπτο. Οι σπουδαιότεροι είναι οι: Άνουβις, Άπις και Μαάτ.

Ο Άνουβις που λέγεται και "Κύριος της Νεκρόπολης" απεικονίζεται συχνότερα με τη μορφή τσακαλιού και καμιά φορά με τη μορφή σκύλου ή λύκου. Είναι ο αγγελιοφόρος ανάμεσα στον ουρανό και τον Άδη. Ο θρύλος αφηγείται ότι ήταν γιός της Νέφθιδας και του Όσιρι του οποίου ήταν σύντροφος στο ταξίδι για να κατακτήσει τον κόσμο. Βοήθησε την Ίσιδα να ξαναβρεί το σώμα του και να το ταριχεύσει. Για αυτό τον λόγο προΐσταται στις νεκρώσιμες ακολουθίες, οδηγεί τις ψυχές στους υπόγειους κόσμους του βασιλείου των νεκρών και επικυρώνει το ζύγισμα της καρδιάς που γίνεται από την Μαάτ. Στις πρώτες δυναστείες εμφανιζόταν σαν αυτός που οδηγεί τον βασιλιά στις μάχες.

Ο Άπις είναι το Πνεύμα του Νείλου, είναι πράσινος και μπλε, όπως τα νερά του. Θάλασσα αγέννητη, της οποίας ο

ποταμός είναι μία αιώνια επανεμφάνιση, εμπνυχώνει το Νείλο με την ουσία του. Κανένας δεν ξέρει από που προέρχεται, αλλά από αυτόν εξαρτάται η ευημερία της Αιγύπτου, γιατί όταν γίνεται παλίρροια που ανάγεται στη Νουν, μιλάμε για «Άφιξη του Άπι», δηλαδή επαύξηση του Νείλου. Για αυτό τιμούσαν τον Άπι στην αρχή του έτους, όταν τελούσαν τη γιορτή της πλημμύρας.

Η Μαάτ, κόρη του Ρε, που υπήρχε πριν από τη δημιουργία του κόσμου, εξασφαλίζει την ορθή τάξη. Είναι ταυτόχρονα «Κυρία του Ουρανού», «Βασίλισσα της Γης», και «Κυρία των Υπόγειων Κόσμων». Ενσαρκώνει την ευθύτητα, την αλήθεια και τη δικαιοσύνη. Προϊσταται στο ζύγισμα των ψυχών των νεκρών. Το φτερό που στολίζει την καλύπτρα του κεφαλιού της χρησίμευε ως μέτρο στον άλλο δίσκο της ζυγαριάς. Αν η καρδιά του νεκρού είναι τόσο ελαφριά, όσο αυτό το φτερό, ο νεκρός είναι έτοιμος να ξεπεράσει τις δοκιμασίες που θα τον φέρουν στον AMENTI. Αν όχι, πρέπει «να ξαναγυρίσει στη γη και να ακολουθήσει τον κύκλο των ενσαρκώσεων έως ότου φθάσει στον πλήρη εξαγνισμό.

Η λατρεία της Μαάτ εξαπλώθηκε σε όλη την Αίγυπτο. Ο πρώτος της ιερέας είναι ο βεζίρης: όλες του οι πράξεις έπρεπε να εμπνέονται από τις αρχές της αλήθειας και της δικαιοσύνης. Αφού εξηγήθηκε ότι το σύμπαν δημιουργήθηκε «τέλειο και ότι ο μόνος αγώνας συνίστατο στο να εμποδίσει το χάος να διαλύσει τα πάντα», ο αιγυπτιολόγος Serge SAUNERON καθορίζει τον ρόλο της Μαάτ ως ακολούθως: *«Είναι η αλληλεπίδραση των δυνάμεων που εξασφαλίζουν την παγκόσμια τάξη, από τα βασικά κατασκευαστικά της στοιχεία (όπως οι ουράνιες κινήσεις, η κανονικότητα των εποχών, η συνέχεια των ημερών), ως τις πιο κοινές εκδηλώσεις, όπως η ανθρώπινη κοινωνία, η ομόνοια των ζωντανών, η θρησκευτική ευσέβεια, ο σεβασμός πάνω στη γη της τάξης του έχει συλληφθεί από τους θεούς, από όπου η δικαιοσύνη στις κοινωνικές σχέσεις και η αλήθεια στην ηθική ζωή».*

Η Μαάτ είναι λοιπόν ταυτόχρονα και η παγκόσμια τάξη και η ηθική που συνίσταται στο να δρα σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με τη συνείδηση της παγκόσμιας τάξης.

Κρυμμένη μέσα στις απόκρημνες πλαγιές της δυτικής όχθης του Νείλου, η Κοιλάδα των Βασιλέων ή αλλιώς η αιώνια κατοικία των Φαραώ αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους στον κόσμο. Ήταν η τελευταία κατοικία των Φαραώ του Νέου Βασιλείου, των ηγεμόνων που κυβέρνησαν την Αίγυπτο από τον 16ο έως τον 11ο αιώνα π.Χ.

Η κοιλάδα αυτή επιλέχθηκε ως βασιλικός χώρος ταφής λόγω της απομονωμένης τοποθεσίας της, που την προστάτευε από ληστές που ήθελα να βεβηλώσουν τους τάφους, αλλά και λόγω του φυσικού της σχήματος, το οποίο θυμίζει πυραμίδα – το ιερό σύμβολο όχι μόνο της Αρχαίας Αιγύπτου, αλλά και όλων των αρχαίων πολιτισμών.

Τι κάνει την Κοιλάδα των Βασιλέων τόσο σημαντική;

Ένας απλός άνθρωπος μπορεί εύκολα να σκεφτεί ότι ήταν απλώς ένας ακόμη τρόπος για τους Φαραώ να εκφράσουν τη μεγαλομανία τους. Όμως, ένας αναζητητής που έχει έρθει έστω και λίγο σε επαφή με τη μαγεία της Αρχαίας Αιγύπτου μπορεί να ξεκλειδώσει πολύ πιο βαθιά μυστικά σχετικά με την θεώρηση των Αιγυπτίων για τον θάνατο.

Με το που αναλάμβανε τη βασιλεία, ο Φαραώ είχε μία από τις πιο σημαντικές αποστολές: να εξασφαλίσει την αιώνια κατοικία του. Η πρώτη του κίνηση δεν ήταν η επέκταση του βασιλείου του, αλλά η έναρξη της κατασκευής του τάφου του. Για αυτόν τον σκοπό, ταξίδευε στο Ντέιρ Ελ-Μεντίν, το χωριό των τεχνιτών, και ανέθετε στους καλύτερους καλλιτέχνες να σκαλίσουν τον τάφο του μέσα στα βουνά της δυτικής όχθης του Νείλου.

Ο τάφος αυτός δεν ήταν απλώς ένας χώρος ανάπαυσης. Ήταν η πύλη για την αιωνιότητα, ένας ναός αφιερωμένος στο ταξίδι της ψυχής. Ο Φαραώ, ακολουθώντας την ιερή διδασκαλία, προετοιμαζόταν για τη στιγμή που θα έπρεπε να σταθεί ενώπιον των 42 δικαστών και να αποδείξει ότι κατάφερε και τήρησε τον λόγο προς τη Θεά Μαάτ και ότι κάθε μέρα ενσάρκωνε την αλήθεια, τη δικαιοσύνη και την κοσμική τάξη. Τότε και μόνο τότε μπορούσε να ενωθεί με τους θεούς και να μην χρειαστεί να επιστρέψει ξανά στον εκδηλωμένο κόσμο.

Το Εσωτερικό των Τάφων: Το Ταξίδι προς την Αιωνιότητα

Κάθε τμήμα του τάφου είχε έναν συμβολικό ρόλο που αντανακλούσε το ταξίδι της ψυχής του Φαραώ στον Κάτω Κόσμο (Ντουάτ). Η αρχιτεκτονική των τάφων ακολουθούσε μια αυστηρή ιεραρχία, με σκοπό να καθοδηγήσει τον βασιλιά μέσα από τις δοκιμασίες που έπρεπε να αντιμετωπίσει, ώστε να περάσει στον κόσμο των θεών. Οι τάφοι είναι χωρισμένοι σε τρία βασικά τμήματα, το καθένα με ιδιαίτερη σημασία και διακόσμηση:

1) Η Είσοδος και ο Προθάλαμος – Η Αρχή του Ταξιδιού

Το πρώτο τμήμα του τάφου ήταν η είσοδος. Μόλις κάποιος περνάει την είσοδο, αντικρίζει έναν μακρύ κατηφορικό διάδρομο

που οδηγούσε στον προθάλαμο. Η είσοδος και οι διάδρομοι αναπαριστούσαν τη μετάβαση του Φαραώ από τον κόσμο των ζωντανών στον κόσμο των νεκρών. Ήταν συχνά διακοσμημένοι με ιερογλυφικά και σκηνές από το Βιβλίο των Νεκρών ή αλλιώς βιβλίο των πυλών τα οποία περιέγραφαν το μεταθανάτιο ταξίδι του βασιλιά.

Διακόσμηση:

Σκηνές με τον Φαραώ να συνοδεύεται από τον θεό Άνουβι και τον Θωτ, που τον καθοδηγούν στον Κάτω Κόσμο.

Ιερογλυφικά με προσευχές και ξόρκια προστασίας από σκοτεινές δυνάμεις.

Το σύμβολο του σκαραβαίου, που συμβολίζει την αναγέννηση και τη μαθητεία.

2) Η Αίθουσα των Προσφορών – Η Προετοιμασία για την Κρίση

Προχωρώντας πιο βαθιά στον τάφο, συναντούμε την αίθουσα των προσφορών. Αυτός ο χώρος ήταν αφιερωμένος στη λατρεία και την προετοιμασία της ψυχής του Φαραώ για την κρίση του Όσιρι.

Συμβολισμός: Ήταν το μέρος όπου ο βασιλιάς παρουσιαζόταν μπροστά στους θεούς, προσφέροντας την ψυχή του (Κα) ως απόδειξη ότι ήταν κρίκος μεταξύ ουρανού και γης, ανθρώπων και Θεών.

Διακόσμηση:

Τοιχογραφίες με τον Φαραώ να προσφέρει τροφή, αρώματα και φυλαχτά στους θεούς, όπως ο Ρα, η Ίσιδα, ο Όσιρις και η Μαάτ.

Μερικές φορές υπήρχαν αποθηκευτικοί θάλαμοι γύρω από την αίθουσα, γεμάτοι με χρυσά αντικείμενα, κοσμήματα και καθημερινά είδη, τα οποία ο Φαραώ θα χρειαζόταν στη μετά θάνατον ζωή.

3) Ο Κύριος Ταφικός Θάλαμος – Το Ιερό της Αιώνιας Ζωής

Το βαθύτερο και πιο ιερό σημείο του τάφου ήταν ο ταφικός θάλαμος. Εδώ τοποθετούνταν η σαρκοφάγος του Φαραώ, το σημείο όπου η ψυχή του θα ξεκινούσε το τελικό στάδιο του ταξιδιού του προς τη μητέρα του, τη θεά Νουτ.

Συμβολισμός: Αυτός ο χώρος αντιπροσώπευε το τελικό πέρασμα μέσα από τις πύλες του Ντουάτ, του Κάτω Κόσμου των Αιγυπτίων. Αν ο Φαραώ είχε ζήσει σύμφωνα με την αρχή της Μαάτ (της αλήθειας και της δικαιοσύνης), θα γινόταν αποδεκτός από τους Θεούς και θα συνέχιζε την ύπαρξή του ως θεϊκή οντότητα.

Διακόσμηση:

Οροφές ζωγραφισμένες με τη Θεά Νουτ (θεά του ουρανού, της νύχτας και του σύμπαντος) με αστέρια και σύμβολα του ουρανού, που δήλωναν την ένωση του Φαραώ με το σύμπαν.

Τοιχογραφίες από το Βιβλίο των Πυλών, που απεικονίζουν τις πύλες που έπρεπε να περάσει ο βασιλιάς για να φτάσει στον θεό Όσιρι.

Η σαρκοφάγος ήταν διακοσμημένη με ιερογλυφικά ξόρκια από το Βιβλίο των Πυλών, που θα προστάτευαν τον Φαραώ από κακές οντότητες και θα τον βοηθούσαν να βγει νικητής από τις δοκιμασίες του κάτω κόσμου.

Το ταξίδι του αναζητητή

Δεν μπορείς να εξηγήσεις με λόγια αυτό που η ψυχή νιώθει όταν αντικρίζει αυτές τις αιώνιες κατοικίες. Είναι σαν να γίνεσαι μάρτυρας ενός αρχαίου μυστηρίου. Εμείς το αποκαλούμε θάνατο αλλά για εκείνους ταξίδι στη ζωή. Ευλογία να περπατάς ανάμεσα σε τοίχους όπου ζωντάνεψαν μέσα από το μαγικό χέρι των καλλιτεχνών που πέρασαν από κει. Τιμή να μπορείς να εισέρχεσαι στις αιώνιες κατοικίες εκείνων που ήταν η ενσάρκωση της δικαιοσύνης και της αλήθειας στη γη.

Η μετενσάρκωση στην αρχαία Αίγυπτο

Κείμενο: Fernand Schwarz

Ο Ηρόδοτος αναφέρει την πίστη των Αιγυπτίων στη μετενσάρκωση: Οι Αιγύπτιοι ήταν οι πρώτοι που μίλησαν για την αθανασία της ψυχής και για το γεγονός ότι, με τον θάνατο του φυσικού σώματος, η ψυχή ενσαρκώνεται σε νέο σώμα. Πιστεύουν ότι όταν η ψυχή έχει καταφέρει να διανύσει τον κύκλο των ζώων της θάλασσας, της γης και του αέρα, φτάνει στο τέλος σε ανθρώπινο σώμα, γεννημένο και προετοιμασμένο γι' αυτήν.[1]

Στην Αίγυπτο, η ανάσταση συμβολίζεται με τον βάτραχο, σύμβολο της θεάς Hekhet, ζώο που ζει στον αέρα και στο νερό: είναι ένα από τα σύμβολα της αθανασίας και του στοιχείου του νερού. Οι πρώτοι Χριστιανοί είχαν στις εκκλησίες τους λυχνάρια σε μορφή βατράχου για να δηλώσουν ότι το βάφτισμα με νερό οδηγούσε στην αθανασία[2]. Η αθανασία συμβολίζεται με τη φλόγα του λυχναριού, η οποία γίνεται όλο και πιο δυνατή, σύμφωνα με τις διδασκαλίες των Αιγυπτίων, με το πέρασμα από τις πηγές του εξαγνισμού. Είτε πρόκειται για φωτιά, αέρα ή νερό, αυτές οι πηγές επιτρέπουν την ανάσταση ή τη νέα γέννηση σε ένα υψηλότερο επίπεδο. Η Hekhet συμβολίζει την ικανότητα της ψυχής να αναγεννιέται χάρη στις δράσεις της σε ανώτερα επίπεδα ύπαρξης.

Για την Helena Blavatsky, η μετενσάρκωση είναι η δοξασία της αναγέννησης. Το σύμβολο της μετενσάρκωσης καθαρής είναι ο σκαραβαίος, ο Kheper, του οποίου το όνομα σημαίνει γίνεσθαι, μορφοποίηση ή αναδημιουργία.

Η εμφάνιση του σκαραβαίου δηλώνει τη μεταμόρφωση. Από αυτή την άποψη, ο σκαραβαίος παρέχει τη δυνατότητα στον νεκρό να ενδύεται όλες τις μορφές που επιθυμεί. Πολλές φορές βλέπουμε ότι μια από τις μορφές που επιθυμεί ο νεκρός είναι η επιστροφή του στη Γη, πράγμα που σηματοδοτεί τη μετενσάρκωση.

Οι πρώτες τέσσερις φάσεις των μεταμορφώσεων από την ώρα της εκσάρκωσης και της παρουσίασης της ψυχής στην Αίθουσα της Ζυγαριάς όπου κρίνεται, συνοψίζονται στην ικανότητά της να γίνεται ξανά ένα με τη συνείδησή της. Γι' αυτό, η καρδιά σχετίζεται πάντα με τον Kheper [3], τον σκαραβαίο, επειδή συμβολίζει το γίνεσθαι, είναι το προσωπικό εγώ κάθε ανθρώπου, αυτό που πρέπει να μετατρέπεται σε υπηρέτη ή κανάλι των ανώτερων στοιχείων, αυτό που μπορεί και πρέπει να μετατρέπεται σε κατοικία του Ba.

Οι Αιγύπτιοι πίστευαν, όχι μόνο ότι οι ψυχές μπορούσαν να γεννηθούν για δεύτερη φορά, αλλά και ότι μπορούσαν να σταλούν στη Γη για να διορθώσουν τα λάθη που είχαν διαπράξει στις προηγούμενες ενσαρκώσεις τους, και ότι επίσης μπορούσαν να αναβιώσουν τις αναμνήσεις των προηγούμενων ζωών τους.

«Είμαι προικισμένος με ευνοϊκές ενσαρκώσεις» (Βίβλος των Νεκρών, CIX, 12). Αυτό το απόσπασμα αναμφίβολα αναφέρεται στις προηγούμενες ζωές της ψυχής. Στον στίχο 14 η ψυχή μιλάει για τις σύντομες παραμονές της (το Ντεβακάν των Ινδουιστών) στον ανατολικό ορίζοντα.

«Έχω τελειώσει με τις σύντομες διαμονές μου και έχω καταστρέψει την επίδραση των λαθών μου» (Κείμενα των Πυραμίδων, 919). Εδώ η ψυχή εξηγεί ξεκάθαρα ότι, με τις προηγούμενες ενσαρκώσεις της,

τις σύντομες διαμονές της στη Γη, και τις μεταμορφώσεις που κατάφερε στο υπερπέραν, μπόρεσε να εξαγνιστεί εντελώς. Ο κύκλος των ενσαρκώσεων έχει κλείσει και η άφιξή της στον ανατολικό ορίζοντα θα είναι αιώνια. Θα εισέλθει στην αρχή της ανανέωσης του Re και θα ακυρώσει τους κύκλους της αναγέννησης.

Στα “Μυστήρια της Αιγύπτου”, ο Ιάμβλιχος αναφέρει την αιγυπτιακή διδασκαλία της μετενσάρκωσης [4]:

Ο Θεός, αρχικά έκανε τις ψυχές να κατεβαίνουν για να μπορούν στη συνέχεια να επιστρέψουν σ’ Αυτόν. Δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην επιστροφή και την κάθοδο των ψυχών, αλλά, ακριβώς όπως η γένεση όλων όσων βλέπουμε εξαρτάται από τη διανοητική ουσία, έτσι και στην τάξη των ψυχών η απελευθέρωσή τους από τη γέννηση είναι σε αρμονία με την κλίση τους προς αυτήν.

Ο Αιγυπτιολόγος Gaston Maspero συμπεραίνει: “Η αθανασία των Αιγυπτίων σήμαινε να πεθαίνεις και να ζεις αιώνια, κάτι που η ψυχή πραγματοποιούσε διατηρώντας την ταυτότητά της. Αυτές τις εναλλαγές η ψυχή δεν τις περνούσε μόνο μετά την ανθρώπινη ζωή. Πριν γεννηθεί σ’ αυτόν τον κόσμο είχε γεννηθεί και πεθάνει σε πολλούς άλλους κόσμους. Η γήινη ζωή δεν ήταν παρά ένα γίγνεσθαι, ένας Kheper, στο σύνολο των γίγνεσθαι, πολλά Kheper, που προηγούνταν και θα έπονταν. Η ψυχή είχε μια ατέλειωτη διάρκεια μετά τη γέννησή της (στη Γη) και θα έχει μια ατέλειωτη διάρκεια κατά τη διάρκεια και μετά τον θάνατο της. Αν πρέπει να συνοψίσουμε την κατάστασή της σε μια μόνο λέξη, θα λέγαμε ότι δεν είναι αθάνατη, αλλά αιώνια”.

Ο Ήλιος, που είναι σύμβολο της πορείας της ψυχής, δεν χάνει ποτέ την ουσία του. Απλά, μέσα από τις μεταμορφώσεις του, δίνει τη ζωτική του ενέργεια σε όλα όσα ζουν στον κόσμο στα ορατά και αόρατα επίπεδα. Αντίθετα, η ψυχή πρέπει να ενεργοποιήσει τη θεία ουσία της, η οποία είναι εικονική την ημέρα της γέννησής της, επειδή βρίσκεται πολύ πιο κοντά στην υπόσταση που φέρει παρά σε μια καθαρή συνείδηση του φωτός της.

Πολλοί σύγχρονοι Αιγυπτιολόγοι, ανίκανοι να συλλάβουν την αιγυπτιακή μεταφυσική, συγχώνευαν τους δυο κύκλους σε έναν μόνο, και τον περιόριζαν στην απλή υλιστική οπτική των φυσικών εμφανίσεων του Ήλιου. Δεν κατάλαβαν ότι για την αιγυπτιακή νοοτροπία, η σκέψη ή πνεύμα της ύλης και η υπόσταση δεν ήταν ποτέ αποσυνδεδεμένες, ακόμη και στο πιο υψηλό επίπεδο της αντικειμενικής εκδήλωσης, επειδή για να μπορεί να απελευθερωθεί κανείς από αυτόν τον δεισμό, πρέπει να φτάσει στο επίπεδο του Atum, δηλαδή, να περάσει το φράγμα της αψίδας της Nuth, που είναι ο καθρέφτης της εκδήλωσης. Η Nuth είναι το όριο που σηματοδοτεί την αρχή της εκδήλωσης και την διαχωρίζει από τον προ-κοσμικό κόσμο στην απόλυτη ουσία του.

Η επταπλή σύνθεση του ανθρώπου

Η Blavatsky αναφέρει στο έργο της Μυστική Δοξασία ένα από τα βασικά κλειδιά της εσωτερικής φιλοσοφίας, την έννοια του επταπλού ανθρώπου, με τρεις άχρονες όψεις που αποτελούν το ανώτερο πνευματικό ον του, και με τέσσερις πεπερασμένες

όψεις, συγκεκριμένες, που αποτελούν την προσωπικότητα ή προσωπίδα του, την οποία φοράει ο ηθοποιός ή το ον που διαρκεί όσο και η γήινη ζωή.

Σύμφωνα με τη θεωρία της μετενσάρκωσης, οι αρχές που μετενσαρκώνονται είναι οι ανώτερες, και οι τέσσερις κατώτερες ή προσωρινές, διαλύονται στα συστατικά τους στοιχεία (γη, νερό, αέρας και φωτιά).

Η Blavatsky αναφέρει τις αναλογίες που υπάρχουν ανάμεσα στην επταπλή σύνθεση, εμπνευσμένη από την ινδική φιλοσοφία και στα επικήδεια αιγυπτιακά κείμενα [5] (Κείμενα των Πυραμίδων, Κείμενα των Σαρκοφάγων και Βίβλος των Νεκρών).

Οι τρεις ανώτερες αρχές αντανακλούν τη βούληση-νόμος, την αγάπη-σοφία ή αρχή διαφώτισης και τη διάνοια ή συμπαντικό νου, και αποτελούν το αθάνατο Άτομο ή μονάδα. Τα τέσσερα συστατικά της προσωπικότητας είναι το φυσικό σώμα, το ζωτικό, το συναισθηματικό και το νοητικό ή λογικός νους.

Ως Εγώ, η Blavatsky εννοεί τη συνειδητοποίηση στον άνθρωπο του Εγώ είμαι. Η εσωτερική φιλοσοφία διδάσκει την ύπαρξη δυο εγώ στον άνθρωπο, ενός θνητού ή προσωπικού εγώ (η καρδιά Ab στην Αίγυπτο, η πτυχή του νου που είναι βυθισμένη στο πεδίο της επιθυμίας-ανάγκης) και ενός ανώτερου εγώ, απρόσωπου, ατομικού και αιώνιου (ο νους-διάνοια, αγνός, ικανός για συμπαντικές συλλήψεις, το αιγυπτιακό Ba το ινδικό Manas)[6].

Όμως η Blavatsky διευκρινίζει ότι δεν αρκεί να απελευθερώσουμε τον νου-συνείδηση της επιθυμίας και του πάθους, αλλά πρέπει να καταφέρουμε τον μετασχηματισμό του σε εγώ ή πνευματική ψυχή, να φτάσουμε στη διαφώτιση της διάνοιας (Ba στην Αίγυπτο, Manas στην Ινδία) με το φως της σοφίας (Re στην Αίγυπτο, Buddhi στην Ινδία).

Η συγχώνευση του Ba αντιστοιχεί στη μεταμόρφωση του ανώτερου ή εσωτερικού εγώ σε πνευματικό εγώ, πράγμα που προκαλεί τη διαφώτιση ή απελευθέρωση, και συμβολίζεται με το Akh, λαμπερό σώμα ή σώμα δόξας. Η Blavatsky αναφέρει το

Βα ανάμεσα στα σύμβολα που υπάρχουν ακόμη στην Αίγυπτο, και έχει τη μορφή ενός πουλιού με ανθρώπινο κεφάλι που πετά προς μια μούμια, το σώμα. Η ψυχή, το Ba, που ενώνεται με το Sahu (το σώμα που φωτίζεται από το εγώ).

Οι Αιγυπτιολόγοι εκφράζουν μόνο μια εν μέρει αλήθεια όταν θεωρούν, μελετώντας τη σημασία κάποιων κειμένων ότι η δικαιωμένη ψυχή, όταν φτάνει σε κάποιο στάδιο των περιπλανήσεών της (απλά στον θάνατο του φυσικού σώματος), πρέπει να ενωθεί με το σώμα της, για να μην διαχωρίζεται πια από αυτό. Τι είναι αυτό που ονομάζεται σώμα; Μπορεί να είναι η μούμια; Σίγουρα όχι, επειδή το κενό μουμιοποιημένο σώμα δεν μπορεί ποτέ να αναστηθεί. Μπορεί να είναι μόνο το αιώνιο πνευματικό ένδυμα, το εγώ δεν πεθαίνει ποτέ, αντίθετα, δίνει αθανασία σε όλα όσα ενώνονται με αυτό. Η απελευθερωμένη διάνοια που επιστρέφει πάλι στο φωτεινό της περίβλημα και ξαναγίνεται Δαίμων, όπως ισχυρίζεται ο Maspero, είναι το πνευματικό εγώ. Το προσωπικό εγώ (η καρδιά, το Ab ή kama mapas), είναι η άμεση ακτίνα του ή κατώτερη ψυχή, που λαχταρά να οσιριοποιηθεί, δηλαδή να ενωθεί με τον Θεό της. Και εκείνο το μέρος του που θα καταφέρει να το κάνει δεν θα διαχωριστεί ποτέ πια από αυτόν, ούτε καν όταν αυτό το εγώ ενσαρκώνεται ξανά και ξανά, κατεβαίνοντας περιοδικά στη Γη, κατά την περιπλάνησή του, αναζητώντας νέες εμπειρίες και ακολουθώντας τις επιταγές του κάρμα (πεπρωμένου). Αυτός ο Θεός είναι το ανώτερο μέρος της μονάδας, το Sahu και το Akh, Atma-Buddhi.

Οι Αιγύπτιοι πίστευαν ότι όταν το σύμπαν βγαίνει από την πρωταρχική ενότητα, γίνεται δυαδικό, και αυτός ο δυισμός αναπαράγεται σε όλες τις διαστάσεις της ύπαρξης. Για να διανύσει κάθε πεδίο ή πραγματικότητα, πρέπει να ξεπεραστούν οι δυισμοί, αποκτώντας νέα σύνθεση και ενώσεις. Και αυτές οι ενώσεις ή επιδράσεις παράγουν τα

διαφορετικά εγώ ή καταστάσεις συνείδησης της ψυχής, που τους επιτρέπουν να ζουν σε νέα επίπεδα του σύμπαντος, όλο και πιο λεπτά. Η επανένταξη στη μονάδα δεν είναι κάτι αυτόματο, αλλά προκαλείται από την ικανότητα να ενώνουμε όλο και περισσότερο τους δυισμούς.

Βιβλιογραφία:

- [1] Μυστική Δοξασία, Τομ. 2ος. Helena P. Blavatsky.
- [2] Θεοσοφικό Γλωσσάριο, Helena P. Blavatsky. Ed. Kier. Σελ. 260, Αργεντινή, 1977
- [3] Ο σκαραβαίος μπορεί να φέρει τον φοίνικα, το κεφάλι του κριού και, για να δείξει την τελική μεταμόρφωση, τη φτερωτή σφαίρα. Αυτό που φέρει ο σκαραβαίος είναι το επίπεδο αναγέννησης στο οποίο πηγαίνει. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ορισμένα κείμενα αναφέρουν επτά μορφές του σκαραβαίου και την τελική μεταμόρφωσή του ως Ra Harmakis. Η Blavatsky το ταυτίζει με αυτό το αιώνιο Εγώ που αναγεννιέται ως Harmakis ή Ώρος, με τον Θεό Sokar
- [4] Μυστήρια της Αιγύπτου, Ιάμβλιχος, κεφ. 8
- [5] Μυστική Δοξασία, Τομ. 4ος
- [6] Θεοσοφικό Γλωσσάριο, Ed. Kier, σελ. 183

Η σημασία του Νείλου στην αρχαία Αίγυπτο

Κείμενο: Διονύσης Βούλγαρης

Ο άνθρωπος που θέλει πραγματικά να καταλάβει την αξία που είχε αυτός ο ποταμός θα πρέπει να έχει την ικανότητα να ταξιδέψει στον χρόνο και τον χώρο. Να μπορέσει να δει με τα μάτια του μια κοινωνία να αναδύεται από τα γενναιόδωρα νερά του. Ένας ποταμός που δεν ήταν μόνο πηγή ζωής και γονιμότητας, αλλά και μια γέφυρα ένωσης.

Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι «τίποτα δεν είναι τόσο σεβαστό για τους Αιγύπτιους όσο ο Νείλος» και ο χωρικός εξαρτιόταν από αυτόν περισσότερο από τον οποιονδήποτε άλλο. Η ζωή της Αιγύπτου οργανωνόταν γύρω από τον Νείλο εφόσον έπαιρνε και τον ρόλο του χρόνου. Βάση του οποίου σε συνδυασμό με τις γεωργικές δραστηριότητες χώριζαν το έτος σε τρεις εποχές γνωστές και ως 'Τριμερίδες'.

Τον Ιούλιο (εποχή της πλημμύρας ή Αχέτ) η χώρα γέμιζε νερό. Αυτή την εποχή η καλλιέργεια ήταν αδύνατη και άνδρες και γυναίκες προσέφεραν τις υπηρεσίες τους στα έργα του Βασιλιά. Η εργασία αυτή ήταν πάντοτε αμειβόμενη και καμία από τις μεγάλες κατασκευές της Αιγύπτου δεν χτίστηκε με εργασία σκλάβων. Αντίθετα η εργασία σε μνημεία όπως οι πυραμίδες και οι νεκροπόλεις, οι ναοί και οι οβελίσκοι, αποτελούσε γι' αυτούς θρησκευτική πράξη και ήταν η μοναδική ευκαιρία που είχε ο χωρικός για κοινωνική άνοδο.

Τον Νοέμβριο (εποχή της σποράς ή Περέτ) το νερό του Νείλου ξαναγύριζε στην κοίτη του, αφήνοντας πίσω μεγάλες ποσότητες λάσπης. Αυτή η λάσπη επικάθονταν στο έδαφος, πλουτίζοντας τη γη με φυσικό λίπασμα και καθιστώντας την έτοιμη για καλλιέργεια. Ήταν εποχή έντονης αγροτικής εργασίας που πραγματοποιούνταν μέσω διατήρησης αρδευτικών καναλιών.

Ύστερα, στα τέλη του Μαρτίου (εποχή της συγκομιδής ή Σεμού) λάμβανε χώρα ο θερισμός με δρεπάνια από λεπίδες τσακμακόπετρας. Αυτή η περίοδος ήταν ζωτικής σημασίας για τη συλλογή των τροφίμων και την αποθήκευσή τους για το υπόλοιπο έτος.

Το μακρύ ποτάμι ήτανε κάποτε θεός κι έπειτα γένηκε δρόμος και δωρητής και δικαστής και δέλτα που δεν είναι ποτέ το ίδιο, κι ωστόσο μένει πάντα το ίδιο σώμα, το ίδιο Σημείο, ο ίδιος προσανατολισμός.

-Γ. Σεφέρης

Ο Νείλος δεν προσέφερε μόνο τροφή στους ανθρώπους, αλλά βοήθησε και στην κατασκευή των σπιτιών τους, παρέχοντας υλικά όπως λάσπη για πλίνθους, καθώς και καλάμια, ξύλο και φοινικόφυλλα από τις όχθες του. Ίσως δεν έχει εξηγηθεί αρκετά το ότι στην αρχαία Αίγυπτο οι μόνες πελώριες και στέρεας δομές

κατασκευές ήταν οι ναοί και οι πυραμίδες. Καταλάβαιναν ποια κτίσματα έχουν αξία. Στις ετήσιες πλημμύρες του ποταμού, πολλά σπίτια γκρεμίζονταν και με μεγάλη χαρά οι κάτοικοι τους έχτιζαν νέες καλύβες με μια μεγάλη γιορτή που ανανεώνει τον κύκλο της ζωής, πάντα ίδια και όμως πάντα διαφορετική.

Όπως αναφέρει και ο ποιητής Γεώργιος Σεφέρης, ο Νείλος ή Ηριδανός όπως ήταν το αρχαίο του όνομα έγινε και δρόμος. Συγκεκριμένα ήταν η κύρια οδός που ένωνε τον Νότο με τον Βορρά, την Άνω με την Κάτω Αίγυπτο. Διευκόλυνε την επικοινωνία μεταξύ πόλεων και χωριών που ήταν χτισμένα κατά μήκος των όχθων του, το εμπόριο και την ανταλλαγή πληροφοριών καθώς και τη μεταφορά μεγάλης ποσότητας βαρέων λίθων όπως ασβεστόλιθο, γρανίτη και ψαμμίτη από λατομεία εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά.

Υπάρχουν λίγες κοινωνικές πρακτικές, λίγες πολιτιστικές συμπεριφορές που δεν είναι εμποτισμένες με σύμβολα. Η σκέψη, η γλώσσα και η συμβολική δημιουργία είναι βασικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου. Ο πολιτισμός της αρχαίας Αιγύπτου ίσως είναι το πιο τρανταχτό παράδειγμα ανθρώπων

με την ικανότητα να αντιλαμβάνονται όλα τα πράγματα ως θεϊκή έκφραση, να αναγνωρίζουν δηλαδή και να αποτυπώνουν μέσα από τα σύμβολα και τους μύθους τους το άπειρο στο πεπερασμένο.

Δύο είναι οι κυρίαρχοι μύθοι για τη δημιουργία του Νείλου, οι οποίοι όμως δεν έχουν διασωθεί πλήρως. Ο πρώτος σχετίζεται με τον θεό Κνουμ, έναν από τους παλαιότερους θεούς του αιγυπτιακού πανθέου, που απεικονιζόταν με ανθρώπινο σώμα και κεφάλι κριαριού. Ο Κνουμ συμβόλιζε τη βούληση και τη θεϊκή δύναμη της διαμόρφωσης της ζωής. Σύμφωνα με τον μύθο, ο Κνουμ χρησιμοποίησε τα κέρατά του για να σκίσει τη γη, δημιουργώντας το πέρασμα από όπου ανέβλυσε ο Νείλος. Κατοίκησε στην πηγή του ποταμού, όπου, ως αγγειοπλάστης, έπλαθε τους ανθρώπους από πηλό στον τροχό του και τους έδινε ζωή, χρησιμοποιώντας το νερό και τη λάσπη του Νείλου.

Σε μια άλλη εκδοχή του μύθου, αναφέρεται ότι όταν η Ίσιδα έμαθε για τον θάνατο του Όσιρι, τον οποίο ο αδελφός του, Σεθ, είχε διαμελίσει και σκορπίσει σε όλη την Αίγυπτο, έκλαψε τόσο βαθιά που τα δάκρυά της πλημμύρισαν τη γη, δημιουργώντας

τον Νείλο. Ο οποίος έφερε νέα ζωή στην άγονη γη ακριβώς όπως η Ίσιδα αναγέννησε τον Όσιρι και γέννησε τον Ωρο.

Η θεοποίηση του ιερού ποταμού Νείλου εκφραζόταν από τον θεό Χάπι, μια ανδρόγυνη μορφή με φουσκωμένη κοιλιά, μεγάλο στήθος και μπλε ή πράσινο δέρμα, χρώματα αντίστοιχα με τα νερά του ποταμού. Τα χαρακτηριστικά του τόνιζαν τον ρόλο του ως θεού της ευφορίας και της γονιμότητας.

Ο Χάπι συμβόλιζε επίσης την ένωση της Άνω και Κάτω Αιγύπτου και ήταν προστάτης τους. Με αυτή την ιδιότητα παρουσιαζόταν ως δίδυμη θεότητα: Har-Reset για την Άνω Αίγυπτο και Har-Meht για την Κάτω Αίγυπτο. Οι δύο αυτές μορφές του απεικονίζονταν είτε να χύνουν νερό από μια κανάτα, συμβολίζοντας την πλημμύρα του Νείλου, είτε να δένουν σε κόμπο τα εραλδικά φυτά των δύο περιοχών — τον

λωτό της Άνω Αιγύπτου και τον πάπυρο της Κάτω Αιγύπτου.

Ο σημαντικός ρόλος του Χάπι, η σύνδεσή του με την πλημμύρα και η θεμελιώδης συμβολή του στη γονιμότητα της χώρας, τον καθιστούσαν μία από τις πιο ισχυρές και δημοφιλείς θεότητες της Αρχαίας Αιγύπτου. Τον αποκαλούσαν "πατέρα των θεών", ενώ υπήρχαν ύμνοι που ανέφεραν ότι, αν ο Χάπι αποτύγχανε, ακόμη και οι θεοί θα καταρρέαν και η ανθρωπότητα θα αφανιζόταν.

Παρά τη μεγάλη του σημασία, δεν έχει βρεθεί ναός αφιερωμένος αποκλειστικά σε αυτόν, γεγονός που δημιουργεί εύλογες απορίες. Ωστόσο, η παρουσία του ήταν παντού, καθώς λατρευόταν σε κάθε γωνιά της Αιγύπτου, με αναπαραστάσεις του να κοσμούν σχεδόν όλους τους ναούς της χώρας. Ίσως, λοιπόν, να μην υπήρχε ανάγκη για έναν αποκλειστικό ναό, αφού η λατρεία του ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με τη λατρεία όλων των άλλων θεών.

Ο ιερός ποταμός Νείλος είχε μια δυαδική φύση, την οποία οι αρχαίοι Αιγύπτιοι διαχώριζαν σε δύο όψεις: τον "Μαύρο" Νείλο, που συμβόλιζε τη ζωή και την αναγέννηση χάρη στη γονιμότητα του εδάφους, και τον "Κόκκινο" Νείλο, που αντιπροσώπευε τον κίνδυνο και την αφιλόξενη έρημο που περιέβαλλε τη χώρα. Αυτή η αντίθεση δεν ήταν μόνο γεωγραφική αλλά και συμβολική, καθώς ο Νείλος ενσάρκωνε τη συνύπαρξη του υλικού και του πνευματικού κόσμου, λειτουργώντας ως γέφυρα μεταξύ γης και ουρανού.

Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι πίστευαν ότι ο Νείλος, ως ποτάμι, ήταν ο μικρόκοσμος ενός ανώτερου, ουράνιου Νείλου, που αντανακλούνταν στον γαλαξία. Σύμφωνα με αυτή την κοσμοαντίληψη, η πορεία του Νείλου (από τον Νότο προς τον Βορρά) και η τροχιά του Ήλιου (από την Ανατολή προς τη Δύση) αποτελούσαν τους θεμελιώδεις άξονες γύρω από τους οποίους δομούσαν τον πολιτισμό τους. Οι ναοί, οι πόλεις και τα μνημεία τους δεν χτίζονταν τυχαία, αλλά ως μια γήινη αντανάκλαση του αστρικού χάρτη, προσπαθώντας να αποτυπώσουν τη θεία αρμονία του σύμπαντος πάνω στη γη.

Αιώνες πέρασαν, πολιτισμοί γεννήθηκαν και χάθηκαν, μα ο Νείλος παρέμεινε πάντα εκεί. Δρόμος και θεός, δωρητής και δικαστής, σύμβολο ζωής και αναγέννησης, συνεχίζει να ποτίζει τη γη και να τρέφει όσους ζουν κοντά του. Όπως τότε, έτσι και σήμερα, τα νερά του καθρεφτίζουν την αέναη σχέση του ανθρώπου με τη φύση και τον κόσμο. Αν κάποιος σταθεί στις

όχθες του και παρατηρήσει, θα δει παιδιά να παίζουν ανέμελα, ψαράδες να ρίχνουν τα δίχτυα τους, ιβίδες και άλλα πουλιά να δροσίζονται στα νερά του. Ο Νείλος, που κάποτε γέννησε έναν από τους πιο μυστηριακούς πολιτισμούς της ανθρωπότητας, δεν έχει πάψει μέχρι σήμερα να προσέχει τα παιδιά του, να τα συντροφεύει και να τους ψιθυρίζει τις αρχαίες ιστορίες του.

Οι ιερές γιορτές της Αιγύπτου

Κείμενο: Fernand Schwaiz

Απόσπασμα από το βιβλίο *Geographie Sacrée de L'Egypte Ancienne*, Nouvelle Editions Oswald, Παρίσι, 1979.

Η ανάλυση του αιγυπτιακού ημερολογίου, επιβεβαιώνοντάς μας τη δύναμη της παράδοσης, μας αποκαλύπτει την ευρηματικότητα των μεθόδων του, συχνά πολύ διαφορετικών από τις δικές μας: «Έχω καθιερώσει με διάταγμα τις προσφορές για όλες τις γιορτές της νεκρόπολης, τη γιορτή της αρχής του χρόνου, εκείνη του μεγάλου έτους, εκείνη του μικρού έτους, εκείνη της τελευταίας ημέρας, τη μεγάλη γιορτή, τη γιορτή για τις μεγάλες ζέστες και για τις μικρότερες, εκείνη των πέντε ημερών που προστέθηκαν στο έτος, τη γιορτή ρίψης του σπαθιού, τις δώδεκα μηνιαίες γιορτές, τις δώδεκα γιορτές ανά δεκαπενθήμερο, κάθε γιορτή των ευλογημένων ζωντανών και νεκρών».

Η μελέτη που έγινε σχετικά με τον αριθμό των ετήσιων γιορτών αποδεικνύει ότι οι Αιγύπτιοι είχαν κατά μέσο όρο 105 ημέρες διακοπών τον χρόνο. Διακρίνονται σε ημερολογιακές γιορτές (ημέρα του χρόνου, αρχή της εποχής), αγροτικές γιορτές (πλημμύρες του Νείλου, σπορά, συγκομιδή), εθνικές θρησκευτικές γιορτές, βασιλικές γιορτές (στέψη, εορτασμός) και επικήδειες γιορτές. Όποιοι όμως και αν ήταν οι λόγοι της γιορτής, αυτή ήταν πάντα για τον Αιγύπτιο μια στιγμή κατά την οποία γινόταν η ένωση με την ανώτερη αρχή: τον χρόνο, τη φύση, τον κόσμο ή τον φαραώ. Κι αυτό γιατί η θρησκεία ήταν ο θεμελιώδης άξονας καθεμιάς από αυτές τις λαϊκές εκδηλώσεις. Οι υπηρέτες του θεού, που δεν ξεχνούσαν τις γιορτές του, έρχονταν από παντού για να τον λατρέψουν.

Αν θέλουμε να κατανοήσουμε το πραγματικό νόημα της γιορτής στην αρχαία Αίγυπτο, πρέπει να το συλλάβουμε ως μια «ευτυχημένη επανένωση». Κάθε γιορτή προκαλεί την επανένωση. Και αυτή η επανένωση βιώνεται μέσα στη χαρά και τη μαγεία. Όπως λέει ένας παλιός ύμνος με αφορμή τη βασιλική στέψη: «Να χαίρεσαι, χώρα ολόκληρη, οι μέρες περνούν για να γελάς και να θαυμάζεις».

Αυτή η φυσική εξοικείωση με τις δυνάμεις του σύμπαντος καθιστούσε τον Αιγύπτιο ικανό να ζει μια αέναη γιορτή. Η ανανέωση της Φύσης είναι αφορμή για χαρά. Η επανασύνδεση των θεών είναι μια ευκαιρία γιορτής. Ο θάνατος ενός φαραώ είναι ευκαιρία γιορτής για τη γέννηση ενός νέου Θεού. Αυτός ο ενθουσιασμός, η αφύπνιση θεών και Θεού μέσα στον καθένα, και αυτή η αισιοδοξία, σοφά πειθαρχημένη από μια κατάσταση ικανή να κατανέμει δοκιμασίες μέσω μυητικών τελετουργιών που συνδέονται με τη Φύση και με την εναρμόνιση λογικής και συναισθήματος, μπορεί να ήταν το μεγάλο μυστικό της μακροζωίας αυτού του λαού.

Η εδραίωση αυτών των εξαιρετικά αρχαίων εορτών αποδιδόταν στον Θεό Ρα. Κατά τη διάρκεια αυτών των ημερών διασκέδασης, η λειτουργία ήταν ιδιαίτερα επίσημη, η συνήθης πορεία της καθημερινής λατρείας διακοπτόταν, στο τελετουργικό πρόσθεταν ειδικούς ύμνους, ο ναός στολιζόταν και η πόλη φωταγωγούταν.

Οι προσφορές έρρεαν σε μεγάλες ποσότητες λόγω του πλήθους των προσκεκλημένων που έφταναν στο ναό, πάνω στο φορητό βωμό που ήταν τυλιγμένος με ένα παραπέτασμα, και τοποθετημένος σε ένα ιερό πλοιάριο που μετέφεραν οι ιερείς. Η πομπή εξελίσσονταν στην αυλή, στον γύρω χώρο του οίκου του

Θεού. Ωστόσο, κατά τους μήνες των μεγάλων εορτών, το θεϊκό άγαλμα περιόδευε στην ύπαιθρο ή έπλεε στον Νείλο κάνοντας πολλές στάσεις. Ήταν η στιγμή να συμβουλευτούν τον Θεό, ο οποίος απαντούσε στις ερωτήσεις μέσω χρησμών.

Η λατρεία των θεών γινόταν σε καθημερινή βάση ακολουθώντας ένα πολύ συγκεκριμένο τελετουργικό. Οι ιερείς επικοινωνούσαν καθημερινά με τη Θεότητα, όπως εξηγεί ο Drioton: «Οι ιεροτελεστίες άρχιζαν νωρίς το πρωί (...). Ο ιερέας άναβε τις λάμπες, γέμιζε το θυμιατήρι και ξεκινούσε με ένα πρώτο λιβάνισμα για να σκορπίσει μια ευχάριστη μυρωδιά στο δωμάτιο. Μόλις γίνονταν αυτό, προχωρούσε προς τον ναό (...) και άνοιγε τις πύλες. Το άγαλμα εμφανίζονταν μπροστά στα μάτια του, φυσικά ακίνητο, αφού η Θεότητα δεν είχε ακόμη κατέβει μέσα του. Ο ιερέας προσκυνούσε και απήγγειλε λατρευτικό ύμνο. Στη συνέχεια σηκωνόταν, αγκάλιαζε το άγαλμα. Αυτή η χειρονομία, αυτή του γιου που θέλει να ξυπνήσει τον πατέρα του από τον

ύπνο, «ξυπνούσε» τον θεό και έκανε τη θεϊκή του ψυχή να κατέβει. Η λατρευτική διαδικασία μπορούσε να αρχίσει».

Η προσφορά του Θεού, ήταν ανάλογη με τις κινήσεις του ήλιου στον ουρανό. Στην Πρώιμη Δυναστική Περίοδο και, αναμφίβολα, στο Νέο Βασίλειο, περιλάμβανε τρεις φάσεις που αντιστοιχούσαν στην ανατολή, το απόγειο και τη δύση του ήλιου. Η πιο σημαντική ήταν η πρωινή φάση. Οι προσφορές είχαν προετοιμαστεί πριν από την αυγή στα εργαστήρια του ναού και οι ιερείς είχαν εξαγνιστεί στην ιερή λίμνη, διεισδύοντας συμβολικά στην αρχή της ζωής από την οποία ο κόσμος είχε αναδυθεί τη στιγμή της δημιουργίας και από την οποία αναδυόταν κάθε χρόνο η γη της Αιγύπτου τη στιγμή της πλημμύρας, έτοιμη για μια νέα συγκομιδή.

Στη συνέχεια, γυρίζοντας γύρω από το ναό, έριχναν νερό και άναβαν το θυμίαμα για να απομακρύνουν τυχόν εχθρικά στοιχεία που μπορεί να είχαν εισχωρήσει στο δωμάτιο. Η τροφή

του Θεού μεταφερόταν με πομπή σε ένα από τα δωμάτια του ναού, όπου υψώνονταν μικροί ιεροποιημένοι βωμοί.

Ο τελετάρχης άνοιγε τις πόρτες του άδυτου, καλούσε τον Θεό να ξυπνήσει και άνοιγε τις ιερές βάρκες τη στιγμή που εμφανιζόταν στον ορίζοντα το αστέρι της ζωής. Το ανερχόμενο φως περνούσε στον θεό την ενέργεια της νέας ημέρας. Στη συνέχεια, οι προσφορές τοποθετούνταν μπροστά στο άγαλμα, με μια αναπαράσταση της θεάς Μάατ, σύμβολο της κοσμικής τάξης, που ενέπνεε στον Θεό την απαραίτητη δύναμη για την καθημερινή ανανέωση αυτής της τάξης. Κατόπιν, έγδυναν το άγαλμα, το έπλεναν και το έντυναν ξανά, το διακοσμούσαν, το λιβάνιζαν και το εξάγνιζαν. Στη συνέχεια, ο Ναός και το άδυτο έμεναν κλειστά μέχρι το επόμενο πρωί. Η μεσημεριανή λειτουργία αποτελούνταν μόνο από ράντισμα με νερό και λιβανίσματα. Το απόγευμα γινόταν η ανανέωση των προσφορών.

Αυτή η λατρεία είχε σκοπό να θυμίσει τον αέναο κύκλο του Ήλιου, του Κόσμου και της ζωής. Ο ιερέας εξασφάλιζε την ακρίβεια αυτής της τελετουργίας ενεργοποιώντας κάθε πτυχή της ημέρας και κάθε πτυχή του χρόνου. Με τις γιορτές, ο αιγυπτιακός λαός ακολουθούσε τον κύκλο του χρόνου στις στιγμές που αντιστοιχούν στη Φύση και τη ζωή. Αν προσθέσουμε σε αυτόν τον εποχιακό κύκλο, που υπόκειται στον χορό των άστρων, τις αστρικές αλληλεπιδράσεις που οι Αιγύπτιοι θεωρούσαν θεμελιώδεις, μπορούμε να καταλάβουμε ότι για τους Αιγύπτιους «το σύμπαν είναι ένας ναός και η γη ένας βωμός».

Η συνειδητή συμμετοχή στους κύκλους αυτούς σημαίνει να δονεί κανείς σε ένα λιγότερο πυκνό επίπεδο, να γίνεται πιο ευαίσθητος στο κάλεσμα των αόρατων κόσμων. Γιατί να παραμένουμε αλυσοδεμένοι στον καθημερινό υλικό μας κόσμο και να ξεχνάμε ότι ο πλανήτης μας ανυψώνεται, σαν πουλί μέσα από τα αστρικά διαστήματα;

Στις 15 του μήνα του Toth, της εποχής του Akhet γιορταζόταν η Γιορτή του Νείλου ή της Μέθης. Ήταν η ώρα της άφιξης του Χάπι, που στόχευε στην ανανέωση της ζωής στη γη της Αιγύπτου. Κατά τη διάρκεια της τελετής, ο βασιλιάς χόρευε μπροστά στο άγαλμα της Hathor στην Denderah και πρόσφερε μια κανάτα κρασί στη θεά πριν επιδοθεί σε σπονδές. Η πρώτη

μέρα του έτους ή η ανατολή του Σείριου γινόταν επίσης κατά τον μήνα του Toth.

Εορτασμός του Opet

Η γιορτή του Opet, μια από τις σημαντικότερες της χρονιάς, γινόταν τον μήνα Phaophi της εποχής Akhet. Στο Νέο Βασίλειο διαρκούσε έντεκα ημέρες. Με την ευκαιρία αυτή ο θεός Amon άφηνε το ναό του στο Καρνάκ για να πάει με μεγαλοπρέπεια στο ναό του Λούξορ, όπου θα ξανασυναντούσε τη σύζυγό του. Έπειτα, με το πλοιάριό του, ο βασιλιάς οδηγούσε τον θεό στον τόπο καταγωγής του. Η κιονοστοιχία του ναού του Λούξορ, διακοσμημένη από τον βασιλιά Τουταγχαμών, δείχνει την εξέλιξη της γιορτής, που ξεκινά με μια προσφορά μπροστά από τη βάρκα του Amon, το φορητό παρεκκλήσι του.

Στη συνέχεια η πομπή φεύγει από το ναό: τριάντα ιερείς κρατούν τη βαριά βάρκα του Amon, την οποία ακολουθεί ο βασιλιάς. Τραγούδια και τύμπανα συνοδεύουν την πομπή. Οι βάρκες περιμένουν τη συνοδεία και ο βασιλιάς και η βασίλισσα παίρνουν τη θέση τους στο μεγαλοπρεπές πλοίο του θεού.

Στην όχθη, ένα ενθουσιώδες πλήθος συνόδευε τον ιερό στόλο, με ζητωκραυγές: είναι το πλήρωμα που θα τραβήξει τις βάρκες έξω στην ακτή. Όμως, όσο δύσκολο κι αν είναι αυτό το έργο, όσοι το κάνουν είναι γεμάτοι χαρά και ζέση στην υπηρεσία του Θεού. Μέσα σ' αυτή την οχλοβοή, η μουσική των σείστρων και το τραγούδι ενός αρχαίου ύμνου αντηχούσαν από μια ομάδα τραγουδιστών και ιερέων.

Κατά την άφιξη στο Λούξορ, μια πομπή παρόμοια με την πρώτη ξεκινούσε προς το ναό. Επικεφαλής, οι ιερείς που μετέφεραν τη βάρκα του Amon μετά ο βασιλιάς και η βασίλισσα με τη συνοδεία τους και, τέλος, το πλήθος που ολοκλήρωνε την πομπή. Στην παρέλαση μπορούσε επίσης να δει κανείς τα πλοιάρια της Mut και του Khonsú. Με τη στρατιωτική συνοδεία, σμίγουν ασταμάτητα ομάδες από χαρούμενους μουσικούς και χορευτές, ελαφρά ντυμένους.

Στη διαδρομή υπάρχουν τύμβοι, ένα είδος τεχνητών λόφων, στις κορυφές των οποίων οι ιερείς κάνουν τις προσφορές τους. Στον ναό, είναι ο ίδιος ο βασιλιάς που κάνει αυτή την τελετή ενώ η συνοδεία του, ιερείς και αυλικοί περιμένουν μπροστά στην πόρτα του Άδυτου των Αδύτων.

Η επιστροφή πραγματοποιούνταν με τον ίδιο τρόπο, με τη μόνη διαφορά ότι οι βάρκες δεν ήταν τόσο ενθουσιώδεις γιατί κατέβαιναν το ποτάμι. Όλοι τραγουδούν τη δόξα της Αυτού Μεγαλειότητας, που έκανε τον Αmon να πλεύσει. Όταν οι θεοί επιστρέφουν στο Καρνάκ, αυτές οι εορταστικές μέρες τελειώνουν με μια μεγάλη τελετή προσφορών.

Αυτή η περιγραφή θα μπορούσε να κάνει κάποιον να σκεφτεί ότι η τελετή λάμβανε χώρα σε μία μόνο μέρα: στην πραγματικότητα, διαρκούσε έντεκα ημέρες στην εποχή του Τούθωσι III και έως και είκοσι πέντε ημέρες στην εποχή του Ραμσή III.

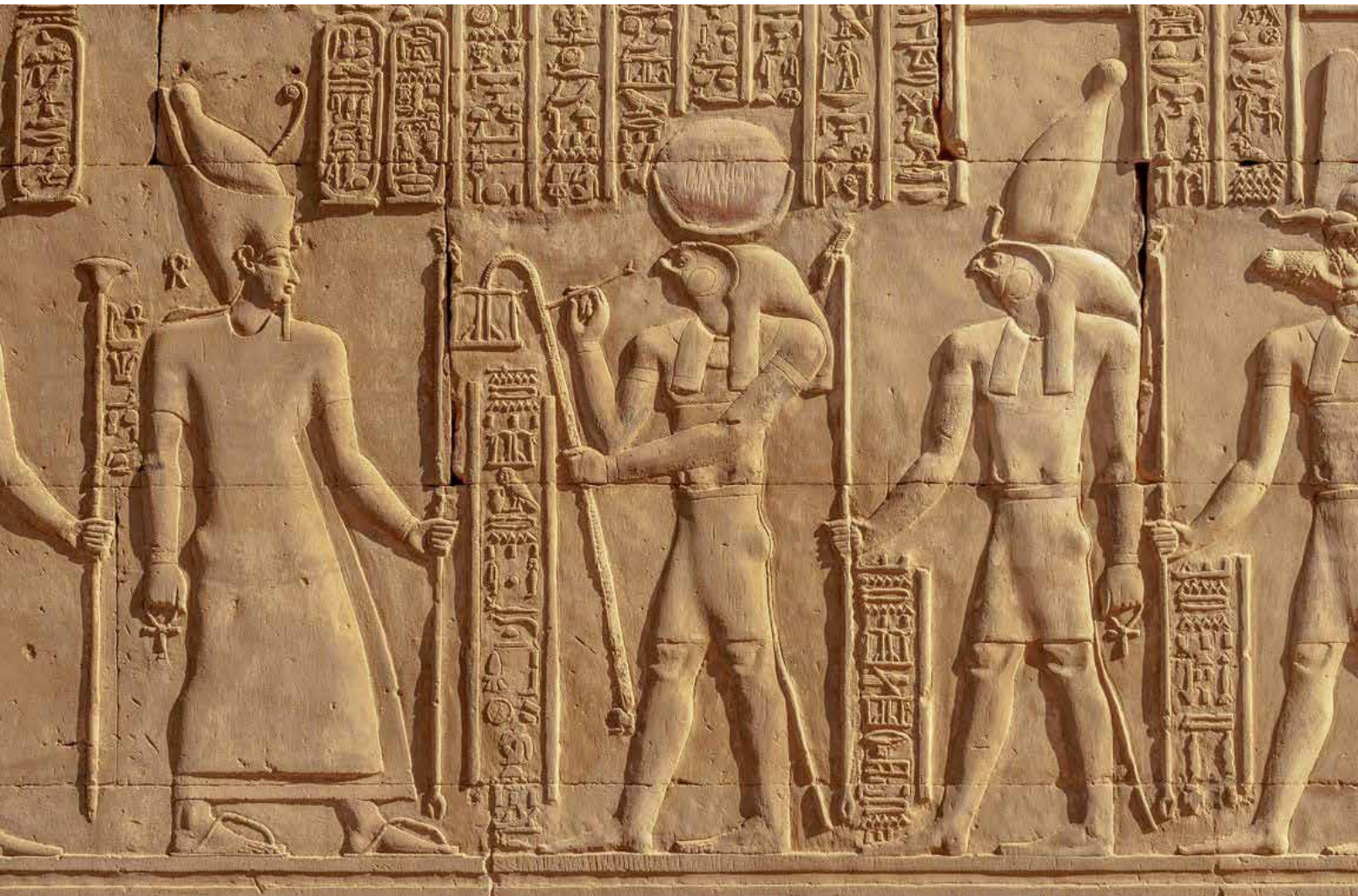
Το όνομα Opet σήμαινε αφθονία και χαρακτηρίζει το ταξίδι στο άδυτο. Μαζί με το τελετουργικό της Ιερογαμίας, τελούταν παρουσία του βασιλικού χαρεμιού, γιατί ήταν η ακριβώς η στιγμή για τη σύλληψη του βασιλικού παιδιού. Τα κείμενα

μιλούν για τη θεϊκή ένωση του θεού και της βασίλισσας, κατόπιν αιτήματος του βασιλιά. Έτσι, το παιδί που θα γεννιόταν θα κατέχει θεϊκή και βασιλική υπόσταση.

Η γέννηση και η νεανική ηλικία του Ώρου

Ο Ώρος γεννήθηκε τον μήνα Mechir. Ο εορτασμός της θείας γέννησής του κράτησε μέχρι την Πρώιμη Περίοδο μέσα από τις ιδιαίτερες κατασκευές Mammessi, των οίκων του τοκετού. Σύμφωνα με την παράδοση, είναι το δέλτα που υποδέχτηκε το νεογέννητο, τυλίγοντάς το στους βάλτους του για να το κρύψει από τα μάτια του επικίνδυνου Seth. Η Κυρία-Ερπετό Buto επαγρυπνούσε συνεχώς.

Είναι ενδιαφέρουσα η διαπίστωση ότι αυτή η γιορτή γινόταν στις 25 Δεκεμβρίου, ημέρα κατά την οποία γιορτάζονταν αργότερα οι γεννήσεις του Μίθρα και του Χριστού. Πολλοί

συγγραφείς βλέπουν επίσης μια αντιστοιχία μεταξύ αυτής της ημερομηνίας και του χειμερινού ηλιοστασίου, αφού ο ήλιος ξεκινά το ταξίδι του πίσω προς τους αντίποδες, στην καρδιά του χειμώνα, τη στιγμή των φαινομενικών γηρατειών του.

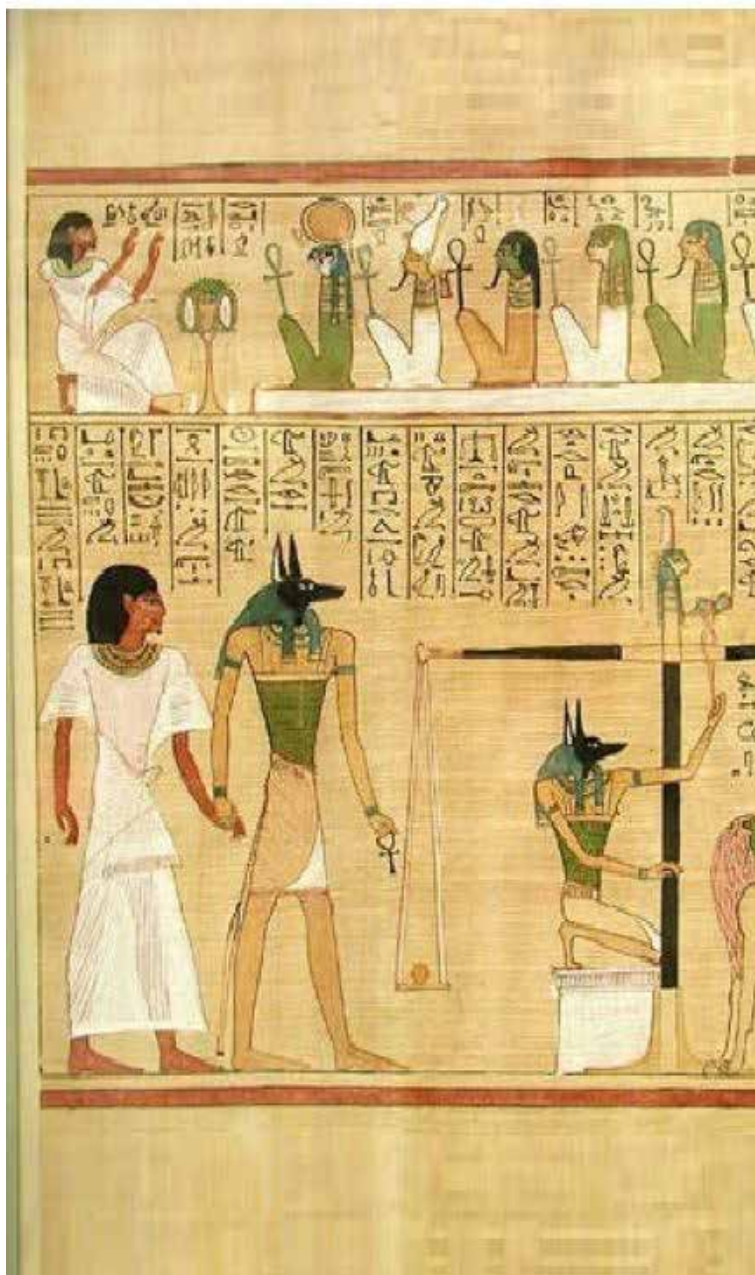
Τον μήνα Phamethoth της εποχής του Peret γιορταζόταν η άνοιξη του Ώρου, η νεότητά του και η νίκη του έναντι του σκότους. Στο Edfú γίνονταν ναυτικές επιδείξεις στον Νείλο και έλεγαν ότι το άγαλμα του θεού άφηνε αυτή την πόλη για να πάει στην Denderah και να βρει τη θεά Αθώρ, την οποία θα έφερνε πίσω στο κάστρο του.

Οι γιορτές της γονιμότητας

Ο μήνας της Parementhi είναι αφιερωμένος στην έξαρση της γονιμότητας: υπάρχουν μάχες και αναπαραστάσεις στις τοιχογραφίες του Medinet Habon. Τον μήνα Padron της εποχής Chemou, τιμούσαν τον θεό Min. Ήταν ο μήνας της συγκομιδής. Οι γιορτές γίνονταν στην Κόπτο, όπου ο Min είχε εγκαταστήσει την κατοικία του: διοργανώνονταν πραγματικοί διαγωνισμοί ζώων και επιλέγονταν τα καλύτερα είδη για τη βελτίωση της φυλής. Αυτός ο μήνας ήταν επίσης αφιερωμένος στον θεό του Φωτός και στον Θεό του Ήλιου με τη μορφή του Pacht ή Bastek, η λεγόμενη «η γάτα της Ηλιούπολης», εκείνη που είχε νικήσει το σκοτάδι ή τον Aporhis. Στο ημερολόγιο, αυτή η στιγμή αντιστοιχεί στον αστερισμό του Κριού (το κριάρι), που οι αρχαίοι θεωρούσαν αρχή του χρόνου. Αυτό το μήνα υμνούσαν επίσης τη δόξα της Ίσιδας, της Μητέρας-Γονιμότητας που δίνει γεννά τον Ώρο.

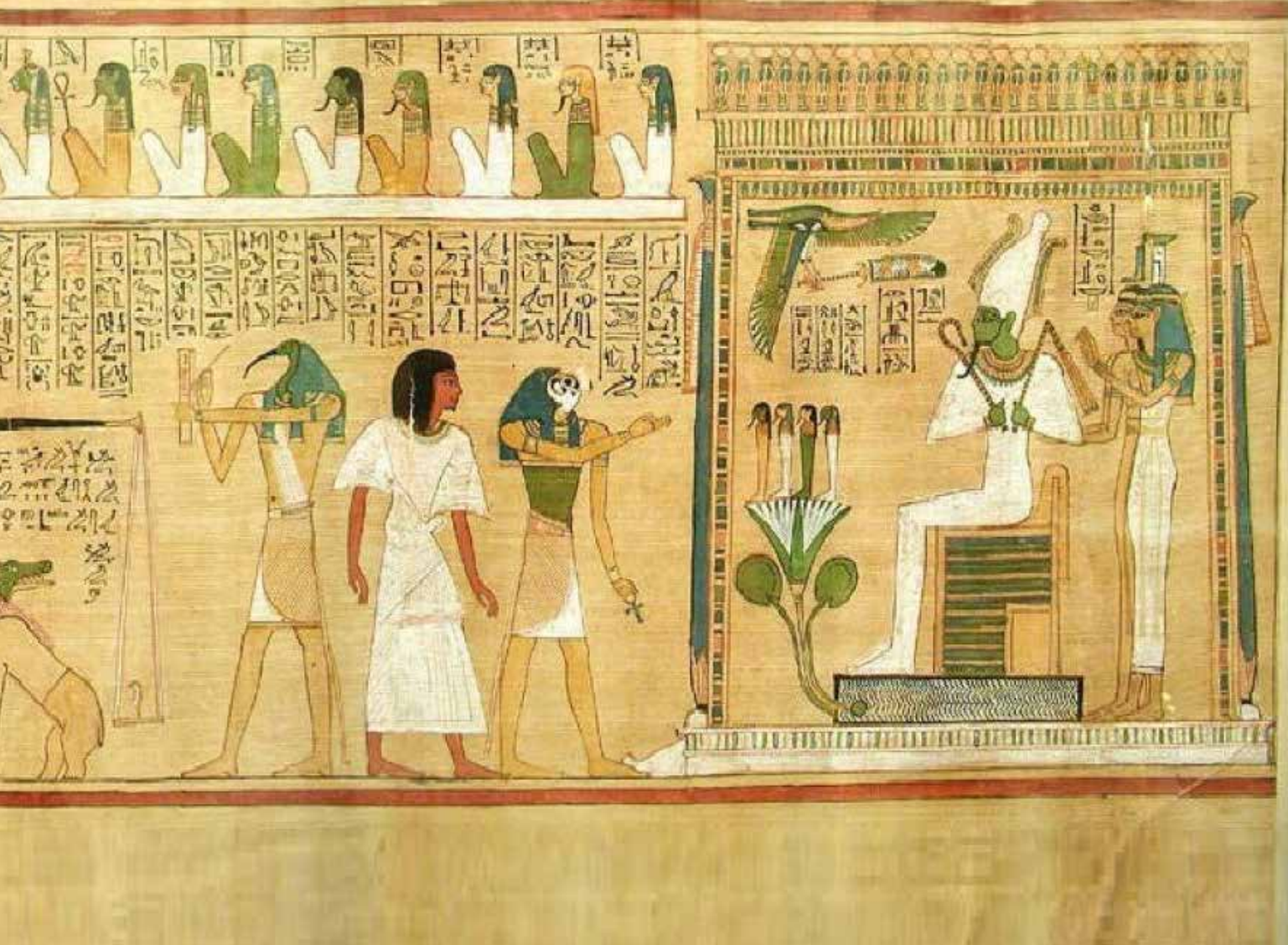
Η μετά θάνατον ζωή, η γιορτή της κοιλάδας

Τον μήνα Rayni γιορταζόταν στις Θήβες η γιορτή της κοιλάδας. Για δώδεκα ημέρες, ο θεός Amon άφηνε το ιερό του για να επισκεφτεί τους νεκρούς θεούς και τους βασιλιάδες των νεκροπόλεων των Θηβών. Μια μεγάλη πομπή, που ξεκινούσε από τον ναό, συγκέντρωνε μουσικούς, τραγουδιστές, χορευτές και ακροβάτες. Μεταφερόμενος από τους ιερείς, ο θεός καθόταν στο «ouserhat», ένα πλοίο πλούσια διακοσμημένο, εξ ολοκλήρου καλυμμένο με χρυσό, του οποίου η καμπίνα ή κάστρο όπου τοποθετούταν το άγαλμα ήταν κατασκευασμένο

από ήλεκτρο, ένα κράμα χρυσού και ασημιού. Το πλοίο του θεού πήγαινε μπροστά και το ρυμουλκούσε το πλοίο του βασιλιά, το οποίο κινούταν με εξήντα κωπηλάτες. Διασχίζοντας το ποτάμι, ο θεός οδηγούταν σε κάθε βασιλικό ναό από αυτούς που ήταν χτισμένοι στα όρια των καλλιεργούμενων εκτάσεων.

Όπου εδραιωνόταν ο θεός, αναπτύσσονταν νέες τελετές. Στη συνέχεια, προβλεπόταν μια επανένωση μεταξύ του Amon και της θεάς Hathor. Τελικά, ο Amon έφτανε στο ναό του Medinet Habon και στη νεκρόπολη του Deir el Medinet, τον τόπο όπου, σύμφωνα με την παράδοση, διέμενε η αρχέγονη Ογδοάδα της Ερμούπολης, της οποίας ο Amon ήταν απόγονος. Η γιορτή της κοιλάδας ανανέωνε, λοιπόν, την ένωση ανάμεσα στους θεούς και την παράδοση, τους ζωντανούς και τους

νεκρούς, τους ανθρώπους με τους προγόνους τους, των θεών και της παράδοσης, μεταξύ των ζωντανών και των νεκρών, μεταξύ των ανθρώπων και των προγόνων τους.

Η ευτυχής επανένωση

Τον μήνα Epirhi της εποχής Chemou, γίνονταν «η ευτυχισμένη επανένωση» του Ώρου και της Hathor. Τα κείμενα εξηγούν πώς με μεγάλη λαμπρότητα η θεά Αθώρ, ακολουθούμενη από ολόκληρη τη συνοδεία της, άφηνε την οικία της στην Denderah για να ενωθεί με τον θεϊκό σύζυγό της στο Edfu. Μετά από δεκαπέντε μέρες με κάθε είδους διασκέδαση, η θεά και ο στόλος της επέστρεφαν στη Denderah

στις όχθες του ποταμού. Από την ένωση αυτών των δύο πρωταρχικών Θεών, ανάμνηση του πρώτου ζευγαριού, των κοσμικών διδύμων Shu και Tefnut, αναδύεται μια νέα ζωή: το παιδί Thy, Κύριος της Μουσικής.

Τρεις θεϊκές ενώσεις πραγματοποιούνται έτσι καθ' όλη τη διάρκεια του έτους: πρώτον, αυτή του Άμωνα και της Μουτ, τον μήνα Raorhi (υπό το ζώδιο των Διδύμων).

Στη συνέχεια, αυτή της Ίσιδας και του Όσιρι, τον μήνα Rayni (υπό το ζώδιο του Ταύρου), που γεννά τον Ώρο τον μήνα Mechir (γύρω στις 25 Δεκεμβρίου).

Και, τέλος, αυτή του Ώρου και της Αθώρ τον μήνα Epirhi, δίνοντας ζωή στην Thy, τον μήνα Parmenthi. Οπότε, δύο γεννήσεις συνόδευαν την εποχή της σποράς,

εποχή της ανανέωσης και της συγκομιδής, δύο συλλήψεις πραγματοποιούνται την εποχή της συγκομιδής και μία την εποχή της πλημμύρας.

Μολονότι οι καλές στιγμές εναλλάσσονται με τις κακές, αυτό το ημερολόγιο έχει δημιουργηθεί για να γιορτάζεται η νίκη του Ήλιου επί του σκότους τον μήνα Pachon.

Η γιορτή της Ευτυχισμένης Επανένωσης, είναι η κατεξοχήν «γιορτή». Ενώ διαδραματίζεται, στο μαύρο δωμάτιο, στην καρδιά του άδουτου, πραγματοποιείται η ένωση της ενέργειας των δύο θεοτήτων, της αρσενικής με τη θηλυκή αρχή, για να γεννηθεί το παιδί σύνθεση, στα διάφορα επίπεδα εκδήλωσής. Με αυτόν τον τρόπο, υπήρχαν τρεις θεϊκές ενώσεις στην Αίγυπτο, συνδεδεμένες με τη δημιουργία στο πνευματικό, ψυχολογικό και υλικό επίπεδο. Αυτό το ζεύγος εκφράζει την ένωση της αρχής (χάος) με τη ζωή (τον Θεό), που γεννά τη μορφή (τον κόσμο). Και αυτή η γιορτή συμβολίζει επίσης την ένωση του θεού Amon-Min με τη βασίλισσα, εξασφαλίζοντας στην Αίγυπτο, μέσω της Ιερογαμίας, μια θεϊκή φύση στον φαραώ.

Η επιγραφή που βρέθηκε στο ναό του Λούξορ διηγείται την πιο όμορφη ιστορία αγάπης της Αιγύπτου: *«Τότε φτάνει αυτός ο φημισμένος Θεός, ο Amon, Κύριος του Θρόνου των δύο Χωρών. Αφού έχει πάρει την όψη του κυρίαρχου, βρήκε τη βασίλισσα να κοιμάται στο υπέροχο παλάτι της. Το άρωμα του θεού την ξύπνησε και χαμογέλασε στη μεγαλειότητα του. Χωρίς καθυστέρηση, την πλησίασε και της έδωσε την καρδιά του. Εκείνη μπόρεσε να τον δει στη θεϊκή μορφή του, όταν πήγε κοντά της. Και αγαλλίαζε ατενίζοντας τη λάμψη του, ο έρωτας κυριεύσε το κορμί της, ενώ το παλάτι πλημμύριζε από μυρωδιές του θεού, αρώματα που έρχονταν από τη χώρα του Pount».*

Αυτά τα αρώματα που προέρχονται από τη χώρα του Pount επιβεβαιώνουν την παρουσία του θεού Min, όψη δημιουργού που παίρνει ο Amon ο Αόρατος.

Το τυπικό της ιερής ηλιοφάνειας

Στους περισσότερους αιγυπτιακούς ναούς, τελούταν πολλές φορές μέσα στον χρόνο η γιορτή της ένωσης με τον ηλιακό δίσκο. Αυτή η ένωση ήταν μια ιεροτελεστία

αναγέννησης, αφού η ψυχή της Θεότητας, κατεβαίνοντας από τον ουρανό, εμπτότιζε με τις ακτίνες της το επίγειο άγαλμά της. Το θεϊκό άγαλμα, εκτεθειμένο στη στέγη ενός υπόστεγου δεχόταν τις ηλιαχτίδες πάνω του για να το γεμίσουν με ένα μέρος της θεϊκής παρουσίας. Αυτή η ιεροτελεστία τελούταν στην οροφή του ναού, σε ένα μικρό τετράγωνο παρεκκλήσι, καλά διατηρημένο στην Denderah. Η πομπή που έφερνε το άγαλμα σε αυτό το κίοσκι είναι χαραγμένη στους τοίχους της σκάλας: στη δυτική πλευρά μπορείτε να δείτε την πομπή να ανεβαίνει, κατά μήκος ενός σπειροειδούς μονοπατιού, ενώ η ανατολική ράμπα χρησίμευε για την επιστροφή.

Αυτό το τελετουργικό είχε σκοπό να ενώσει το άγαλμα με την πηγή της θεϊκής ενέργειας του σύμπαντος: ο ήλιος έλουζε το άγαλμα, αναδημιουργώντας την πρωταρχική στιγμή όταν ο Πρώτος Ήλιος, ο φλεγόμενος Φοίνικας, έστειλε την αρχική Ενέργεια στα παιδιά του Shu και της Tefnut.

Η ένωση με τον ηλιακό δίσκο επέτρεπε στη δημιουργική ενέργεια να πλημμυρίσει το άγαλμα του θεού, το οποίο, ξεχειλίζοντας φως, νιώθει το Κα να μπαίνει μέσα του. Αυτή η ίδια προστατευτική δύναμη θα εμψυχώσει τον Φαραώ και θα επεκταθεί τελικά σε όλη την Αίγυπτο. Η διασφάλιση αυτής της ένωσης με την πηγή, εγγυάται την παγκόσμια τάξη και να δηλώνει τη βαθιά πεποίθηση ότι το πλήθος των θεών πηγάζει από την αρχέγονη Ένωση και θα επιστρέψει σε αυτήν στο τέλος των χρόνων.

Για την Αίγυπτο, κάθε αρχή των εποχών, συμβολίζει μια νίκη. Στην αρχή της πλημμύρας, τη νίκη της Φύσης και της αρχέγονης ζωής που απλώνεται με μεγάλα κύματα με την πλημμύρα του Νείλου. Στην αρχή της περιόδου της σποράς, τη νίκη του ανθρώπου, που συμβολίζεται από τον Ώρο, νικητή τη στιγμή που γιορτάζεται η στέψη και το βασιλικό ιωβηλαίο. Στην αρχή της εποχής της συγκομιδής, τη νίκη του φωτός και της δύναμης, που χαρακτηρίζεται από τη λατρεία του Min και του αναγεννημένου Ήλιου. Το να βιώνεις ένα αιγυπτιακό έτος σημαίνει επίσης να διατρέχεις ολόκληρο τον ουρανό της ζωής στο σύντομο διάστημα 365 ημερών και να προετοιμάζεσαι, τελικά, να αναγεννηθείς ξανά.

Αυτή ήταν η ιερή γεωγραφία των αρχαίων Αιγυπτίων: χρησιμοποιώντας τελετουργίες από διάφορους μύθους από διαφορετικές περιοχές, οι γιορτές βοηθούσαν τους ανθρώπους να ακολουθούν έναν ρυθμό στην καθημερινή ζωή και να συμμετέχουν στην αναπαράσταση του ουράνιου φαινομένου. Είτε αφορά στο πέρασμα ενός νεκρού στη μετά θάνατον ζωή του, είτε στη στέψη ενός νέου βασιλιά είτε στην κατασκευή ενός ναού, ήταν αναπαραστάσεις στη Γη του παιχνιδιού των κοσμικών και τελλουρικών δυνάμεων και επέτρεπαν τη μετενσάρκωση όλων των μύθων σε έναν ιερό χώρο.

Για χιλιετίες, η Αίγυπτος γιόρταζε τακτικά αυτές τις «ευτυχισμένες επανασυνδέσεις» μεταξύ της ουράνιας και της ορατής Αιγύπτου, μέσα από τα στάδια της ζωής κάθε ατόμου καθώς και μέσα από εκείνα μιας ολόκληρης χώρας.

Όταν η Αίγυπτος παράκμασε, η θρησκεία της αντικαταστάθηκε από τον Χριστιανισμό και το Ισλάμ. Ωστόσο, ο ρυθμός των εορτών ήταν τόσο εδραιωμένος στη ζωή ώστε κάποιες από αυτές υιοθετήθηκαν προσαρμοσμένες από αυτές τις νέες θρησκείες. Σιγά σιγά άλλαξε η λειτουργία, και μαζί

της η χρήση της ιερής γεωγραφίας, με την οποία οι γιορτές συνδέονταν όλο και λιγότερο.

Στις μέρες μας το νόημα των γιορτών δεν είναι το ίδιο και η απώλεια αυτής της αρμονίας μεταξύ γεωγραφίας και ιερού δεν μας φαίνεται παράξενη. Σήμερα, τα πάντα μπορούν να «ξεριζωθούν», να μεταφερθούν από το ένα μέρος στο άλλο. Οι γιορτές είναι απλά ένα θέαμα και μια υλιστική δομή που προορίζεται για διασκέδαση. Δεν υπάρχουν πια θεοί της πόλης, θεοί προστάτες ενός τόπου ή μιας συγκεκριμένης περίπτωσης ζωής που να γιορτάζεται. Ο άνθρωπος έχει ξεχάσει ότι υπάρχει μια ένωση ανάμεσα σ' αυτόν και τα κοσμικά φαινόμενα, όπως και ανάμεσα σ' αυτά τα κοσμικά φαινόμενα και συγκεκριμένους τόπους. Οι Αιγύπτιοι αντιλαμβάνονταν αυτή τη μαγική και ζωντανή ένωση συνεχώς. Η γιορτή ήταν προφανώς, ένα γεγονός που εξελισσόταν στο πλαίσιο μιας αληθινής ιερής γεωγραφίας.

Για τις μυητικές τελετές στην Αίγυπτο γνωρίζουμε πολύ λίγα, και τα λίγα που γνωρίζουμε αναφέρονται σχεδόν αποκλειστικά στο εξωτερικό μέρος των τελετουργιών, αφού ο μυστικός χαρακτήρας που έχουν οι πιο εσωτερικές, μας στερεί κάθε γνώση τους.

Η γιορτή Sed

Τριάντα χρόνια μετά τη στέψη ενός Φαραώ γιορταζόταν μια μυστηριώδης τελετή που ονομαζόταν SED, μια αρχαία μυστική γιορτή, που βλέπουμε σε αναπαραστάσεις της πρώτης δυναστείας. Ταυτιζόταν με την ανέγερση των συμβολικών στηλών Djed, και η σχέση της με το Khoi – “υποχώρηση” – μάλλον οφείλεται στην υποχώρηση των νερών του Νείλου.

Κάποιοι συγγραφείς θεωρούν ότι αυτή η τελετή σχετιζόταν με την τελετουργική θυσία του παλιού βασιλιά για να δώσει χώρο στον επόμενο, αλλά δεν υπάρχουν αποδείξεις για τέτοιου είδους ανθρωποθυσίες στην αιγυπτιακή ιστορία. Αυτή η θεωρία βασίζεται στη σύγχρονη η ερμηνεία των αναπαραστάσεων του Ιωβηλαίου του Αμένοφι 3ου. Κατά κάποιο τρόπο, η τελετή αυτή ήταν μια «ανανέωση» ή πνευματική ανάσταση, και σηματοδοτούσε την πλήρη Μύηση του Φαραώ, πράγμα που θα του επέτρεπε να συμμετέχει πιο συνειδητά στις γενικές κατευθύνσεις που ανέκαθεν έπαιρναν αυτοί οι προφανείς Κύριοι της Αίγυπτου από τους Ιερείς, οι οποίοι αποτελούσαν τους πραγματικούς διοικητές της χώρας.

Λέγεται ότι μετά τους εξαγνισμούς, ο ίδιος ο Φαραώ απέδιδε τιμές στους Θεούς στον ναό της εκάστοτε πρωτεύουσας. Στη συνέχεια, καθισμένος στον θρόνο του, παρακολουθούσε την παρέλαση των λαβαροφόρων με τα σύμβολα των Νομών της χώρας (των επαρχιών) και των Επιφανών της κυβέρνησής του. Επίσης μεταφέρονταν μεγάλα αγάλματα Θεών ενώπιόν του.

Αυτό διαρκούσε αρκετές μέρες. Στη συνέχεια, έπλενε τελετουργικά τα πόδια του, πριν μπει στον χώρο που σήμερα ονομάζουμε «Ιερό Αποδυτήριο», πιθανόν ένα μυστικό δωμάτιο του ναού, όπου ο Φαραώ ντυνόταν με ενδύματα ειδικά κατασκευασμένα για την περίπτωση, διπλωμένα και αρωματισμένα. Η κυριολεκτική μετάφραση αυτού του χώρου θα μπορούσε να είναι «Ανάκτορο ένδυσης». Ανέβαινε μετά σ' έναν διπλό θρόνο, όπου καθόταν εναλλάξ σε κάθε θέση, πράγμα που συμβόλιζε την εξουσία του στην Άνω και Κάτω Αίγυπτο, καθώς και την κυριαρχία του στους δυο κόσμους: τον φυσικό και τον πνευματικό.

Μετά, με τελετουργικό βήμα, διέσχιζε τη μεγάλη αυλή του ναού, σύμβολο της δυνατότητάς του να διατρέχει όλα τα εδάφη της χώρας του χωρίς να τον σταματά τίποτα. Πάνω σε ένα εντυπωσιακό φορείο (οι λεπτομέρειες ποικίλλουν ανάλογα τις εποχές), πίσω από ένα λάβαρο με τη μορφή του Urpuat του Άνουβι, έφτανε στο παρεκκλήσι του Λιβυκού Ώρου, όπου έπαιρνε ένα σκήπτρο, ένα μαστίγιο κι ένα ραβδί. Παραλαμβάνοντας τελετουργικά αυτά τα αντικείμενα, φορούσε τον μανδύα του και γινόταν η ανακήρυξή του τρεις φορές.

Φαίνεται ότι στη συνέχεια, μετά τους επαίνους των Ανώτερων Ιερέων και τις επευφημίες του λαού που αντηχούσαν έξω από τους πυλώνες του ναού, -και τον αποθέωναν- έβγαζε τον μανδύα και ξεκινούσε τέσσερις συμβολικές διαδρομές. Αυτές οι «διαδρομές» ήταν προφανώς τελετουργικές πορείες για προσφορά στους Θεούς των Στοιχείων, των Τεσσάρων Σημείων του Ορίζοντα, αλλά οι σύγχρονοι μελετητές τις θεωρούν απλά «διαδρομές».

Από τη ζώνη του, στο πίσω μέρος, κρεμόταν η ουρά ενός ζώου, μάλλον λεοπάρδαλης ή τσακαλιού. Αυτό πιθανόν αφορούσε μόνο στην Άνω Αίγυπτο. Μετά από όλα αυτά, πρόσφερε τα σύμβολά του στον Ήρματ, και επισκεπτόταν τα παρεκκλήσια του Ώρου και του Σεθ, όπου εκτόξευε βέλη νίκης (ως Άνουβις-Τοξότης;) στις τέσσερις κατευθύνσεις.

Σύμφωνα με μια εκδοχή, η ουρά του ζώου ήταν ουρά ταύρου, κάτι που πιθανόν συμβόλιζε τον τελετουργικό θάνατο του βοδιού Άπι και της οσριακής Ψυχής ως «Ταύρου του Αμέντι». Όμως τίποτα από αυτά δεν έχει αποδειχθεί, μια και οι αναπαραστάσεις δεν είναι ξεκάθαρες. Το τελετουργικό κείμενο που έκλεινε τη Γιουρτή Sed ήταν το εξής: «Ξεκινάς την ανανέωσή σου, αρχίζεις να ανθίζεις ξανά σαν το μικρό παιδί της Σελήνης, είσαι ξανά νέος χρόνο με τον χρόνο. Όπως η Νουν στην αρχή των καιρών, έχεις αναγεννηθεί επαναλαμβάνοντας τη Γιουρτή του Sed.»

Η γιορτή Min

Ο κοπτικός Min, «Εκείνος που διαλύει τα Νέφη» ήταν πανάρχαια θεότητα γονιμότητας και ο Φαραώ ταυτιζόταν μαζί του πολλές φορές. Στη γιορτή, ο Φαραώ συνοδευόταν από έναν υπηρέτη του ναού, που τον βοηθούσε να σπείρει τους σπόρους στην κοίτη του Νείλου, μια και η γιορτή γινόταν τον πρώτο μήνα του καλοκαιριού, τον ένατο μήνα του έτους, αντίστοιχο του δικού μας Σεπτέμβρη.

Ο Φαραώ και η σύζυγός του, πίσω από έναν λευκό ταύρο, σύμβολο του εν λόγω θεού, ακολουθούσαν το άγαλμα του ιθυφαλλικού Min. Όταν η πομπή έφτανε στον επιλεγμένο χώρο, ανέγειραν εκεί ένα φορητό παρεκκλήσι και τοποθετούσαν την εικόνα ενός ταύρου κάνοντας περίπλοκες προσφορές. Ο Φαραώ, μ' ένα τελετουργικό εργαλείο, έκοβε ένα μάτσο χόρτα και τα πρόσφερε στον λευκό ταύρο.

Η τελετή του Sed (Ιωβηλαίο) ήταν μια «ανανέωση» ή πνευματική ανάσταση και σηματοδοτούσε την πλήρη Μύηση του Φαραώ. Αλαβάστρινο αγαλματίδιο του Φαραώ Πέπι Α' (Αρχαίο Βασίλειο, 2331-2287 π.Χ.) συνοδευόμενου από τον Ώρο. Ο Φαραώ είναι ντυμένος για τον εορτασμό του δικού του Sed (Brooklyn Museum, USA).

Ο Μίν ήταν μια πανάρχαια θεότητα γονιμότητας. Η λατρεία του προέρχεται από την προδυναστική περίοδο (4η χιλιετία π.Χ.), στο Μέσο Βασίλειο συνδέθηκε στενά με τον Ώρο και στο Νέο Βασίλειο συγχωνεύτηκε με τον Άμμωνα. (Ο Μίν και η γυναίκα-φαραώ Hatshepsut. «Ερυθρό Παρεκκλήσι», Καρνάκ, Λούβρο).

Στον ναό του Mediret Habu αναπαριστάνεται ο Ραμσής ο 3ος με το Τελετουργικό Δρεπάνι. Ο καθηγητής Gardiner θεωρεί ότι αναπαριστάνεται έτσι για να επικαλεστεί τον Ώρο που θερίζει το κριθάρι του πατέρα του, του Όσιρι, για να επικαλεστεί τις γονιμοποιητικές δυνάμεις ως Μίν-Horus, ο Ισχυρός. Όπως και στις τελετές στέψης, εξαπόλυε αγριόπαπιες στις τέσσερις κατευθύνσεις του χώρου, που συμβόλιζαν τους Τέσσερις Γιους του Ώρου.

Στη συνέχεια, ο ιερέας διακήρυττε: “Χαίρε θεέ Μίν, εσύ που γονιμοποιείς τη Μητέρα σου (τη Φύση)! Πόσο μυστήριο είναι αυτό που έκανες στο σκοτάδι!”. Θεωρώ ότι εκτός από την προφανή ερμηνεία της ένωσης του Βασιλιά και της Βασίλισσας, αυτή η διαδικασία συμβολίζει και τη συμβίωση της πνευματικής Φύσης με την υλική Φύση, μια ανανέωση αυτής της μυστικής γονιμοποίησης που κάνει το Σύμπαν να παραμένει ζωντανό και να δικαιολογεί την ύπαρξή του.

Η γιορτή Khoiak

Αυτή η γιορτή ήταν ετήσια. Γινόταν την πρώτη μέρα του πρώτου μήνα του χειμώνα, ή τουλάχιστον εκεί ήταν το αποκορύφωμά της. Ο Νείλος εκείνη τη στιγμή έφτανε στο μεγαλύτερο ύψος του, και συνέπιπτε με τιμές στον Όσιρι, που

ισοδυναμούσαν με ένα είδος επικήδειας τελετής. Σύμφωνα με τα κείμενα στους τοίχους του ναού της Δένδερας, ξεκινούσε με μια τελετή οργώματος και σποράς την 12η μέρα του μήνα Khoiak. Μέχρι την 21η μέρα, μια χρυσή εικόνα του μουμιοποιημένου Όσιρι καλυπτόταν με κριθάρι και βρώμη, τυλιγόταν με υφάσματα και βυθιζόταν σε μία λιμνούλα με μικρό βάθος, την οποία συνέχιζαν να γεμίζουν με νερό κάθε μέρα. Την 22η μέρα, (ένατη μέρα της γιορτής), έβγαζαν το ομοίωμα στον ήλιο ακριβώς πριν το σούρουπο, και το έστελναν με εικόνες του Θεού και άλλων θεών σ' ένα ταξίδι με βάρκες με δαυλούς. Αυτό διαρκούσε μέχρι την 24η μέρα.

Στη συνέχεια, το έβαζαν μέσα σε φέρετρο από ξύλο βατομουριάς, και το έθαβαν. Στον ίδιο σημείο βρισκόταν το ομοίωμα του προηγούμενου έτους, το οποίο ξέθαβαν και τοποθετούσαν μέσα ή πάνω σε συκομουριά. Την 30η μέρα, όταν υποχωρούσε η πλημμυρίδα του Νείλου, γίνονταν τελετές για την ταφή του Όσιρι σε έναν υπόγειο θάλαμο και τοποθετούσαν μια σαρκοφάγο με την εικόνα του Θεού πάνω σε άμμο. Όλα αυτά είναι στοιχεία από τοιχογραφίες με επιγραφές μεταγενέστερες, και από διηγήσεις των Ελλήνων, οι οποίοι, σε γενικές γραμμές -εκτός από εκείνους που μνήθηκαν στην Αίγυπτο- έβλεπαν μόνο τη γλυπτική και τα σκηνικά των εορτασμών, και το πολύ-πολύ, προσπαθούσαν να τους συσχετίσουν με τα Μικρά Μυστήρια, που στην Ελλάδα πρακτικά ήταν ανοιχτά στον κόσμο.

Από όλα αυτά συμπεραίνουμε, προσθέτοντας την ιδιαίτερα υλιστική νοοτροπία των μεταφραστών μας, πόσα λίγα έχουμε καταφέρει να διασώσουμε από αυτές τις γιορτές.

Η γιορτή Khoiak σχετιζόταν με τελετές προς τιμή της ταφής του Όσιρι και γινόταν την πρώτη μέρα του πρώτου μήνα του χειμώνα, όταν η πλημμύρα στο Νείλο έφτανε στο μεγαλύτερο ύψος της. (Κεφαλή του Θεού Όσιρι, περίπου 595-525 π.Χ., Μουσείο του Μπρούκλιν, ΗΠΑ).

Ποιοί είμαστε:

Η Νέα Ακρόπολη είναι ένας Διεθνής Πολιτιστικός και Φιλοσοφικός Οργανισμός που δραστηριοποιείται σε περισσότερες από 55 χώρες στον κόσμο και έχει ως σκοπό να ενεργοποιήσει την εσωτερική δύναμη του ατόμου, προωθώντας τον ανθρώπινο πολιτισμό, τον αυθεντικό εθελοντισμό και την πρακτική φιλοσοφία.

Οι 3 αρχές μας

1 - Συναδελφосύνη

Η προώθηση ενός Ιδεώδους παγκόσμιας συναδελφосύνης βασισμένο στο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, πέρα από τις διαφορές μας, φυλετικές, μορφωτικές, θρησκευτικές, κοινωνικές κ.ά.

2 - Γνώση

Η αγάπη για τη σοφία, η οποία μέσα από τη συγκριτική μελέτη των φιλοσοφιών, θρησκειών, επιστημών και τεχνών, προωθεί τη γνώση για το σύμπαν, τη φύση και τον άνθρωπο.

3 - Ανάπτυξη

Η ανάπτυξη των καλύτερων στοιχείων του ανθρώπου, με την προώθηση και την ένταξή του στη φύση και την κοινωνία, όχι ως απλό παρατηρητή αλλά ως ενεργό συμμετέχοντα σ' έναν κόσμο που χρειάζεται βελτίωση.

Ο στόχος μας

Προτείνουμε ένα Νέο Ανθρωπισμό, μια νέα Φιλοσοφική προσέγγιση του κόσμου και του Εαυτού μας. Νέα και συγχρόνως αρχαία, βασισμένη στη Σοφία του παρελθόντος αλλά προσαρμοσμένη στο σήμερα, στις σύγχρονες ανάγκες μας και με οραματισμό για το μέλλον.

...η
αναζήτηση
της Σοφίας
που γίνεται
τρόπος ζωής
και δίνει
νόημα στην
ύπαρξή
μας

Τι είναι για μας η φιλοσοφία

Η φιλοσοφία είναι η **σοφία της καθημερινής ζωής**. Το να φιλοσοφείς είναι πολύ απλά να είσαι «παρών» στη ζωή, στους άλλους και στον εαυτό σου.

Δεν είναι μια διανοητική προσέγγιση αλλά πάνω απ' όλα ένας τρόπος ζωής προσιτός σε όλους και αποτελείται από την εφαρμογή των διδασκαλιών των σοφών όλων των εποχών.

Γιατί Φιλοσοφία σημαίνει να συνδιαλεγόμαστε με τον εαυτό μας, να ερχόμαστε σε επαφή με ιδέες κι όχι με απόψεις και να κάνουμε **σωστές επιλογές ελεύθερα**.

προσφέρει
το οξυγόνο
της ψυχής,
ένα Όραμα
για να
Είσαι

Τι είναι για μας ο πολιτισμός

Στη Νέα Ακρόπολη αναγνωρίζουμε την ανάγκη να διασώσουμε και να αναπτύξουμε, μέσα από μια ολιστική προσέγγιση, την τέχνη, την επιστήμη, το μυστικισμό και την πολιτική ως την τέχνη της αρμονικής συνύπαρξης. Δεν μαθαίνουμε απλά για κάθε πολιτισμό αλλά **χτίζουμε τον πολιτισμό και την κουλτούρα μέσα στον καθένα**.

Γιατί ο Πολιτισμός διευρύνει την κατανόησή μας για τη ζωή και τον κόσμο και μας φέρνει πιο κοντά στον άνθρωπο μέσα από ένα πνεύμα σεβασμού, αλληλεγγύης και αλληλοκατανόησης.

είναι μια
αυθεντική
στάση
καρδιάς,
ένα κανάλι
Δύναμης
και Ζωής

Τι είναι για μας ο εθελοντισμός

Ο Εθελοντισμός είναι μια **αυθεντική στάση καρδιάς** πέρα από τις μόδες.

Η Νέα Ακρόπολη προσφέρει στην κοινωνία ένα πεδίο μέσα από το οποίο μπορεί ο άνθρωπος αναπτύσσοντας τις αξίες της ένωσης, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας, της υπευθυνότητας, να οδηγηθεί στη βελτίωση τόσο του εαυτού του όσο και της κοινωνίας στην οποία ζει.

Γιατί το σκοτάδι δεν νικείται με χτυπήματα αλλά με Φως!

Ο ναός της Ίσιδας στη νήσο Philae

Κείμενο: Μαντώ Κόντη

Στην τοποθεσία της Νήσου Φίλαι, κατά μήκος του ποταμού Νείλου, στη Δυτική πλευρά της πόλης του Ασουάν, γνωρίζουμε ότι υπήρχε ένα σύμπλεγμα ναών, αφιερωμένων στους αιγυπτιακούς Θεούς Όσιρι, τη γυναίκα και αδελφή του, Ίσιδα, και το παιδί τους, τον Θεό Ωρο.

Σήμερα, φτάνοντας στο Ασουάν και κατευθυνόμενοι προς το σύμπλεγμα αυτών, σαφώς ξεχωρίζει ο εντυπωσιακός Ναός της Ίσιδας.

Ο ναός χτίστηκε κατά τη βασιλεία του Πτολεμαίου του 2ου και ολοκληρώθηκε κατά τη βασιλεία του Πτολεμαίου του 3ου (246-221 π.Χ.). Στη συνέχεια, οι Ρωμαίοι Αυτοκράτορες Αύγουστος και Τιβέριος ξεκίνησαν να διακοσμούν τον Ναό, κάτι το οποίο δεν ολοκληρώθηκε ποτέ, ενώ ο αυτοκράτορας Αδριανός πρόσθεσε μια πύλη Δυτικά του συμπλέγματος. Οβελίσκοι ήταν τοποθετημένοι μπροστά από την είσοδο του Ναού, οι οποίοι όμως απομακρύνθηκαν το 1918 και μεταφέρθηκαν σε Εθνικό Κήπο της Αγγλίας. Κατά τη βασιλεία του Ιουστινιανού, ο αιγυπτιακός ναός έκλεισε για το κοινό και μεταμορφώθηκε σε χριστιανική εκκλησία, ενώ χτίστηκαν δύο ακόμα παρεκκλήσια από Κόπτες Χριστιανούς γύρω από τον κεντρικό ναό. Τα σημάδια είναι εμφανή καθώς, παρατηρώντας τις εξώγλυφες αιγυπτιακές αναπαραστάσεις, είναι ξεκάθαρο πως πολλές έχουν «σκαφτεί» σε μια προσπάθεια να καταστραφεί η μορφή τους.

Η περιπέτεια του Ναού δεν τελειώνει όμως εκεί. Το 1960 κατασκευάζεται το φράγμα του Ασουάν, προκαλώντας πλημμύρα στην περιοχή, κάτι που έθεσε τον Ναό στον άμεσο κίνδυνο του να θαφτεί κάτω από τα νερά. Με τη βοήθεια της Unesco, απομακρύνονται τα νερά από την περιοχή και ο Ναός της Ίσιδας μεταφέρεται κομμάτι – κομμάτι στο διπλανό νησί «Αγκίλκα», όπου παραμένει μέχρι σήμερα.

Παρά το «νεαρό» της ηλικίας του Ναού σε σύγκριση με άλλους αιγυπτιακούς ναούς που η χρονολογία δημιουργίας τους παραμένει άγνωστη και χαμένη μέσα στον χρόνο και τον μύθο, η ιστορία μας δείχνει πως έχει περάσει μέσα από πολλές καταστάσεις, εποχές, θρησκείες. Τίποτα όμως δεν του έχει αφαιρέσει την ξεκάθαρη ομορφιά και αρμονία που με τόσο φυσικό τρόπο μεταβιβάζει σε όποιον τον επισκέπτεται.

Για να μπορέσουμε να έρθουμε σε επαφή με την ουσία ενός αιγυπτιακού ναού, χρειάζεται να βγούμε για λίγο από τα στενά πλαίσια του Νου. Να αντιληφθούμε τα σύμβολα, τις θεότητες, τη βαθιά ουσία που κρύβεται πίσω από καθετί υλικό.

Για τους Αρχαίους Αιγύπτιους, οι θεότητες δεν λατρεύονταν σαν μορφές, σαν εικόνισμα. Οι Θεοί ήταν κάτι υψηλό και μακρινό και ταυτόχρονα, μια ουσία που συνόδευε τους Αιγυπτίους σε κάθε έκφραση της ζωής τους. Πέρα από ένα όνομα και μια μορφή, κάθε Θεότητα ήταν μια φυσική δύναμη, μια ενέργεια της φύσης. Τι σημαίνει να ζω μαζί με τους Θεούς; Σημαίνει να έρχομαι σε επαφή με την κάθε ενέργεια της φύσης, εκφράζοντας μέσα από ανθρώπινες πράξεις, τις αξίες της δικαιοσύνης, της αγάπης, του πολέμου, της μητρότητας κ.ο.κ.

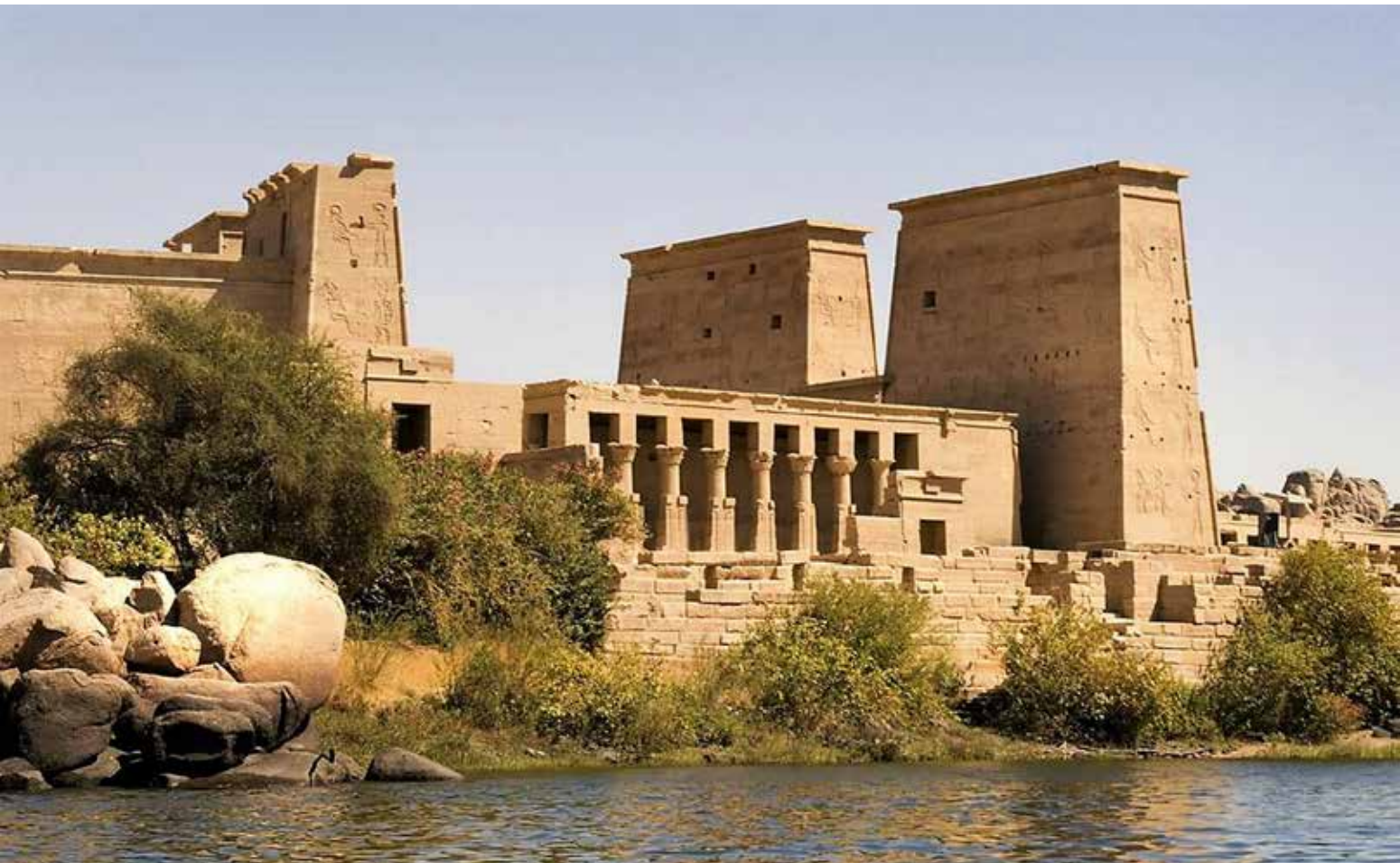
Προστάτιδα – θεά του Νησιού ήταν η Θεά Αθώρ. Είναι εύκολο να παρατηρήσουμε από την πρώτη στιγμή το παρεκκλήσι αφιερωμένο στη Θεά, με τις Αθωρικές του στήλες (κίονες με τη μορφή της θεάς στην κορυφή) να το στηρίζουν, ενώνοντας τη Γη με τον Ουρανό. Η Θεότητα αυτή, θηλυκής μορφής, αναπαρίσταται με αυτιά αγελάδας και συνδεόταν στενά με τη μητρότητα και τη ζωτικότητα. Πέρα όμως από αυτό, για τους Αιγυπτίους, η Αθώρ ήταν αυτή που εμψύχωνε ό,τι υπάρχει στον κόσμο. Ό,τι υπάρχει, ζει, αναπνέει και εξελίσσεται, το κάνει γιατί η πνοή της Αθώρ το έχει ζωντανέψει. Η δύναμή αυτή βρίσκεται στο καθετί. Στον άνθρωπο, στο δέντρο, στα ζώα, στην ατμόσφαιρα, στο Σύμπαν. Και ακόμα περισσότερο, η Αθώρ ΕΙΝΑΙ ο άνθρωπος, το ζώο, το δέντρο, το Σύμπαν.

Στη συνέχεια, περπατάμε ανάμεσα από δύο διαδρόμους, στολισμένους με αναπαραστάσεις θεοτήτων. Θεότητες που «ραίνουν» ή ταΐζουν τον Φαραώ με το Αιγυπτιακό Ανκχ, σύμβολο της πνευματικής ζωής και γονιμότητας. Αναπαραστάσεις της Ίσιδας με το μωρό Ώρο καθισμένο στα

πόδια της να τον θηλάζει. Αναπαραστάσεις των Φαραώ που προσφέρουν στους Θεούς τα αγαθά, τα πλούτη και πάνω απ' όλα, τη Μαάτ. Αν παρατηρήσουμε προσεκτικά στις τοιχογραφίες, θα δούμε τον Φαραώ να κοιτάζει την Ίσιδα, ή τον Ώρο και να τείνει τη δεξιά του παλάμη ανοιχτή, στην οποία εντοπίζεται ένα μικρό αγαλματίδιο της Θεάς Μαάτ. Μπορούμε να την αναγνωρίσουμε από το Φτερό που φοράει στο Στέμμα της (ένα ακόμα σύμβολο της σύνδεσης του Ουρανού με τη Γη). Πότε η Αίγυπτος είναι υγιής; Όταν ο Φαραώ είναι το ανοιχτό κανάλι που επιτρέπει την έκφραση των Ουράνιων Νόμων στη Γη. Όταν δηλαδή, φροντίζει να εκφράζεται η Μαάτ.

Στο πιο κεντρικό σημείο του Ναού, θα εντοπίσουμε το Ιερό. Εκεί όπου φυλασσόταν το Ιερό αγαλματίδιο της Ίσιδας, το οποίο πλενόταν και «καθαριζόταν» με τον Ιερό Λόγο του Φαραώ και των Ιερέων καθημερινά.

Στην απέναντι όχθη του νησιού της Ίσιδας, γνωρίζουμε ότι υπήρχε ο Ναός του Όσιρι. Αν και το μόνο που έχει απομείνει από αυτόν είναι λίγα ερείπια και μία πύλη που ξεπροβάλει μέσα

από τα νερά του ποταμού, περνώντας μπροστά από αυτήν με το ποταμόπλοιο, κοιτάζοντας την πύλη και αν αφεθείς στην ήρεμη και αναζωογονητική σιωπή του ποταμού, δεν μπορείς παρά να βιώσεις αυτήν την ήρεμη δύναμη που έχει απομείνει μέσα στα συντρίμια.

Για να «ξεναγηθούμε» πραγματικά όμως στον Ναό, χρειάζεται να γνωρίσουμε κάτι ακόμα. Όλα στην Αίγυπτο ξεκινούν από τον Μύθο. Η Αρχαία Αίγυπτος που μέχρι σήμερα εμπνέει χιλιάδες ανθρώπους μέσα από τα σύμβολα, την

ιστορία και το μυστήριο που κουβαλάει, δεν θα ήταν η ίδια, χωρίς τους μύθους της. Σύμφωνα με αυτόν, υπάρχουν τρεις μεγάλες δυνάμεις. Η δύναμη του πατέρα, της αρσενικής αρχής, ο Όσιρις. Η δύναμη της Μητέρας, της Θηλυκής αρχής, η Ίσιδα. Οι δύο δυνάμεις που φέρνουν το φως, τη ζωή και τη Δημιουργία. Όμως η Δημιουργία, η τάξη και το φως, δεν υπάρχουν πραγματικά χωρίς το σκοτάδι, το Χάος, την Αταξία. Αυτή η συμπληρωματική δύναμη στην Αρχαία Αίγυπτο, ήταν ο Θεός Σεθ. Τρία αδέρφια, τρεις δυνάμεις που συνεχώς μάχονται διατηρώντας την ισορροπία στον Κόσμο.

Στον μυθικό χρόνο λοιπόν, στην προσπάθεια να κυριαρχήσει ο ένας ενάντια στον άλλον, έλαβε χώρα μια μεγάλη μάχη ανάμεσα στον Όσιρι και τον Σεθ. Η μάχη ήταν σκληρή και κράτησε πολλές μέρες. Εκεί το σκοτάδι νίκησε το Φως. Ο Σεθ νίκησε τον Όσιρι, και τον διαμέλισε σε 14 κομμάτια (όσες οι πολιτείες της Αιγύπτου). Το σκοτάδι απλώθηκε στον Κόσμο. Ο Νόμος χάθηκε. Η Ίσιδα, σύζυγος του Όσιρι πέφτει σε βαρύ θρήνο. Κόβει τα μαλλιά της, σκίζει τα ρούχα της, κλαίει για ολόκληρα μερόνυχτα τόσο πολύ που από τα δάκρυά της γεννιέται ο Νείλος. Μαζεύει τότε τα μαγικά της όπλα, επιβιβάζεται στην ουράνια βάρκα της και ταξιδεύει για να βρει καθένα από τα 14

κομμάτια του συζύγου της. Όλα τα κομμάτια βρέθηκαν εκτός από τον φαλλό του. Η Ίσιδα καταφέρνει να ενώσει τα κομμάτια και ο Θεός αναγεννιέται. Η Ίσιδα και ο αναγεννημένος Όσιρις ενώνονται και από αυτήν την ένωση γεννιέται ο Ώρος. Ο Ώρος μεγαλώνοντας πήρε τη σειρά του στην προσπάθεια να αποκαταστήσει την τάξη και ετοιμάζεται για τη δική του μάχη με τον Σεθ.

Σε αυτήν, νικητής βγαίνει ο Ώρος. Έχει όμως χάσει το ένα του μάτι. Σύμφωνα με την παράδοση, το χαμένο μάτι του Θεού

χάθηκε κοντά στη γη των ανθρώπων, ώστε να επαγρυπνεί πάντα για αυτούς και να τους προστατεύει.

Οι Αρχαίοι Αιγύπτιοι έβλεπαν μέσα από τους Θεούς τους την έκφραση των φυσικών νόμων. Με άλλα λόγια, την έκφραση της ίδιας της ζωής. Η Ένωση της Ίσιδας και του Όσιρι, δεν αποτελεί μια ιστορία ή ένα παραμύθι για την προσωπική ζωή των θεών. Αλλά αποτελεί την Ένωση των δύο γενεσιουργών δυνάμεων της Φύσης. Από αυτήν την Ένωση παράγεται η ίδια η Ζωή.

Έτσι κάθε χρόνο, τις ημέρες κοντά στην εαρινή Ισημερία (που παραδοσιακά όλοι οι Αρχαίοι Πολιτισμοί συσχέτισαν με την Αναγέννηση της Φύσης μετά το σκοτάδι του Χειμώνα), το Ιερό Αγαλματίδιο της Θεάς Ίσιδας, με τη συνοδεία των Ιερέων του Ναού, έμπαινε σε μια βάρκα και ταξίδευε στο Νησί του Όσιρι, όπου τα δύο Ιερά αγάλματα έρχονταν συμβολικά σε επαφή. Όσο οι δύο αυτές δυνάμεις ακολουθούν τον Ρυθμό της Φύσης, τότε θα συναντιούνται ξανά και ξανά, τότε η Ζωή θα

συνεχίζεται, ο Νείλος θα παραμένει καθαρός, η Αίγυπτος θα παραμένει Ζωντανή και Δυνατή.

Όταν τα βήματά σου σε οδηγήσουν μπροστά σε αυτό το σημείο, μπορείς να διαβάσεις τις άπειρες πληροφορίες και τα ιστορικά γεγονότα γύρω από αυτό και σίγουρα ο καθένας μπορεί να αποκομίσει κάτι πολύ ουσιαστικό. Όμως ακόμα περισσότερο προσπάθησε να βιώσεις. Έλα ξανά σε επαφή με τον Μύθο, ψάξε για τα σύμβολα στους τοίχους και στις στήλες, άδειασε τον Νου σου. Περπάτησε στον Ναό χωρίς να σκέφτεσαι πολλά πράγματα και μετά κατευθύνσου σε εκείνα τα ερείπια. Προς τον Ναό του Όσιρι. Και μη γελαστείς. Ξέρεις πως δεν είναι τα ερείπια του Ναού μονάχα. Γιατί αν καταφέρεις όχι μόνο να δεις, αλλά και να βιώσεις, σε αυτήν τη διαδρομή ίσως καταφέρεις να νιώσεις τη Δύναμη της Δημιουργίας μέσα σου. Τη σύνδεση με τις Ιδέες και την Έμπνευση μέσα σου. Τότε θα έχεις πραγματικά επισκεφθεί, τον Ναό της Ίσιδας στα νησιά Φίλαι.

Οι θεοί της Αιγύπτου: στο φως μιας νέας ερμηνείας

Κείμενο: Fernand Schwarz

Αν για την επιστημονική μέθοδο ο αντικειμενικός παρατηρητής είναι μια αναγκαιότητα, για τη μαγικοθησκευτική νοοτροπία ο μεσολαβητής είναι απαραίτητος: αυτός μπορεί να συμμετέχει σε διαφορετικά επίπεδα, γιατί ζώντας συγχρόνως στον ουρανό και στη γη, μπορεί να μπει σε συντονισμό με τον προϋπάρχοντα κόσμο.

Ο αρχαίος άνθρωπος που φανταζόμαστε μέσα από τη μελέτη παρελθόντων πολιτισμών μάς φαίνεται συχνά πολύ μακρινός στον χρόνο και στην ψυχολογία. Όμως κατά βάση έχει άραγε αλλάξει η αλήθεια τα τελευταία 40.000 χρόνια; Στην περίπτωση του Αιγυπτιακού Πολιτισμού συναντάμε, στις προδυναστικές και πρωτοδυναστικές φάσεις, τη γέννηση πολλών συγκλινόντων μύθων. Όμως τίποτα δε μας εξουσιοδοτεί να μιλάμε για "πρωτόγονους" ανθρώπους καθώς, σύμφωνα με τους ιστορικούς, σ' αυτή τη σκοτεινή περίοδο δημιουργήθηκε η ιερογλυφική γραφή, τέθηκε σε κίνηση ο τροχός του Σωθικού ζωδιακού ημερολογίου και έγινε η επεξεργασία των εμβλημάτων της Βασιλείας και του κανόνα της Τέχνης, όπως το αποδεικνύει η παλέτα του NERMER-MENES. Οι περισσότεροι συγγραφείς αναγνωρίζουν, από την άλλη πλευρά, ότι η πλουσιότερη και πιο ζωντανή περίοδος της Αιγύπτου είναι η Αρχαία Αυτοκρατορία. Είναι πραγματικά δύσκολο να συναντήσουμε μια τόσο τέλεια γλυπτική όπως αυτή του Φαραώ Χεφρίνου που προστατεύεται από το θείο Halcon, μια τόσο ακριβή κατασκευή όπως αυτή των Πυραμίδων, μια τόσο λεπτή επεξεργασία της πέτρας.

Αυτός ο πολιτισμός, που είναι ριζωμένος στον κόσμο του μύθου και που φροντίζει να διατηρεί την ενότητα μεταξύ του θείου και του ανθρώπινου, έχει δώσει αποδείξεις μιας εκπληκτικής ζωντάνιας. Πολλές φορές έπεσε και σηκώθηκε όρθιος, πολλές φορές αναδύθηκε από το χάος έως ότου η γήρανσή του και η εξάντλησή του δεν του επέτρεψαν πια να απορρίψει τις ξένες επιρροές και να αποκαταστήσει την πνοή του, και ακόμα και στην παρακμή του ήξερε να γεννά την πηγή της έμπνευσης, της σοφίας και του προβληματισμού των μεγάλων πολιτισμών που διαμόρφωσαν τον κόσμο στον οποίο ζούμε σήμερα.

Δεν είναι ανάγκη να διερευνήσουμε υπερβολικά τους μύθους της Δύσης για να συναντήσουμε περισσότερο από μία αναλογία με την Αρχαία Αίγυπτο: από τα ζώα των τεσσάρων ζώντων των Ευαγγελιστών μέχρι τη λατρεία της μαύρης Παρθένου που κάθεται πάνω στον θρόνο της και έχει μαζί της το νήπιο δάσκαλο του Κόσμου, χωρίς να ξεχάσουμε ορισμένα τυπικά της Θείας Λειτουργίας, τον προσανατολισμό των εκκλησιών σύμφωνα με την περιφορά του ήλιου και πολλά άλλα.

“Οι ηθικές διδασκαλίες της Αρχαίας Αιγύπτου αναφέρονται πάντα στο Θεό γενικά και όχι στους Θεούς του Πανθέου. Πρόκειται για το Θεό, είναι ο μονοθεϊσμός των σοφών”.

E. Drioton

Αυτή η κοσμοαντίληψη μεταδόθηκε από αυτούς τους ανθρώπους του αρχαίου κόσμου που δεν παύουμε να τους λέμε "πρωτόγονους". Αυτή η αντίληψη του Σύμπαντος, που μας φαινόταν περίπλοκη χωρίς αμφιβολία, διαμορφώθηκε από ανθρώπους με ένα ιδιαίτερο πνεύμα. Λέμε "ιδιαίτερο πνεύμα", γιατί η μεγάλη νίκη της Αιγύπτου είναι το ότι ήξερε να δίνει στον λαό μια καλή φυσική, ψυχολογική και, μαζί, πνευματική κατάσταση. Στην Αρχαία Αίγυπτο κάθε ον είχε τροφή για να χορτάσει, ήξερε ότι προστατεύεται από τη Δικαιοσύνη του Φαραώ και όποια κι αν ήταν η δουλειά του, μπορούσε να επικοινωνήσει μ' αυτόν. Έτσι, ο Αιγύπτιος αισθανόταν ιδιαίτερα ευτυχής στη γη όπου γεννήθηκε και η βασική του έγνοια ήταν να πεθάνει εκεί και να ξαναγεννηθεί εκεί.

Αυτό το γιγάντιο σύστημα, που φαινόταν να λειτουργεί χωρίς προσπάθεια, ήταν αποτέλεσμα μιας προσεκτικής πνευματικής σύλληψης, μέχρι τις μικρότερες της λεπτομέρειες, για να στηρίξει τη μεγαλύτερη δυνατή συνέχεια. Αφήνοντας

απέξω τις ενδιάμεσες περιόδους, δεν υπήρχαν επαναστάσεις ούτε δυσφορία από την πλευρά του αιγυπτιακού λαού για πολλές χιλιετίδες. Ο Αιγύπτιος είχε πλήρη εμπιστοσύνη στον Φαραώ του, όπως και ο Φαραώ εμπιστευόταν τον λαό του.

Ακόμα κι αν δεν είναι κατανοητό το πνεύμα αυτών των ανθρώπων μέσα από τη θρησκεία τους, τα σύμβολά τους, τις γιορτές τους ή την ιερή τους γεωγραφία, δεν μπορεί να αρνηθεί κανείς τη θαυμαστή αποτελεσματικότητα ενός τέτοιου πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού συστήματος, ούτε τη σπουδαιότητα και το μεγαλείο των τεχνολογικών τους επιτευγμάτων. Γι' αυτόν το λόγο πολλοί ερευνητές, συγγραφείς, επιστήμονες και αρχαιολόγοι στρέφονται προς αυτό που ονομάζουν "Μυστήρια της Αιγύπτου". Πιστά στον άνεμο της ιστορίας, εκείνα τα αρχαία πνεύματα εμφανίζονταν κυκλικά, ξεχωρίζοντας όχι μόνο για τη διαίθησή τους, αλλά και για την ικανότητά τους να εκδηλώνονται, να εξηγούν και να

μεταδίδουν μέσω της θρησκείας ή της τέχνης, σύμφωνα μ' ένα ρυθμό προσαρμοσμένο στη Φύση. Προσπαθώντας να δώσουν μια συνέχεια στο έργο τους, οι αρχαίοι διαφύλασσαν μια μεγάλη ευαισθησία ως προς το αόρατο, φροντίζοντας να είναι "αποδέκτες του Αρχέτυπου", αναπτύσσοντας τις πιο λεπτές αρετές τους.

Σήμερα η ευαισθησία μας ως προς το αόρατο έχει κρυφτεί πίσω από το βερνίκι της μόρφωσής μας, έχει βυθιστεί στα ενδότερα του εαυτού μας, εξαιτίας των ανικανοποίητων επιθυμιών μας, των απογοητεύσεών μας, των ιδεωδών μας που έγιναν αντικείμενο χλεύης, και τελικά αντικαταστάθηκε από τελειοποιημένες μηχανές και πολύ περίπλοκες συσκευές. Η τεχνολογική αλλοτρίωση μας έχει κάνει να ξεχάσουμε τις ενέργειες που έχουμε μέσα μας. Ο σκοπός των ιερών τεχνικών είναι ακριβώς να ξυπνήσουν τις δυνάμεις που έχει ο άνθρωπος μέσα του, και ο περίγυρος όπου ζει μπορεί να συνεισφέρει ή να μη συνεισφέρει σ' αυτή την κατεύθυνση.

Το αιγυπτιακό θρησκευτικό σύστημα περιείχε διάφορες ενεργές μορφές σε πολυάριθμα επίπεδα, γιατί σέβονταν την πληθωρικότητα των επιπέδων συνειδησης. Έτσι μπορούσε να συνυπάρχει η ολική αφαίρεση που μεταφέρει τις ανώτερες ψυχές και επιτρέπει την επαφή με τον παγκόσμιο Νόμο, η μονοθεϊστική σύνθεση και ο πολυθεϊσμός, ή οι διάφορες πηγές ενότητας μέσα από τις οποίες εκφραζόταν η θεότητα. Η πρακτική εφαρμογή της θρησκείας με τις ανιμιστικές και πανθεϊστικές μορφές της είναι το κλειδί της κοινωνικοπολιτικής βάσης. Είναι αναγκαίο να βιώνουμε σαν ωθήσεις την παρουσία αόρατων δυνάμεων και ενεργειών. Όμως αυτή η συνύπαρξη δεν συνεπαγόταν μια αξιολογική κρίση πάνω στον άνθρωπο, ο οποίος ανέβαινε ή δεν ανέβαινε στο καθένα από αυτά τα επίπεδα. Αυτή η πολύπτυχη πραγματικότητα είχε μοναδικό σκοπό να δώσει στον καθένα τη δυνατότητα να ικανοποιήσει τη δική του πνευματική ανάγκη.

“Η Αίγυπτος γνώρισε τόσους μοναδικούς Θεούς όσους και οι μεγάλες πόλεις που είχε.”

G. Maspero

Έτσι, η Αίγυπτος είχε αναπτύξει πολλά επίπεδα κατανόησης, δημιουργώντας ιεραρχημένη κοινωνία όπου τα διάφορα επίπεδα συνειδησης αλληλοσυνδέονταν μεταξύ τους σαν ομόκεντροι κύκλοι. Κάθε άτομο βρισκόταν έτσι στον κύκλο ή στον κάλαθο που του αντιστοιχούσε καλύτερα και μετατρεπόταν σε μία γέφυρα, σ' ένα σημείο ένωσης μεταξύ του επιπέδου μικρότερης κατανόησης και του

αμέσως ευρύτερου επιπέδου. Η αιγυπτιακή θρησκεία θεμελιώνεται στην έννοια του Κα: του Πνεύματος-ζωής που δρα μέσω της Δημιουργίας και διατηρεί τα όντα δεμένα αρμονικά με το Σύμπαν. Σύμφωνα με τα κείμενα των Πυραμίδων, ο Ατούμ (ή Φθα στη Μέμφιδα), δηλαδή ο δημιουργός Θεός δίνει το Κα στα ενσαρκωμένα όντα. Έτσι, λένε τα κείμενα του Ατούμ: *“Εσύ φτύνεις, Σου, εσύ ξερνάς, Τεφνούτ, βάζεις τα χέρια σου γύρω τους με το Κα σου, έτσι το Κα σου βρέθηκε σ' αυτούς.”* (Πυραμίδες, 1652).

Το Κα, που εμείς ονομάζουμε διπλό, δεν εμψυχώνει μόνοτα όντα, αλλά και τα αντικείμενα, που τη στιγμή της εκδήλωσής τους γίνονται διπλή χρονική εκδήλωση του Κα. Το Κα είναι ο κινητήρας του ανθρώπινου όντος, ένα κέντρο ζωτικής δύναμης που θρέφει και εμψυχώνει το καθετί που αγκαλιάζει. Η έννοια της εκπόρευσης του κέντρου έχει τόσο μεγάλη ισχύ όπως αυτή της εντροπίας σήμερα. Ο Βασιλιάς, βυθισμένος στην πηγή του παγκόσμιου Κα, επαναφορτίζεται συνεχώς, για να διανέμει στους υπηκόους του και στη γη του την ενέργεια και τη ζωή. Το αληθινό Κα συντροφεύει τον Βασιλιά από τη γέννησή του σαν ένας διδύμος αδελφός. Στη διάρκεια της Νέας Αυτοκρατορίας, ο Φαραώ είχε προικιστεί με δεκατέσσερα Κα. Όταν ένας Αιγύπτιος “ένωνε ξανά το Κα του”, δηλαδή όταν πέθαινε, γινόταν “κύριος του Κα του”, ή “του Κα που βρίσκεται στον ουρανό”.

Είναι δύσκολο να καταλάβουμε την αιγυπτιακή σκέψη και να συλλάβουμε τις πολλαπλές της όψεις, χωρίς να κατέχουμε την κλωστή που μας δένει με το κέντρο. Να μην χαθούμε στην πολυμορφία των ναών και των πόλεων, να μην περιπλανηθούμε στον λαβύρινθο της Αιγύπτου, να μην αφεθούμε να παγιδευτούμε από τη γοητεία της γλυκιάς Μπαστέκ, ούτε από την επιθετικότητα της τρομερής Σεκμέτ. Αυτά δεν θα είναι τίποτα παραπάνω από τα κατάλοιπα, μεγαλειώδη βεβαίως, αλλά διασπαρμένα ενός γιγάντιου παζλ που κατασκευάστηκε με την ίδια ακρίβεια όπως μια πυραμίδα, με την ίδια αγάπη όπως ένα έργο τέχνης, με την ίδια θέληση για τελειότητα όπως η λατρεία προς τη Θεότητα. Για να οδηγηθούμε μέσα από την ιερή

Γεωγραφία της Αιγύπτου, ας δούμε τον Ήλιο να λάμπει πάνω στο ναό, ας δούμε τον Νείλο να ρέει ειρηνικά, όμως εδώ να σταθούμε να δούμε τον χρόνο να εξαφανίζεται μέχρι που να αισθανθούμε να φεύγει από την ψυχή μας το βάρος αυτών των εκατομμυρίων χρόνων που θέλουν να μας μεταδώσουν αυτό που εκείνα έχουν δει. Έτσι ίσως κατανοήσουμε τη φωνή του Θεού της Αιγύπτου...

ΟΙ ΘΕΟΙ

Πραγματικότητα η αναγκαιότητα

Πίσω από την ορατή όψη των Θεών, συγχέονται δύο επίπεδα και δύο τέλη (τελικόι στόχοι): το χρονικό και το πνευματικό, που αναμειγνύονται στο θρησκευτικό, πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Γιατί η μαγική νοοτροπία συλλαμβάνει τη συγχρονικότητα των λειτουργιών. Οι Θεοί είναι οι επίδεσμοι που επανενώνουν τα διαμελισμένα Κομμάτια της Αιγύπτου:

τους Νόμους και τις αρχαϊκές φυλές. Το προσωπείο του Θεού εξυπηρετούσε σε πολλές λειτουργίες, όμως ο ίδιος ο Θεός τις περικλείει όλες. Οι θεοί έχουν μύρια πρόσωπα και αυτή η συγχρονικότητα είναι αποδεκτή ως μια αναγκαιότητα, γιατί κάθε όψη φέρει μαζί της ένα αναντικατάστατο στοιχείο. Ο λαός μένει ευχαριστημένος με τη μυστική θεώρηση του Θεού, τα στάδια της πνευματικής σύλληψης και κατασκευής του Κόσμου τον ενδιαφέρουν λιγότερο. Θέλει πάνω από όλα να ξέρει πώς να ζει, πώς να πεθαίνει.

Η προσευχή του Αιγύπτιου διαφέρει σύμφωνα με τις ανάγκες του και απευθύνεται στη λειτουργία του Θεού που αντιστοιχεί στις επιδιώξεις του. Τι ζητάει από τον Θεό ο αγρότης; Να μεγαλώσει η οικογένειά του αριθμητικά και από άποψη ευημερίας, να είναι τα παιδιά του ευτυχισμένα και να έχουν καλή υγεία, το μεγάλωμα της στάθμης του Νείλου να του δώσει μια γόνιμη συγκομιδή, να μην ανέβουν άλλο οι

φόροι, να ζήσουν, ο ίδιος και οι δικοί του για πολύ καιρό στη γη, με ειρήνη. Τι ζητάει από τον ίδιο Θεό ο μύστης; Να έχει μια καθαρή και δίκαιη κρίση, να αναπτύξει την ψυχή του, να διευρύνει τη διαίσησή του, να έχει θάρρος για να βοηθάει τους όμοιούς του, να είναι η συμπεριφορά του όσο το δυνατόν περισσότερο άμεμπτη. Και τι ζητάει, πάντα από τον ίδιο Θεό, ο μεγάλος ιερέας; Να μπορεί πάντα η σοφία του να οδηγεί καλύτερα τους υπηκόους του, να καταλαβαίνει καλύτερα τα τεχνάσματα του πεπρωμένου για να προετοιμάζει τον λαό του για τα γεγονότα που πρόκειται να συμβούν.

Αυτές οι προσευχές, αν και διαφορετικές, είναι όλες ειλικρινείς και ο καθένας από αυτούς τους Αιγύπτιους είναι πεπεισμένος ότι εισακούεται από τον Θεό του, καθώς ο Θεός κατέχει όλες αυτές τις δυνατότητες, όλες αυτές τις λειτουργίες.

Ένα από τα πιο εκπληκτικά παραδείγματα είναι ο Όσιρις. Καθώς τα αιτήματά του επικεντρώνονται στα προβλήματα του, ο άνθρωπος περιορίζει την εικόνα του Θεού στη δική του θεώρηση. Στον άνθρωπο που έχει διαμορφώσει μια κακή αντίληψη της ολότητας του Θεού, είναι προτιμότερο να μην του διδαχτούν περισσότερα από το φάσμα που θέλει να βλέπει, καθώς κάθε άνθρωπος αισθάνεται τον Θεό με διαφορετικό τρόπο και είναι ο άνθρωπος αυτός που με την ποικιλία των προσεγγίσεων έχει δημιουργήσει τον πολυθεϊσμό.

Στο αιγυπτιακό πνεύμα είναι καθαρό ότι ο Θεός εκφράζεται από όλες τις πλευρές και σε όλα τα πράγματα: γι' αυτό και οι πιο σημαντικοί Θεοί εμφανίζονται με το πρόσωπο καλυμμένο (όπως στην Άβυδο), με μια σκοτεινή όψη (Θθα), ή με πρόσωπο ζώου (Θωτ, Ώρος, Άνουβις κ.λπ.). Σκιαγραφώντας τη σκέψη μέσα από τους Θεούς, η αφαίρεση καταλήγει να είναι μια πραγματική εικόνα, αισθητή στον ψυχολογικό κόσμο του ανθρώπου.

Αυτό είναι μία από τις μεγαλύτερες επιτυχίες της μυθικής σκέψης. Στην πραγματικότητα, ο ψυχολογικός κόσμος, λόγω της συγκινησιακότητάς του, μπορεί να κατασκευάσει την εικόνα που θα επιτρέψει την ένωση των αντίθετων, συγχωνεύοντας τη δυαδικότητα σε μία ενότητα, δημιουργώντας μια συμμαχία. Αυτή η εικόνα δεν πρέπει να συγχέεται με το σύμβολο, καθώς αυτή δεν είναι ανθρώπινο κατασκεύασμα αλλά Δομή του σύμπαντος των Θεών, ανθρώπινη γλώσσα που αναφέρεται στους Αθάνατους. Τα σύμβολα περνούν μέσα από τον χρόνο, υπάρχουν πριν και μετά από τον άνθρωπο.

Η NETEP

Σταυροδρόμι του τόπου και της ιερής αρχής

Δεν θα ήταν καθόλου αρκετό να πούμε ότι ο Αιγύπτιος συλλαμβάνει την πραγματικότητα ως ένα όλο με πολλαπλές συνιστώσες. Απαστράπτει μέσα από τον κανόνα της τέχνης του που κατανοεί τόσο την όψη όσο και το προφίλ των πραγμάτων, μέσα από τον πλούτο των θρησκευτικών του μύθων ή των νόμων που συνοψίζουν τις αρχαϊκές και τις νέες φόρμες σαν ένα διαμάντι με χίλιες όψεις. Εκεί όπου ο πάσσαλος καρφώνεται στη γη, εμφανίζεται ένα σημείο ζωής που ακτινοβολεί την ενέργειά του στο άτομο και στο σύνολο. Είναι η Νέτερ, που στηρίζεται πάνω στη γη και την κάνει ιερή, δημιουργώντας έναν κόσμο ανοιχτό και συγχρόνως κλειστό. Θα γίνει εύκολα κατανοητή

η σημασία αυτής της Δύναμης, για την αναζωογόνηση του ανθρώπου, που το σώμα του είναι εξαντλημένο από τη γήινη δραστηριότητά του και που το πνεύμα του φθείρεται από την επαφή με την ύλη που το κρατάει φυλακισμένο.

Το Νέτερ είναι αυτό που δίνει μια νέα ώθηση, μια ζωοδότρια αναγέννηση, είναι πηγή αιώνιας νεότητας. Έτσι εξηγούνται οι πολυάριθμες "πηγές νεότητας" και οι τόποι προσκυνημάτων όπου η ψυχή μπορεί να συναντήσει "το νερό" για να το ανανεώσει, ωστόσο το Νέτερ δεν συναντά αναγκαστικά το σώμα. Σ' αυτά τα βουνά, τους λόφους ή τα δάση αποκαθίσταται μια φυσική επαφή μεταξύ των διαφόρων διαστάσεων. Εκεί ο ποιητής συναντάει τη μούσα που τον εμπνέει, ο γλύπτης τα αισθητικά του κριτήρια, ο επιστήμονας το νόμο του Διανοητή... Και όλοι οι άνθρωποι την εσωτερική τους ειρήνη που πάντα αποζητούν. Δεν υπάρχει καμία ανάγκη για τεχνικά μέσα, για μετρητή Γκάιγκερ, αλλά μόνο για λίγη ευαισθησία στον ρυθμό της Φύσης. Και, ωστόσο, η ωραιότητα του τόπου δεν συγκλίνει πάντα με το ψυχολογικό του φορτίο, φορτίο που μπορεί, από την άλλη πλευρά, να είναι θετικό ή αρνητικό. Έτσι γινόταν λόγος, ιδίως κατά τον Μεσαίωνα, για ευλογημένους ή καταραμένους τόπους. Εκεί τα πνεύματα του σκότους εισχωρούσαν στον κόσμο των ζωντανών, ή τα πνεύματα των ζωντανών στον κόσμο των νεκρών. Ας θυμηθούμε την κάθοδο του Αινεία στον Αδη, μεταξύ τόσων άλλων, καθώς και τους αμέτρητους μύθους που ακόμα κυκλοφορούν για τον Κάτω Κόσμο.

Στην Αίγυπτο, οι θεότητες δεν είναι μόνο Δυνάμεις της Φύσης ή "αόρατες Δυνάμεις". Μπορούν να ενσαρκωθούν. Από εδώ απορρέει και η σημασία του συμβολικού ταξιδιού των θεών, ιδίως στην ιερή βάρκα. Πραγματοποιούν την ένωση του κόσμου των ζωντανών και του κόσμου των νεκρών, ακολουθώντας έναν κατακόρυφο και κυκλικό περίπλο, ενώ στη γη η διαδικασία αυτή πραγματοποιεί την ανθρώπινη πορεία (δηλαδή οριζόντια). Η επανασυνάντηση των θεών και των ανθρώπων, προκαλεί μια ανταλλαγή ενεργειών, μια ουράνια προσφορά, μια δυνατότητα επικοινωνίας με το θείο. Έτσι η πομπή της βάρκας στο εξωτερικό του ναού δεν είναι τίποτα άλλο από την προβολή του ουράνιου περίπλου της, στον άξονα της φύσης και του ανθρώπου. Ο άνθρωπος που εισχωρεί στο χάος είναι αυτός που μπορεί να συνεχίσει την οδοιπορία του με τους θεούς, πραγματοποιώντας την άνοδό του και θέτοντας σε νέα βάση τον ορίζοντα.

Παρόμοια με τη θεότητα, ο Ήλιος πλέει επίσης στη βάρκα του την ημέρα ή τη νύχτα, σε ανοδική πορεία (Madjit) ή καθοδική (Mesektit). Είναι πάντα το ίδιο σύμβολο: το σκάφος που μεταφέρει μια λεπτή ενέργεια, πιο ελαφριά από το ίδιο. Ο άνθρωπος μπορεί επίσης να τεθεί στην υπηρεσία εκείνου του πιο λεπτού στοιχείου που βρίσκεται μέσα του (δηλαδή της ψυχής του) και να φτάσει να γίνει το σύμβολο αυτού του "μυστηρίου", καθώς θα πραγματοποιεί το κατακόρυφο ταξίδι, το έβδομο ταξίδι για το οποίο μιλάει ο Πλάτων, αυτό που μπορεί να νικήσει τον χρόνο και να εισχωρήσει στις πολλές διαστάσεις όπου ολόκληρο το σύμπαν αρχίζει να δονείται σαν ένα και μόνο όν, όπου οι θεοί δεν είναι πια στρόβιλοι της φύσης, αλλά πραγματικότητες ντυμένες με σύμβολα και με εικόνες που αντιστοιχούν στον αναλογικό νόμο του ορυκτού, του φυτικού και του ζωικού κόσμου.

Το ζωντανό και δυναμικό σύμπαν ήταν ένα βασικό αξίωμα για τον Αιγύπτιο. Γι' αυτό και πρόσεχε να μην περιορίζει, ούτε να παράγει σκλήρυνση σε κανένα από τα στοιχεία του. Έτσι, για να σηματοδοτήσουν τη μαθηματική έννοια $1/7$, για παράδειγμα, το έκαναν ως $1-6/7$, γιατί για να συγκεκριμενοποιηθεί μια Ιδέα, ένας άνθρωπος, ένα ζώο, ένα φυτό, ή ένα ορυκτό είναι σαν να φυλακίζεται στην ύλη της, να αποσπάται από το ευρύτερο πλαίσιο της και επομένως να μπλοκάρεται η εξέλιξή της. Ο ορισμός, το "μέτρο" ενός πράγματος, εκφράζει για τον Αιγύπτιο το πράγμα καθαυτό συν τον χώρο που το περιβάλλει. Ήταν έτσι εγγεγραμμένο σ' έναν κύκλο, όχι όμως περιορισμένο. Μετρώντας ένα πράγμα, τεμαχίζοντάς το, εξετάζοντάς το από όλες τις πλευρές, ανεξάρτητα από τον χώρο όπου αυτό εξελίσσεται, σταματάει ο χρόνος και η κίνηση, δηλαδή η ζωή. Έτσι κάνει ο άνθρωπος που κοιτάζει ένα φύλλο που έπεσε από το δέντρο και συμπεραίνει ότι όλα τα φύλλα αυτού του δέντρου έχουν το ίδιο μήκος, το ίδιο χρώμα, την ίδια μαραμμένη όψη. Δεν υπάρχει λοιπόν για τον Αιγύπτιο "πορτραίτο-ρομπότ", μέτρα-τύπος, στόχαστρο παρατήρησης στην κίνηση. Δεν μπορούν έτσι να κατασκευαστούν τίποτα περισσότερο από πράγματα φανταστικά, τεχνητά. Γι' αυτό και χρησιμοποιούσαν άρρητα μέτρα (την πήχη, τον χρυσό αριθμό, τον αριθμό Π.) και σχετικά, για να διατηρήσουν σταθερή την προσοχή τους προς το ιερό Νέτερ.

Η Νέα Ακρόπολη είναι ένας Διεθνής Οργανισμός που προτείνει ένα ιδανικό διαχρονικών αξιών για να συνεισφέρουν στην ατομική και συλλογική εξέλιξη, μέσα από τους τομείς δράσης της Φιλοσοφίας, του Πολιτισμού και του Εθελοντισμού. Η Νέα Ακρόπολη βρίσκεται σε 60 χώρες στις πέντε ηπείρους με περισσότερες από 400 δομές.

Η δράση της στον κόσμο βασίζεται σε τρία θεμελιώδη ιδανικά:

Το ιδανικό της παγκόσμιας αδελφосύνης, προωθώντας τον σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, πέρα από διαφορές φύλου, κουλτούρας, θρησκείας ή κοινωνικές.

Το ιδανικό της γνώσης, προωθώντας την αγάπη για τη σοφία, μέσα από τη συγκριτική μελέτη φιλοσοφιών, θρησκειών, επιστημών και τεχνών.

Το ιδανικό της ανάπτυξης, ξεκινώντας από την πραγμάτωση των καλύτερων ιδιοτήτων και αξιών κάθε ανθρώπου, ως σταθερή βάση για έναν καλύτερο κόσμο.

Ο πρόεδρος της Νέας Ακρόπολης, Carlos Adelantado, μας εξηγεί τους δρόμους προς αυτά τα κοινά ιδανικά.

Ποιες είναι οι κύριες προκλήσεις που έχει σήμερα η ΝΑ; Τι στόχους θα θέλατε να επιτύχετε;

1. Σε φιλοσοφικό επίπεδο, ο μεγάλος στόχος είναι να δικαιωθεί η διαχρονική σημασία της έννοιας της Φιλοσοφίας..

Σήμερα είναι μια υποτιμημένη και ξεχασμένη λέξη στο συρτάρι, πράγμα που καταλήγει ακόμη και ενοχλητικό... Ωστόσο, το φυσικό είναι να ρωτάμε για το γιατί των πραγμάτων που μας έχουν συμβεί ή αυτών που γνωρίζουμε θετικά ότι πρόκειται να μας συμβούν. Από αυτή την άποψη, η Φιλοσοφία είναι ένα απαραίτητο εργαλείο για να δώσει στην ύπαρξη ένα συνεκτικό νόημα και για να συνειδητοποιήσουμε τον πραγματικό πρωταγωνισμό που μπορεί να έχει κάθε άνθρωπος σε σχέση με τη ζωή του.

Ελπίζω επίσης να ανοίξει δρόμο η αδελφосύνη στην καθημερινή ζωή, με μια διαφανή πραγματικότητα.

Να ξέρουμε πώς να εκτιμούμε όλο και περισσότερο αυτό που μας ενώνει πάνω από αυτό που προφανώς μας χωρίζει, και να μπορούμε να προχωρήσουμε πέρα από τις επιφανειακές και συνεχώς μεταβαλλόμενες αντανακλάσεις των ανθρώπων και των γεγονότων.

Η φιλοσοφία μας διδάσκει ότι όσο μεγαλύτερη είναι η εσωτερική αντίληψη της ουσίας, τόσο περισσότερο εκδηλώνεται η αδελφосύνη.

2. Προσπαθούμε να κάνουμε τον Πολιτισμό να είναι περισσότερο παρών στην κοινωνία.

Δεν εννοώ μόνο να αυξηθεί ο αριθμός των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, αλλά να χρησιμεύει πραγματικά ο πολιτισμός για να ενώνει τους λαούς και να κατανοεί τις διαφορετικές νοοτροπίες, έτσι ώστε να μπορεί να εκπληρώσει μια λειτουργία ανάπτυξης της συνείδησης και ανοίγματος της καρδιάς.

Δυστυχώς, είμαι πεπεισμένος ότι ορισμένες από τις στάσεις της μισαλλοδοξίας και της επιθετικότητας απέναντι σε ορισμένους ανθρώπους ή σε ορισμένα τμήματα του πληθυσμού οφείλονται στην έλλειψη κουλτούρας που προκαλείται από την άγνοια άλλων μορφών έκφρασης της ανθρωπίνης δραστηριότητας.

3. Με τον Εθελοντισμό, το έργο μας φιλοδοξεί να διασφαλίσει ότι η εσωτερική ανάπτυξη του κάθε εθελοντή συμβαδίζει με την ανιδιοτελή αφοσίωσή του στην κοινή ευημερία.

Κάθε προσπάθεια, κάθε υπηρεσία για το καλό των άλλων, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κατανοήσουμε πιο συνειδητά το νόημα της ζωής, και ταυτόχρονα, αναπτύσσεται μια σειρά εσωτερικών δυνατοτήτων όπως είναι η αξία της αλληλεγγύης, της αυτοεκτίμησης, της ελπίδας σ' ένα καλύτερο μέλλον, της ενσυναίσθησης και πολλών άλλων. Αλλά, πάνω απ' όλα, αυξάνει το αίσθημα της ελευθερίας και τη δύναμη της θέλησης.

Η μεγάλη μου επιθυμία, λοιπόν, είναι οι δράσεις εθελοντισμού να μην είναι μόνο καλές πράξεις, λίγο πολύ χρήσιμες, αλλά και να μπορούν οι άνθρωποι που ενεργούν ως εθελοντές να ενισχύσουν τους δεσμούς τους με τη ζωή.

Ποιες είναι οι εμπειρίες από τις σχεδόν 500 δομές της ΝΑ σε αυτές τις δύσκολες στιγμές σε όλο τον κόσμο;

Σε προσωπικό επίπεδο είμαι πολύ ικανοποιημένος, γιατί έχει αποδειχθεί ότι η εφαρμογή της Φιλοσοφίας βοηθά στην αντιμετώπιση των φόβων και της αβεβαιότητας.

Τώρα βλέπουμε ότι οι άνθρωποι που έρχονται στις δομές μας δείχνουν μεγαλύτερο και ουσιαστικό ενδιαφέρον να κατανοήσουν τη ζωή και τον άνθρωπο. Είναι σαν οι καθρέφτες που αντανakλούν την πραγματικότητα να έχουν σπάσει σε χίλια κομμάτια και, ξαφνικά, είτε να μην φαίνεται τίποτα, είτε να γίνεται αντιληπτή μια διαφορετική πραγματικότητα. Σε κάθε περίπτωση, αυτό είναι ένα κίνητρο που οδηγεί στον δρόμο της αυτογνωσίας.

Έχουμε διαπιστώσει τη χρησιμότητα των νέων τεχνολογιών, που μας έχουν επιτρέψει να προχωρήσουμε στο έργο μας, παρά τις δυσκολίες. Ωστόσο, είναι επίσης ξεκάθαρο ότι τίποτα δεν μπορεί να αντικαταστήσει την προσωπική επαφή. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η Φιλοσοφία στην αρχαιότητα εξασκούταν σε σχολές, σε ομάδες, όπου η χρήση του διαλόγου

ως παιδαγωγικού εργαλείου ήταν ουσιαστική και η πρόκληση μιας αρμονικής συμβίωσης ήταν αποδεκτή από όλους.

Υπάρχουν άνθρωποι που δυσπιστούν ως προς τις οργανώσεις

Σίγουρα, και σε πολλές περιπτώσεις έχουν δίκιο.

Ωστόσο, πιστεύω ότι μια οργάνωση μπορεί να γίνει πολύ χρήσιμη, επειδή συγκεντρώνει και συντονίζει διάφορες προσπάθειες και αντιλήψεις. Σαφώς και δεν μπορούμε να ξεχνάμε τους κινδύνους που μπορεί να προκύψουν από ορισμένες αποκλίσεις στις οργανώσεις.

Θεωρώ απόκλιση την επιβολή μιας συγκεκριμένης προσωπικής άποψης, χωρίς διάλογο ή κάποια πιθανή σύγκριση, την απομάκρυνση από τους σκοπούς και τις αρχές για τις οποίες έχει συσταθεί, την εκμετάλλευση της λειτουργίας της για να πετύχει κύρος και κοινωνική αναγνώριση.

Κάτι που θεωρώ πολύ θετικό είναι ο μεγάλος αριθμός ανθρώπων που έχουν συμμετάσχει στη ΝΑ με την πάροδο του χρόνου. Κάθε χρόνο χιλιάδες άνθρωποι επωφελούνται από τα μαθήματα φιλοσοφίας μας, τις πολιτιστικές δραστηριότητες ή τις εθελοντικές δράσεις. Κάποιοι εντάσσονται στον οργανισμό μας, άλλοι προτιμούν να συνεργάζονται σποραδικά και άλλοι, εντέλει, δεν επιθυμούν να ενταχθούν. Αλλά όλοι αυτοί οι άνθρωποι έχουν διαπιστώσει τις προσπάθειές μας για μια καλύτερη κοινωνία.

Υπάρχουν επίσης άνθρωποι που διαφωνούν. Τι θα απαντούσατε σε εκείνους που επικρίνουν τη ΝΑ;

Ότι έχουν κάθε δικαίωμα να το πράξουν, ότι είναι δικαίωμα τους.

Δεδομένης της υπέροχης ποικιλομορφίας και πολυπλοκότητας της ανθρώπινης φύσης, δεν μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι είναι αποδεκτός από όλους. Είναι έξω από κάθε λογική.

Πιστεύω επίσης ότι η κριτική μπορεί να είναι πολύ εποικοδομητική αν είναι αποκολλημένη από την κακία και τον αρνητισμό που συχνά την συνοδεύουν.

Δεν πρέπει να το δραματοποιούμε, επειδή είναι ίδιον του ανθρώπου να αναλύει, να διαφωνεί, να συγκρίνει επιχειρήματα, να τα υποβάλλει σε εξέταση, και τελικά να επιλέγει. Αν εξαφανιζόταν αυτό το δικαίωμα κριτικής, θα περιοριζόταν η ανθρώπινη ελευθερία και θα εξαφανιζόταν ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της Φιλοσοφίας επειδή η κριτική σκέψη ανάλυσης και αναθεώρησης της ίδιας της ζωής με τους όρους της αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο των φιλοσόφων.

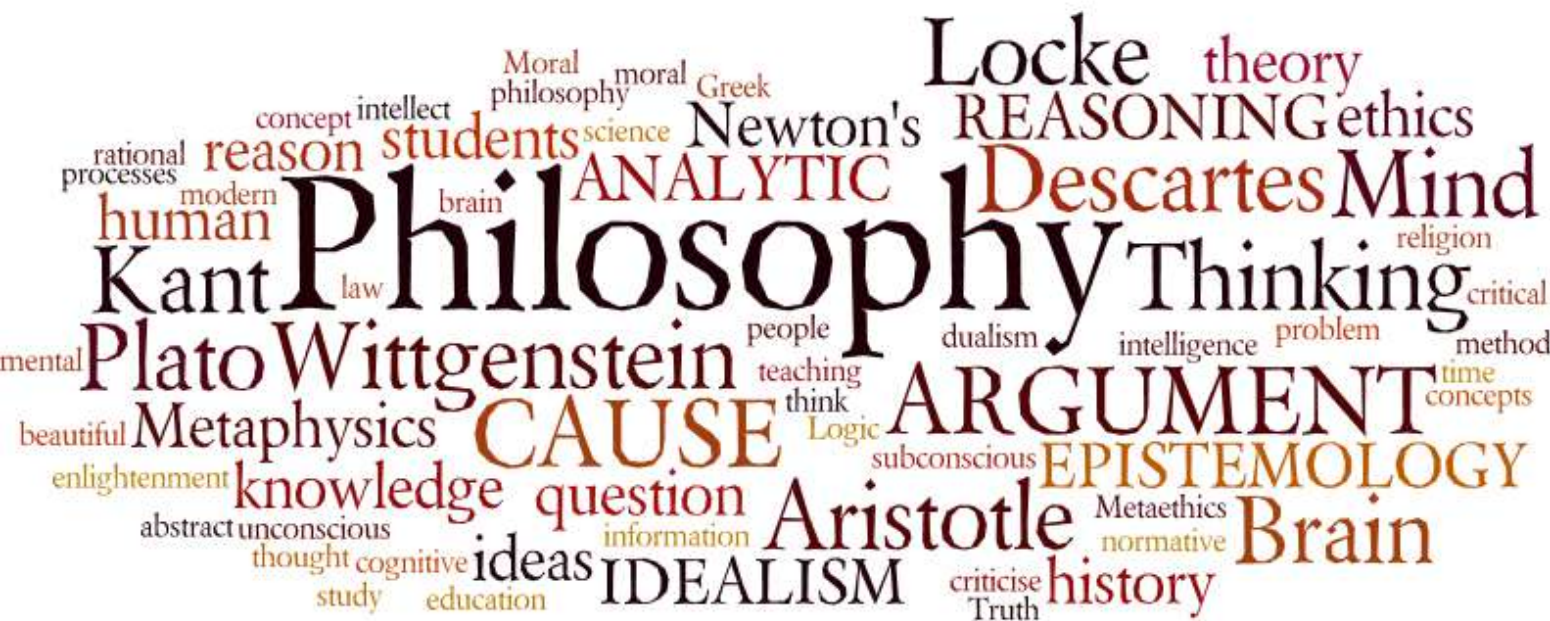
Και πώς εξηγείτε ότι υπήρξαν δυσφημιστές, ειδικά στο παρελθόν;

Σίγουρα πρέπει να πάτε πίσω στον χρόνο για να βρείτε αυτού του είδους τις παρεξηγήσεις. Στην πραγματικότητα, είναι καταστάσεις που, λόγω της ηλικίας μου, δεν έχω γνωρίσει άμεσα.

Αλλά κατά τη γνώμη μου, υπήρξε ένα πρόβλημα έλλειψης κατανόησης. Ίσως να προκλήθηκε από την πολυπλοκότητα αυτής της Φιλοσοφικής Σχολής κατά τον κλασικό τρόπο, η οποία προσπαθεί να συνδυάσει τη θεωρία και την πράξη, ως Φιλοσοφικό Ιδεώδες που φιλοδοξεί να βελτιώσει τον κόσμο και τους ανθρώπους, και το οποίο εξ αρχής θεωρήθηκε ότι ήταν ένα Κίνημα ικανό να εξαπλωθεί διεθνώς.

Ακόμη και πολλά μέλη της Νέας Ακρόπολης εκείνων των πρώτων χρόνων, που οφείλω να ευχαριστήσω για την προσπάθεια και την αφοσίωσή τους, δεν κατάλαβαν πολύ καλά τα βαθιά χαρακτηριστικά της ΝΑ. Δεν κατάλαβαν ότι ήταν κάτι που προερχόταν από το πιο μακρινό παρελθόν και ότι, ως εκ τούτου, ήταν κάτι εντελώς νέο και αποκομμένο από

οποιαδήποτε σύγκριση με όλα όσα ήταν μέχρι τώρα γνωστά στον 20ο αιώνα. Έγιναν λάθη που διορθώθηκαν σταδιακά. Και αυτή η στάση αυτοδιόρθωσης ισχύει τώρα και σε όλες τις μελλοντικές εποχές, γιατί το πνεύμα της αυτοκριτικής δεν μπορεί να εξαφανιστεί από τη φιλοσοφική ζωή.

Σε αυτό πρέπει να προσθέσουμε ότι καθετί καινούργιο, όταν εμφανίζεται, χρειάζεται έναν χρόνο προσαρμογής στο περιβάλλον και επίσης χρόνο για να δείξει μέσω της ανάπτυξης του τις πραγματικές δυνατότητες και τα κοινωνικά πλεονεκτήματα που διαθέτει.

Δυστυχώς, είναι φανερό ότι υπάρχουν πάντα στην κοινωνία άνθρωποι που «ζουν» από την κριτική, την πρόκληση αποτροπιασμού και εντυπώσεων.

Όμως όπως και να έχει, οι αντιδράσεις στη φιλοσοφία που προτείνουμε δεν είναι κάτι καινούργιο για μια Σχολή Φιλοσοφίας με βαθιές ρίζες που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε εσωτερικές. Είναι μια σταθερά που έχει επαναληφθεί κατά τη διάρκεια των αιώνων.

Τι σημασία δίνει η Νέα Ακρόπολη στον όρο «εσωτερικός»;

Ο όρος "εσωτερικό" σημαίνει "πιο μέσα". Επομένως μιλάμε για αυτό που είναι κρυμμένο, που είναι εσωτερικά, όντας εξωτερικό αυτό που βρίσκεται έξω.

Στη Νέα Ακρόπολη εννοούμε ως εσωτερικό αυτό που υπάρχει μέσα, το ον των πραγμάτων, αυτό που κρύβεται από τα μάτια μας αλλά είναι ουσιαστικό.

Όλα τα πράγματα και τα έμβια όντα έχουν ένα εξωτερικό, ορατό μέρος και ένα εσωτερικό μέρος που είναι το θεμέλιό τους. Για παράδειγμα, ένα κτήριο έχει τοίχους, πόρτες, παράθυρα που βρίσκονται σε κοινή θέα. Αυτό είναι το εξωτερικό του. Έχει όμως κι έναν οπλισμό που αποτελείται από κολώνες, δοκάρια και θεμέλια, τα οποία αποτελούν τον σκελετό του, το στήριγμα, το εσωτερικό του. Κι αυτά δεν είναι ορατά.

Στο σύμπαν βλέπουμε πλανήτες, αστέρια, γαλαξίες. Είναι σώματα φτιαγμένα από περισσότερο ή λιγότερο λεπτή ύλη, εξωτερικά. Ο λόγος της ύπαρξής τους, η ζωή που ζωντανεύει αυτά τα σώματα, ο σκοπός τους, θα ήταν το εσωτερικό τους.

Οι άνθρωποι εκτελούν πράξεις σε καθημερινή βάση που έχουν έναν προφανή πρακτικό λόγο, αλλά πίσω από την εξωτερική μας στάση βρίσκονται τα πραγματικά κίνητρα των πράξεών μας. Αυτά τα κίνητρα που είναι μεταφυσικής τάξεως (με την έννοια ότι υπερβαίνουν το υλικό επίπεδο) αποτελούν το εσωτερικό μέρος των ανθρώπων.

Γ' αυτό στη Ν.Α. μιλάμε για Φιλοσοφία των Αιτιών, γνωστή και ως Φυσική ή Εσωτερική Φιλοσοφία, επειδή μας ενδιαφέρει να κατανοήσουμε το γιατί των πραγμάτων, τις κρυμμένες αιτίες τους, τις οποίες μπορούμε να συλλάβουμε με τη λογική ή τη διαίσθηση, αν καταφέρουμε να αναπτύξουμε μεγαλύτερη ευαισθησία, μεγαλύτερη ικανότητα να συσχετίζουμε και να ενσωματώνουμε τα στοιχεία που μας περιβάλλουν.

Γιατί η Φιλοσοφία της Ανατολής και της Δύσης έχει την ίδια αξία στη ΝΑ;

Και γιατί όχι; Δεν γίνεται να κάνουμε μια προσπάθεια αρνούμενοι τη φιλοσοφική κληρονομιά αυτού που ονομάζουμε Ανατολή, λαών όπως ο ινδικός, ο ιαπωνικός, ο θιβετανικός, ο κινεζικός ή άλλοι, χωρίς να λησμονάμε και τη φιλοσοφική συνεισφορά της Δύσης. Το πρόβλημα είναι ότι ακόμη υπάρχει πολύς κρυμμένος ρατσισμός και όχι μόνο από εξωτερική άποψη. Η αλαζονεία και διανοητικός ρατσισμός είναι πολύ χειρότερα από τον φυσικό ρατσισμό, και ακόμη χειρότερη είναι η πνευματική υπεροψία και ρατσισμός, δηλ. να νομίζεις ότι έχεις την αποκλειστικότητα της αλήθειας.

Ποιος είναι ο ρόλος των αποκαλούμενων Ζωντανών Δυνάμεων στη ΝΑ;

Είναι ομάδες που αποτελούνται από μέλη που επιλέγουν ελεύθερα να αφιερώσουν χρόνο και προσπάθεια για να υποστηρίξουν άμεσα τη λειτουργία των δομών. Πρόκειται επίσης για επίπεδα εμπειρίας, δηλαδή βιωμάτων εσωτερικών και εξωτερικών, με την εφαρμογή γνώσεων και ασκήσεων που μπορούν να βοηθήσουν κάποιον να προχωρήσει στο δρόμο της φιλοσοφίας ως τρόπο ζωής, όπως μας συστήνουν οι κλασικοί φιλόσοφοι Ανατολής και Δύσης.

Εν ολίγοις, έχει να κάνει με το να δώσουμε ζωή στις Δυνάμεις που έχουμε μέσα μας, αλλά και να γνωρίσουμε και

να εκμεταλλευτούμε τις Δυνάμεις της Ζωής. Μιλάμε για κάτι σημαντικό, και αυτό συνεπάγεται την ύπαρξη ορισμένων προϋποθέσεων από τα μέλη αυτών των ομάδων, όπως η ειλικρίνεια και η κοινή λογική (για να αναφέρουμε μερικές). Δεν γίνονται δεκτοί όλοι, και αυτό μπορεί να προκαλέσει ένα αίσθημα απογοήτευσης σε εκείνους που δεν γίνονται δεκτοί καθώς και ορισμένες εχθρικές συμπεριφορές, αλλά είναι ένα ρίσκο που πρέπει να πάρουμε.

Επιστρέφοντας στον κόσμο μας, μπορείτε να επισημάνετε τυχόν λάθη που θεωρείτε θεμελιώδη σήμερα;

Κατά τη γνώμη μου, το μεγαλύτερο λάθος εξακολουθεί να είναι ότι συγχέουμε τα μέσα με τους σκοπούς.

Ένα σαφές παράδειγμα είναι η Οικονομία. Τα οικονομικά θα πρέπει να θεωρούνται χρήσιμα και απαραίτητα μέσα για τη δημιουργία και τη διατήρηση δομών, αλλά ποτέ αυτοσκοπός.

Θα πρέπει να χρησιμεύουν στη βελτίωση των εκπαιδευτικών ευκαιριών και τη διασφάλιση ότι η εκπαίδευση θα φτάσει σε περισσότερους ανθρώπους στον κόσμο. Θα πρέπει να χρησιμεύουν για να ανακουφίσουν τους ανθρώπους από το βάρος της βαριάς, μηχανικής και επαναλαμβανόμενης εργασίας. Θα πρέπει να χρησιμεύουν για να παρέχουν στους ανθρώπους δυνατότητες ανάπτυξης, αλλά σε όλους τους τομείς.

Η επιθυμία να κατοχής και συσσώρευσης αγαθών, έχει ως αποτέλεσμα να βλέπουμε τους άλλους, ενθαρρύνοντας υπερβολικά τον ανταγωνισμό και την εκμετάλλευση άλλων ανθρώπων, προκειμένου να αποκομίσουμε μεγαλύτερα οφέλη. Είναι καταστροφικό και από ανθρωπιστική άποψη αλλά και για την προβολή προς ένα καλύτερο μέλλον.

Στη ΝΑ, για παράδειγμα, χρηματοδοτούμαστε κυρίως με τις μηνιαίες εισφορές των μελών, με την πώληση των βιβλίων μας και με μικρά εσωτερικά εργαστήρια που παρέχουν μια αυτάρκεια. Πρόκειται για μικρά ποσά που μας επιτρέπουν να διατηρούμε τις εγκαταστάσεις μας ανοιχτές και να αναλαμβάνουμε μια σειρά πολιτιστικών και εθελοντικών έργων.

Αν και η οικονομία κατευθύνει και κυβερνά επί του παρόντος την πορεία της ανθρωπότητας, δεν πιστεύουμε ότι αποτελεί τη μόνη δύναμη προόδου για τους λαούς και τα άτομα.

Ποια είναι η γνώμη σας για τον υλισμό;

Αυτή είναι από καιρό η κυρίαρχη ιδέα που κινεί τον κόσμο. Και είναι η ιδέα που κατέληξε να επιβάλλεται στον τομέα της πολιτικής, της επιστήμης, της οικονομίας, της εκπαίδευσης και, δυστυχώς, της ηθικής. Έχει διεισδύσει στην καρδιά των σπιτιών μας και στο μυαλό των ανθρώπων. Η υλιστική νοοτροπία διέπει τις ζωές της συντριπτικής πλειοψηφίας των κατοίκων του πλανήτη.

Είναι καλό ή κακό; Σίγουρα είναι μια εμπειρία που η ανθρωπότητα στο σύνολό της πρέπει να ζήσει. Ίσως είναι απαραίτητο να εξαντληθεί ο δρόμος του υλισμού προκειμένου να αποκτήσουν αξία άλλες πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης.

Αυτή τη στιγμή, δεν είναι παράλογο να αναγνωρίσουμε ότι οι υλιστές επιστήμονες έχουν συναντήσει το μεγάλο εμπόδιο τους: δηλαδή να διευκρινίσουν πώς από την τυχαία εξέλιξη της ύλης κατάφερε να αναδυθεί η Συνείδηση. Ξέρουμε πολλά για τη συμπεριφορά της ύλης, αλλά δεν ξέρουμε το ΓΙΑΤΙ.

Η εκπαίδευση, η πολιτική και η οικονομία, που βασίζονται στον υλισμό, έχουν επίσης αποτύχει. Οι λαοί, γενικά, δεν είναι πιο ευτυχισμένοι παρά το γεγονός ότι έχουν περισσότερα υλικά αγαθά και περισσότερες ανέσεις (σε ορισμένες περιοχές του πλανήτη πολύ περισσότερο από ό, τι σε άλλες). Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι δεν κατέστη δυνατή η εξάλειψη της πείνας, της φτώχειας και της τεράστιας ανισότητας που βασιλεύει στον πλανήτη.

Μισή ώρα δρόμο από την Κοιλάδα των Βασιλέων στο Λούξορ, δυτικά του Νείλου, βρίσκονται τα ερείπια ενός χωριού και μερικών ταφών. Αυτό που μπορεί κανείς να δει σήμερα, είναι κάποιοι μισογκρεμισμένοι τοίχοι κάτω από τον ήλιο, κολλητά χτισμένοι μεταξύ τους, που μαρτυρούν την ύπαρξη μιας κοινότητας, μάλλον απομονωμένης από το πολιτιστικό περιβάλλον της εποχής της. Ποιο ήταν αυτό το χωριό, και τι δικαιολογεί την ύπαρξή του σ' αυτό το άγονο μέρος;

«Deir el Medina» το σύγχρονο αραβικό όνομά του, «Set-Maat» το αρχαίο αιγυπτιακό, που μεταφράζεται ως «Ο Τόπος της Αλήθειας». Αυτή ήταν μια κοινότητα που αποτελούνταν από ανθρώπους αφιερωμένους στο να χτίζουν και να διακοσμούν τους τάφους των Φαραώ της εποχής, ώστε να τους εξασφαλίζουν την αιώνια κατοικία τους. Συγκεκριμένα, αυτοί που έμεναν και εργάζονταν εκεί, αποκαλούνταν «Υπηρέτες του Τόπου της Αλήθειας».

Θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί: γιατί τόσο «υψηλοί» τίτλοι, για ένα φαινομενικά και μόνο χωριό τεχνιτών; Για να το καταλάβουμε αυτό, πρέπει να επισημάνουμε ότι η αντίληψη των αρχαίων Αιγυπτίων για τον θάνατο ήταν πολύ διαφορετική από τη δική μας σύγχρονη αντίληψη. Στην αρχαία Αίγυπτο η καθαυτή λέξη «θάνατος» δεν υπήρχε. Η αναφορά που έκαναν σ' αυτόν ήταν "επιστροφή στην μητέρα, στη θεά Μουτ". Ο θάνατος λοιπόν γι' αυτούς, αποτελούσε, όχι ένα τέλος, αλλά ένα πέρασμα, μία πύλη απ' όπου περνούσε κανείς, για να συνεχίσει να ζει, όχι μέσα στο υλικό του σώμα, αλλά σε άλλα, λεπτότερα επίπεδα.

Ήταν λοιπόν πολύ σημαντικό γι' αυτούς, προκειμένου να μην χαθεί η ψυχή στο πέρασμά της προς την «άλλη πλευρά», να φροντίσουν για την ασφάλεια και τη συνέχεια της ζωής της. Αυτό ακριβώς θεωρούσαν πως εξασφάλιζαν οι τάφοι. Περισσότερο από απλές αίθουσες που θα φιλοξενούσαν το σώμα του νεκρού, ήταν «αιώνιες κατοικίες», οι οποίες έπρεπε να είναι όσο πιο τέλειες γινόταν, κατασκευασμένες με τον καλύτερο τρόπο και διακοσμημένες με τα πιο όμορφα και ζωντανά χρώματα.

Γι' αυτούς λοιπόν τους λόγους, αποφασίστηκε να δημιουργηθεί ένα μέρος, μια «κοινότητα» που θα ήταν υπεύθυνη ακριβώς γι' αυτό τον λόγο: το χτίσιμο και τη διακόσμηση των ταφών των Φαραώ, που θα είχαν θέση στην «Κοιλάδα των Βασιλέων», στη δυτική όχθη του Νείλου κοντά στην αρχαία πόλη των Θηβών.

Δεν ξέρουμε ακριβώς πότε ιδρύθηκε, αλλά κάποιες πηγές αναφέρουν ότι έχει τις αρχές του στην περίοδο βασιλείας του Τούθμωσι Α', με την τελική μορφή του να διαμορφώνεται επί της δυναστείας των Ραμσήδων. Από την αρχή είχε αποφασιστεί ότι το χωριό αυτό θα υπαγόταν κατευθείαν στον ίδιο τον Φαραώ, ο οποίος ήταν και ο πρώτος προστάτης του.

Η ζωή και η λειτουργία του χωριού

Το χωριό αυτό αποτελούσε μια πολύ μικρή κοινότητα. Ο συνολικός αριθμός των κατοίκων δεν ξεπερνούσε τα 100 άτομα, που ήταν άντρες, γυναίκες και παιδιά.

Οι τεχνίτες ήταν χωρισμένοι σε ομάδες ανάλογα με την ιδιότητά τους. Υπήρχαν λιθοξόοι, ή αλλιώς γλύπτες, που λάξευαν τα αγάλματα των θεών, ζωγράφοι, υπεύθυνοι για τις παραστάσεις στους τοίχους των ταφών, αρχιτέκτονες, που έκριναν και αποφάσιζαν το μέρος και την κατασκευή του τάφου στην Κοιλάδα για να είναι χτισμένοι αρμονικά μεταξύ τους κτλ. Κατά διαστήματα, προγραμματίζονταν εξορμήσεις διάνοιξης ταφών στην Κοιλάδα, η οποία ήταν σε απόσταση μισής ώρας από το χωριό.

Οι εργάτες διέμεναν εκεί για 8 ή 10 μέρες, σε μικρά σπιτάκια που είχαν φτιάξει για τις περιόδους εργασίας εκεί, κι έπειτα επέστρεφαν πάλι στο χωριό. Είτε εργάζονταν στην Κοιλάδα είτε στο ίδιο το χωριό, ο ρυθμός εργασίας ήταν 8 μέρες δουλειάς και 2 μέρες ξεκούρασης.

Οι ομάδες καθοδηγούνταν από έναν «αρχιμάστορα», ο οποίος έπρεπε να ξεχωρίζει όχι μόνο για τις τεχνικές του ικανότητες, αλλά κυρίως για την ηθική του διαμόρφωση. Το χωριό είχε επίσης έναν γενικό υπεύθυνο, έναν εκπρόσωπο που συζητούσε με τον Φαραώ κατά τις επισκέψεις του στο

χωριό. Να επισημάνουμε ότι τόσο ήταν η σημασία ύπαρξης του τάφου ενός Φαραώ, ενόσω αυτός ήταν ακόμα εν ζωή, ώστε το πρώτο που έπρεπε να κάνει μόλις αναλάμβανε τη διακυβέρνηση, ήταν να εξασφαλίσει την αρχή δημιουργίας του τάφου του. Γι' αυτό επισκεπτόταν κατά διαστήματα το χωριό, προκειμένου να συζητήσει και να παρακολουθήσει τα σχέδια και τις λεπτομέρειες.

Παρόλο που ξέρουμε από πηγές ότι οι τεχνίτες ήταν αποκλειστικά άντρες, μεγάλο ρόλο στο χωριό είχαν επίσης και οι γυναίκες. Σαν κύριο λειτούργημα, φρόντιζαν για την προστασία και τη διατήρηση της ζωής του χωριού, μέσα από τη φροντίδα των παιδιών, τις σχέσεις μεταξύ των μελών της κοινότητας, αλλά και τη σχέση όλων των κατοίκων με το «αόρατο» μέρος, ή αλλιώς με το «θείο». Γι' αυτό κάθε γυναίκα του χωριού ήταν Ιέρεια της Αθώρ: μια θηλυκή αιγυπτιακή θεότητα, την οποία οι Έλληνες ταύτιζαν με την Αφροδίτη.

Όλες οι γυναίκες, καθοδηγούνταν από την αρχιέρεια του χωριού, που έφερε τον τίτλο «Η Σοφή γυναίκα». Η τελευταία, κατείχε σημαντικές γνώσεις ιατρικής και θεραπείας. Έπρεπε να

διαθέτει επίσης μεγάλη αγνότητα και ηθική, ώστε να εκτελεί σωστά τη λειτουργία της ως θεραπεύτρια.

Παρόλο που το χωριό ήταν αφιερωμένο στο χτίσιμο των ταφών, διέθετε τα απαραίτητα για την ομαλή διαβίωση των ανθρώπων που ζούσαν εκεί. Κάθε τεχνίτης είχε το σπίτι και την οικογένειά του, καθώς και τις προσωπικές του ασχολίες. Δεν υπήρχε όμως η δυνατότητα παραγωγής υλικών αγαθών, γι' αυτό ακριβώς έξω από το χωριό, υπήρχαν διάφορες ομάδες που παρείχαν τα βασικά υλικά αγαθά, όπως ρούχα, παπούτσια, ψωμί κτλ. Επίσης, λόγω απόστασης του χωριού από την πόλη των Θηβών, γίνονταν από εκεί συχνές τροφοδοτήσεις (συγκεκριμένα το φαγητό και το νερό μεταφερόταν εκεί μια φορά τον μήνα).

Ανατολικά και Δυτικά του χωριού ήταν χτισμένοι οι τάφοι των τεχνιτών, κάποιους από τους οποίους μπορεί κάποιος ακόμα και σήμερα να επισκεφτεί για να θαυμάσει τα πολύ καλοδιατηρημένα χρώματα και παραστάσεις των τοίχων.

Διαδικασία εισδοχής

Ένα σημαντικό στοιχείο που γνωρίζουμε για αυτή την αδελφότητα, ήταν η διαδικασία εισδοχής σε αυτήν. Σκοπός του χωριού δεν ήταν απλώς η κατασκευή. Κάθε τεχνίτης, πέρα από πρακτικές ή καλλιτεχνικές ικανότητες, έπρεπε να διαθέτει και εσωτερικές αρετές, να είναι άνθρωπος ηθικής και αξίας. Γι' αυτούς, εξωτερικές και εσωτερικές ικανότητες δεν ήταν πράγματα ασύνδετα, αλλά απολύτως συμπληρωματικά. Αυτές ακριβώς οι αξίες ήταν που έπρεπε να εκφράζονται μέσα από τα δημιουργήματά τους, και ταυτόχρονα, με την κατασκευή έπρεπε ο καθένας να διαμορφώνεται και εσωτερικά. Αυτό ίσχυε και για τις γυναίκες, καθώς και για τα παιδιά, που όταν ενηλικιώνονταν έπρεπε να πάρουν την απόφαση εάν θέλουν και μπορούν να συνεχίσουν τη ζωή τους στο χωριό, ή αν θα έβγαιναν στην πόλη για να ζήσουν τη συνηθισμένη ζωή ενός πολίτη της εποχής.

Για τις εισδοχές υπήρχε λοιπόν μια υπεύθυνη ομάδα, η οποία έκρινε κατά πόσο η απόφαση του καθενός ήταν αληθινή, και δεν προέκυπτε από επιφανειακές επιθυμίες, όπως ανάγκη για τίτλους ή ματαιοδοξία, καθώς ήταν τιμή για έναν άνθρωπο να εργάζεται στον Τόπο της Αλήθειας. Παράλληλα και μετά την εισδοχή, ο άνθρωπος έπρεπε να μην παραβαίνει κάποιους κανόνες που υπήρχαν, προκειμένου την αρμονική συμβίωση

μεταξύ των μελών της κοινότητας. Συνεπώς δεν αποκλειόταν, στην περίπτωση που κάποιος παρέβαινε ή ξεπερνούσε ένα όριο, να διαγραφεί και να διωχτεί από το χωριό.

Μερτζεγιέρ – αυτή που αγαπά τη σιωπή

Η λειτουργία του χωριού θεωρούνταν ιερή. Γι' αυτό ήταν πολύ σημαντική η ασφάλεια και η διαφύλαξή του, εξωτερικά, με την ύπαρξη τειχών και φρουρών, αλλά και εσωτερικά. Τα διάφορα μυστικά κατασκευής και τεχνικής έπρεπε να διαφυλάσσονται από τους τεχνίτες, οι οποίοι διατηρούσαν όρκο σιωπής. Παρόλο που οι κάτοικοι του χωριού μπορούσαν να βγουν από αυτό και να πάνε στην πόλη για προσωπικές εργασίες και ασχολίες, οι μόνοι άνθρωποι που μπορούσαν να επισκεφτούν το χωριό ήταν ο Φαραώ και ελάχιστοι υψηλοί αξιωματούχοι.

Γι' αυτό η προστάτιδα – θεά του χωριού, την οποία οι κάτοικοί του λάτρευαν, ήταν η Μερτζεγιέρ, η θεά κόμπρα που διέθετε τον τίτλο «αυτή που αγαπά τη σιωπή». Μπορεί κανείς να σκεφτεί ότι η έννοια της σιωπής ταιριάζει με αυτή τη μικρή κοινότητα, όχι μόνο για τον όρκο σιωπής που έπρεπε να τηρούν οι κάτοικοί του, αλλά και για τον τρόπο ζωής του: Ένα μικρό χωριό, χτισμένο σε μια άγονη περιοχή κοντά στην Κοιλάδα των Βασιλέων, στο μέρος που θάβονταν οι Φαραώ... Μακριά από την πολύβουη πόλη, στη μέση της ερήμου. Αυτής της ερήμου που δεν αφήνει να ζήσουν μέσα της άλλες μορφές ζωής πέρα από σκορπιούς και φίδια, λόγω της έλλειψης νερού. Γιατί, όπως γνωρίζουμε για την Αίγυπτο, αυτό που παρείχε τη ζωή στη χώρα ήταν ο Νείλος, και γι' αυτό όλες οι πόλεις ήταν χτισμένες κατά μήκος του.

Το ότι λοιπόν το χωριό ήταν χτισμένο εκεί, ίσως δεν αφορά μόνο πρακτικούς λόγους, προκειμένου να είναι κοντά στην Κοιλάδα, αλλά και συμβολικούς. Ήταν χτισμένο στη Δυτική όχθη, στην όχθη των νεκρών... ίσως επειδή οι κάτοικοι του χωριού, με την εισδοχή τους στην κοινότητα, έμοιαζαν νεκροί για τον υπόλοιπο κόσμο. Ίσως επειδή αφιέρωναν τη ζωή τους στο να διατηρήσουν, όχι την υλική ζωή που φαίνεται, αλλά την πνευματική ζωή που δεν φαίνεται, και που, όπως μας δείχνουν οι Αιγύπτιοι με τον τρόπο ζωής τους, είναι και πιο αληθινή. Ίσως γι' αυτό να ονομαζόταν «Ο Τόπος της Αλήθειας».

Στην έρημο, στη δυτική όχθη, στον «τόπο του θανάτου», εκεί που φαινομενικά δεν γεννιέται τίποτα, το χωριό των τεχνιτών κατόρθωσε να γεννήσει ζωή μέσα από τον θάνατο.

Υπήρχε η μαγεία στην αρχαία Αίγυπτο; (μέρος 1ο)

Κείμενο: Jorge Angel Livraga

Το θέμα αυτό είναι πρακτικά ασύλληπτο, γιατί, πώς είναι δυνατόν να μιλήσουμε για τη μαγεία στην αρχαία Αίγυπτο; Πώς μπορούμε να συγκεκριμενοποιήσουμε κάτι που από μόνο του και εξ ορισμού είναι μεταφυσικό; Αλλά και η άμμος των Θηβών ή του Λούξορ, που έχω ακόμη στα ρούχα μου επειδή μόλις επέστρεψα από το ταξίδι μου εκεί (σημ: ο συγγραφέας αναφέρεται σε ένα από τα πολλά ταξίδια που πραγματοποίησε στην χώρα αυτή), πρέπει είναι μεταφυσική και άυλη. Και παρόλο που πρόκειται για ένα υλικό, αυτό αποκτά μια μαγική χροιά όταν το λούζει ο ήλιος της Αιγύπτου, όταν το συνοδεύουν οι φοίνικες, ο Νείλος, οι άνθρωποι που είναι πάντα χαρούμενοι, πρόσχαροι, ακόμα και στις χειρότερες στιγμές, από πολιτική άποψη, που έτυχε να ζήσουμε εκεί. Επισκεπτόμασταν τα μουσεία, άνθρωποι από Ανατολή και Δύση μαζί, και συζητούσαμε ήρεμα. Τα αεροπλάνα πετούσαν από πάνω μας αλλά οι άνθρωποι συνέχιζαν να γελούν και να αγαπούν, να ενδιαφέρονται για όλα τα καλά πράγματα της ζωής, ενώ υπήρχαν έντονες πολιτικές αναταραχές.

Θα μπορούσα να ξεκινήσω το θέμα για τη μαγεία στην Αίγυπτο ως εξής: Μια χώρα με μεγάλη διάρκεια στον χρόνο, αλλά και με μια ευελιξία, μια ελαστικότητα, ώστε να προσαρμόζεται στους νέους καιρούς, να υποδέχεται νέους ανθρώπους και νέες ιδέες, χωρίς να ποτέ να απορρίπτει το παρελθόν, χωρίς διχοτομίες, που οδηγούν στην εγκατάλειψη του παρελθόντος στο όνομα μιας υποτιθέμενης ανεξαρτησίας. Η Αίγυπτος είναι διαφορετική, η Αίγυπτος δεν απορρίπτει το παρελθόν της, ούτε το παρόν ή το μέλλον της, και ίσως μέσα σε αυτό, υπάρχει λίγη από τη μαγεία για την οποία θα προσπαθήσω να σας μιλήσω.

Πρώτα απ' όλα, ας δούμε τι εννοούμε όταν λέμε μαγεία. Συνήθως όταν λέμε μαγεία, εννοούμε κάποιον που βγάζει κουνέλια από καπέλο ή περιστέρια από ένα κουτί κ.λπ., αλλά αυτό προφανώς δεν είναι μαγεία, όπως δεν είναι θρησκεία να γονατίζεις απλά ή να κατεβάζεις ταπεινά το κεφάλι. Η ουσία της θρησκείας είναι πολύ πιο ευρεία. Και φυσικά, δεν είναι τέχνη το να κόβουμε τα πινέλα με τα οποία θα βάψουμε έναν τοίχο. Η τέχνη είναι πολλά περισσότερα. Η μαγεία επομένως είναι κάτι πέρα από όλα αυτά.

Μαγεία και αρχαιότητα πάνε μαζί. Ανέκαθεν, μαγεία θεωρείτο το σύνολο όλων των ανθρώπινων γνώσεων, όλων όσων μπορούσε να συλλάβει και να φανταστεί ο άνθρωπος. Η λέξη μαγεία προέρχεται από το «Μεγάλη Επιστήμη», μια επιστήμη μυστική επειδή ήταν επικίνδυνη, μια βαθιά επιστήμη που αναβίωσε πολλές φορές στο πέρασμα των αιώνων και που στην περίπτωση της Αιγύπτου σχετιζόταν στενά με την τέχνη της, με τη θρησκεία της, εν τέλει, με όλες τις εκδηλώσεις της Αρχαίας Αιγύπτου.

Θα τολμούσα να πω ότι αυτή η μαγεία δεν έχει χαθεί, αλλά συνεχίζει να ζει μέσα από όλες τις μεταβολές αυτής της γης, που ακόμη και το όνομά της σημαίνει μυστικό, εσωτερικό, απόκρυφο. Η Αίγυπτος δεν λεγόταν έτσι. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι την αποκαλούσαν Kem ή Kemu, που σήμαινε μαύρο ή καμένο. Μερικοί λένε ότι από εκεί προέρχεται η λέξη αλχημεία. Άλλοι ισχυρίζονται ότι προέρχεται απευθείας από τα αραβικά, και τα αραβικά σχετίζονται με τη δημοτική, που είναι

μια από τις τελευταίες γλωσσικές μορφές που μιλιούνται στην Αίγυπτο. Δηλαδή, υπάρχει αυτή η συνέχεια στην Αίγυπτο, και γι' αυτό η χώρα παρουσιάζεται στους Έλληνες εντελώς κλειστή και ταυτόχρονα εντελώς ανοιχτή, έτσι όπως είναι. Μπορείς να περπατήσεις, να βολτάρεις, αλλά ποιος μας εξηγεί τι σημαίνουν οι πυραμίδες; Ποιος εξηγεί το μυστήριο των οβελίσκων; Οι Έλληνες δεν ήξεραν καν πώς να τους ονομάσουν. Αναφέρονταν σ' αυτούς ως εκείνα τα πράγματα, εκείνες οι βελόνες που φαίνονται στον ορίζοντα, γιατί όταν ρωτούσαν τους ιερείς εκείνοι απαντούσαν: «Είναι μνημεία του Ήλιου, μνημεία του Άμμωνα, μνημεία του Ρα, μνημεία για κάποιους Φαραώ κ.λπ.». Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι ιερείς έλεγαν πολύ λίγα, και μερικές φορές όταν μιλούσαν είχαν πολύ καλή αίσθηση του χιούμορ. Κάποιες αναφορές του Ηρόδοτου, μας το αποδεικνύουν αυτό.

Ο Ηρόδοτος διηγείται ότι ενώ βρισκόταν με έναν Αιγύπτιο μπροστά από τη Μεγάλη Πυραμίδα, του ζήτησε να μεταφράσει

μια επιγραφή που υπήρχε στο κάτω μέρος μίας πλευράς. Εκείνος του εξήγησε ότι ήταν σημειώσεις των εξόδων που έγιναν για τη σίτιση των εργαζομένων κατά την κατασκευή της. Και ο Ηρόδοτος, ο οποίος, αν και ήταν Έλληνας, ήταν αρκετά ευκολόπιστος και ήθελε να το πιστέψει, πίστεψε ότι αυτοί οι σχολιασμοί ήταν από την εποχή της κατασκευής της πυραμίδας, δηλαδή πριν είκοσι πέντε, τριάντα ή σαράντα αιώνες. Οι σύγχρονες μελέτες δείχνουν ότι δεν είναι δυνατόν να έχουν διασωθεί μετά από τόσους αιώνες αυτές οι επιγραφές από τα χέρια των ανθρώπων που έχτισαν τη Μεγάλη Πυραμίδα, αν φυσικά ξέρουμε ποιοι και πώς την έχτισαν.

Η μαγεία, λοιπόν, είναι η Μεγάλη Επιστήμη, είναι ένα σύνολο γνώσεων τις οποίες δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε με ακρίβεια. Περικλείουν τα πάντα: είναι η ψυχή απέναντι στη ζωή, η κατανόηση ότι υπάρχει ένα μακρόβιο, ένα ζωντανό σύμπαν, και «ένα μικρόβιο» που είναι ο άνθρωπος, δηλαδή

μια μικρή ζωή μέσα σε μια μεγάλη ζωή. Αλλά όλα είναι ζωή και όλα συνδέονται –όπως αποδεικνύει ακόμα και η σύγχρονη επιστήμη– και εμείς εμποτιζόμαστε από τις ακτίνες αυτού του σύμπαντος, από μια σειρά σωματιδίων που δεν ανήκουν εδώ, αλλά περνούν μέσα από το σώμα μας. Το σώμα μας εμποτίζεται, όπως βλέπουμε στην κάμερα Kirlian, από κάποιες εκροές, ακτινοβολίες, που αλληλοεπιδρούν. Η μαγεία είναι λοιπόν αυτή η γνώση, ο έλεγχος αυτών των δυνάμεων, που μπορούν να αλλάξουν, να μεταμορφώσουν τους ανθρώπους και να μείνουν αυτές οι γνώσεις στην αιωνιότητα.

Οι γνώσεις και η μορφή της Αιγύπτου εκπλήσσουν όσους από εμάς κάνουμε το λάθος να είμαστε ιστορικοί. Οι εξηγήσεις που συνήθως υπάρχουν στα βιβλία για την εύκολη εξέλιξη της Αιγύπτου από τις προδυναστικές μορφές, από κάποιες παλαιολιθικές μορφές που ονομάζονται Nagada I, Nagada II, Nagada III, είναι πράγματα που λένε οι ειδικοί, αλλά ξέρουμε ότι κατά βάθος δεν είναι παρά μόνο θεωρίες. Όλα όσα εξελίσσονται προχωρούν από το μικρό στο μεγάλο, από το πολύ απλό προς το σύνθετο. Αυτό δεν συμβαίνει στην Αίγυπτο. Στην Αίγυπτο γίνεται το αντίστροφο.

Οι μεγαλύτερες πυραμίδες, τα πιο ασυνήθιστα πράγματα από αστρονομική άποψη, οι πιο απίστευτες κοπές πέτρας δεν συμβαίνουν στο τέλος της αιγυπτιακής ιστορίας, συμβαίνουν στην αρχή της. Η κατασκευή των μεγάλων πυραμίδων αποδίδεται στις πρώτες δυναστείες. Η Μεγάλη Πυραμίδα, αυτή του Χέοπα, πουθενά δεν λέει ότι είναι του Χέοπα. Στις γύψινες πλάκες που κλείνουν ένα κενό μέρος πάνω από τον «θάλαμο του βασιλιά» υπάρχει μια κακοτυπωμένη σφραγίδα που γράφει κάτι σαν Κεμ ή Χέωψ. Είναι πιο πιθανό να γράφει Κεμ παρά Χέωψ, αλλά είναι πιο εύκολο να δεχτούμε το Χέωψ παρά το Κεμ, γιατί διαφορετικά δεν θα μπορούσαμε να χρονολογήσουμε τις πυραμίδες.

Οι παλιοί θρύλοι, όσοι υπάρχουν στους παλιούς πάπυρους, όσοι μεταδίδονται από στόμα σε στόμα, ακόμα και σήμερα στην Αίγυπτο, μας λένε ότι αυτή η Μεγάλη Επιστήμη των Αιγυπτίων προήλθε από άλλες βυθισμένους λαούς. Μιλάμε, ίσως, για την Ατλαντίδα; Είναι αυτή η πόλη για την οποία μιλούσε ο Πλάτων; Ο Πλάτων διαβεβαίωσε ότι όταν πήγε στην Αίγυπτο είχε μιλήσει με τους ιερείς, όπως και ο Σόλων, και ότι του είχαν αποκαλύψει αυτό που σήμερα ονομάζουμε μύθο της Ατλαντίδας και πώς αυτή η Ατλαντίδα, που ονομάστηκε

από τους Έλληνες Ποσειδωνία, είχε βυθιστεί στον ωκεανό και ταυτόχρονα αναδύθηκε ολόκληρο το τμήμα της Βόρειας Αφρικής που είναι σήμερα έρημος, δηλαδή η Σαχάρα, το οποίο ήταν βυθισμένο. Όλα αυτά, πριν από εκατό χρόνια, έμοιαζαν με ανατολίτικο παραμύθι. Σήμερα γνωρίζουμε πολύ καλά ότι θαλάσσια απολιθώματα και απομεινάρια βρέθηκαν σε όλη την έρημο, εκτός από το οροπέδιο της Γκίζας που βρίσκονται οι πυραμίδες. Υπάρχουν πολύ παλαιότερα απολιθώματα εκεί που ανήκουν στην Παλαιολιθική περίοδο. Προφανώς αυτή η περιοχή ήταν εκτός νερού για μεγάλο χρονικό διάστημα. Υπήρχαν αυτές οι πυραμίδες πριν από πολλές χιλιάδες χρόνια; Είναι αλήθεια ότι πρέπει να τις αποδώσουμε στον Χέοπα, τον Χεφρήνο και τον Μικερίνο; Δεν το ξέρουμε. Από την πλευρά μου δεν τολμώ να ισχυριστώ τίποτα. Μπορούμε να κρατήσουμε τη μία ή την άλλη θεωρία. Η δική μου στάση –και αυτό το έμαθα από τους Αιγύπτιους– είναι να παρατηρώ πολύ και να μιλάω λίγο. Όταν βρίσκομαι στην Αίγυπτο, όταν βρίσκομαι ανάμεσα στα πόδια της Σφίγγας, παρόλο που περιτριγυρίζομαι από μαθητές και ανθρώπους, γενικά δεν υπερφορτώνω το μυαλό τους με ημερομηνίες και δεδομένα. Προτιμώ να ακούν, να βλέπουν, να παρατηρούν. Στην παρατήρηση γεννήθηκε η πρώτη ανθρώπινη γνώση, και αυτή είναι η πρώτη μαγική γνώση, η παρατήρηση.

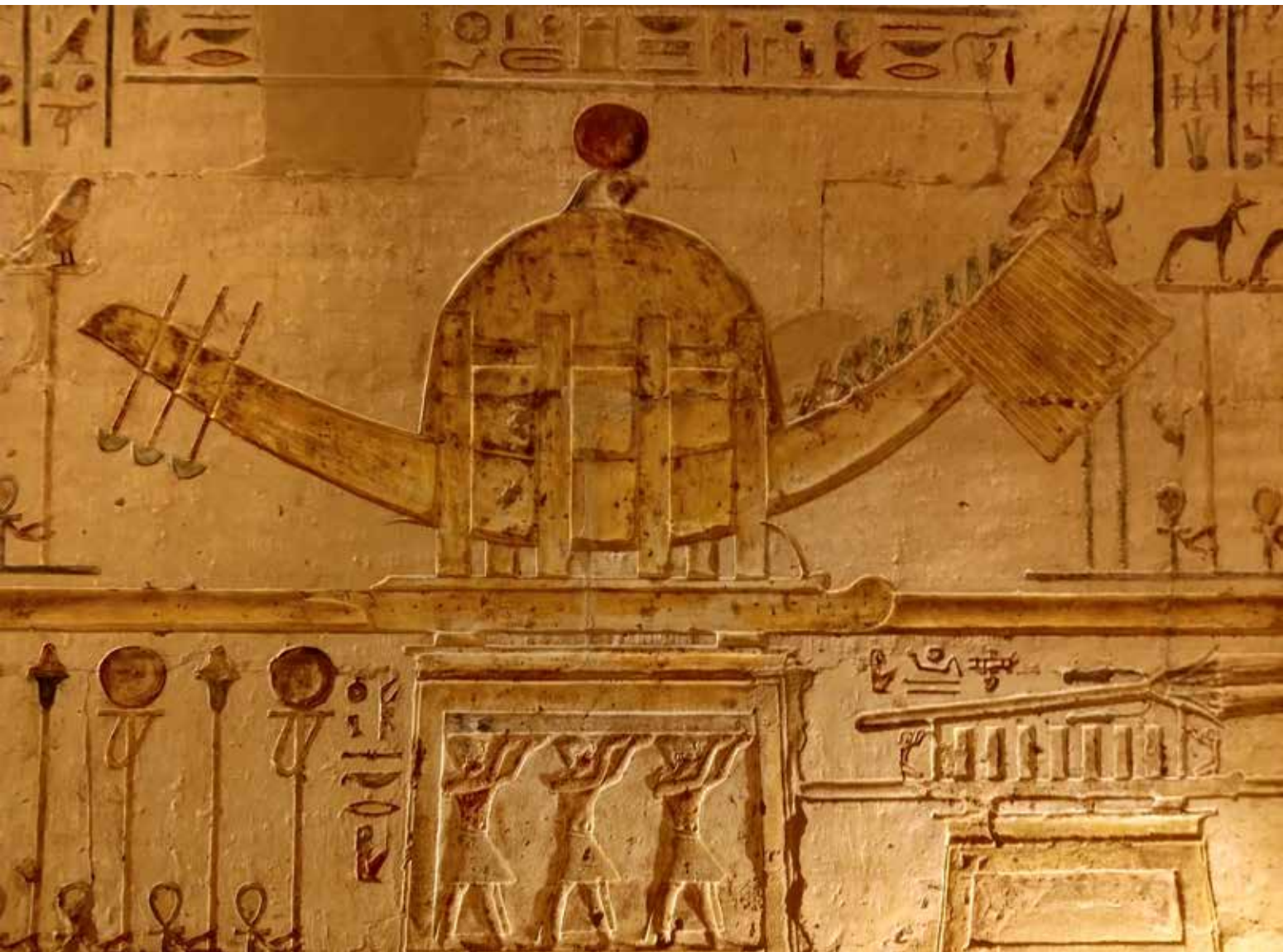
Ξέρω ότι μια διατριβή μπορεί να μας διδάξει πολλά για τα φυτά, αλλά και η απλή παρατήρηση ενός φύλλου, το πώς μεγαλώνει, πώς ξεραίνεται, μπορεί να μας διδάξει πολλά πράγματα που ίσως να μην υπάρχουν στη διατριβή. Εκτός από το ότι μας διδάσκει για τη ζωή των φυτών, μας διδάσκει και για τη ζωή του σύμπαντος και του ανθρώπου που σχετίζονται με αυτά τα φυτά. Στην Αίγυπτο μου έκαναν μεγάλη εντύπωση κάποιοι χωρικοί που χρησιμοποιούν ακόμα ξύλινα άροτρα, όχι επειδή δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν μεταλλικά, αλλά επειδή δεν θέλουν, επειδή οι γονείς και οι παππούδες τους το έκαναν έτσι και επειδή η γη οργώνεται καλύτερα με τα ξύλινα. Είναι μια σχεδόν μαγική στάση, μια στάση έξω και μέσα από την πραγματικότητα, – έξω από την καθημερινή πραγματικότητα, μέσα σε μια διαφορετική πραγματικότητα –, μια πραγματικότητα της Μεγάλης Επιστήμης, μια μαγική πραγματικότητα.

Σε τι στόχευε αυτή η μαγεία; Σε τι στόχευαν αυτοί οι μάγοι γενικά, οι λεγόμενοι μύστες; Σύμφωνα με τα λίγα που μπορούμε να πούμε και ξέρουμε, αυτό που στόχευαν ήταν η συμπίεση

της διάστασης του χρόνου. Ο χρόνος είναι μια μέτρηση ή διάσταση όπως ο χώρος. Δεν είναι το ίδιο, για παράδειγμα, να πας από τη Γρανάδα στη Μάλαγα με τα πόδια και να πας με αεροπλάνο. Ούτε είναι το ίδιο να ταξιδεύεις με έναν καλό φίλο κουβεντιάζοντας, μιλώντας για τα δικά σας, με το να ταξιδεύεις μόνος, ανησυχώντας για κάποιο πρόβλημα ή επειδή κάποιος από τους συγγενείς σου είναι άρρωστος και ταξιδεύεις για να παρευρεθείς στην τελευταία του πνοή. Πόσο μακρύ είναι τότε το ταξίδι! Από την άλλη, στο άλλο ταξίδι, που έχεις παρέα, ένα καλό ποτό ή ένα τσιγάρο, πόσο σύντομο ήταν αυτό το ταξίδι! Είναι πολύ πιο σύντομο! Αυτοί οι αρχαίοι μυημένοι προσπαθούσαν λοιπόν να συντομεύσουν τον χρόνο μας, τον φυσικό μας χρόνο, τον πνευματικό μας χρόνο. Σύμφωνα με τους Αιγύπτιους, εμείς πρέπει να συσσωρεύσουμε κάποιες εμπειρίες, γνώσεις, μεταμορφώσεις. Αυτές οι μεταμορφώσεις συμβαίνουν φυσικά σε όλους τους ανθρώπους, αλλά μέσω της μαγείας αυτός ο χρόνος θα μπορούσε να συμπιεστεί, καθιστώντας

δυνατό να γίνει σε λίγα χρόνια αυτό που θα χρειαζόταν αιώνες μάθησης. Όλα αυτά μέσα από δοκιμασίες, διδασκαλίες, και κυρίως μέσα από συνειδητοποιήσεις για τον εαυτό μας, δηλαδή όχι με θεωρητικές διδασκαλίες, αλλά βιωματικά, διδασκαλίες στις οποίες δεν είμαστε παρατηρητές του τι συμβαίνει, αλλά πρωταγωνιστές. Εμείς δημιουργούμε ό,τι συμβαίνει, και εμείς οι ίδιοι είμαστε μια πέτρα αυτής της μεγάλης κατασκευής. Και ακόμη κι αν είμαστε ταπεινοί, νιώθουμε όλο το βάρος αυτού του οικοδομήματος. Αυτή η ένωση, αυτή η επιτάχυνση ήταν ένα από τα θεμέλια αυτού του μυητικού μέρους.

Τα βιβλία συνήθως περιέχουν πολλές αλλοιώσεις σχετικά με εκείνη την εποχή. Θα μου επιτρέψετε να κάνω μια μικρή παρένθεση, που όμως είναι απαραίτητη. Συνήθως μιλάμε για αλλοτρίωση ιστορικών στιγμών, θρησκευτικές αλλοτριώσεις, στρατιωτικές αλλοτριώσεις κ.λπ., και από το βάθρο, ή ψευδοβάθρο, της «εποχής» μας, αρχίζουμε να κρίνουμε τι συνέβη στην εποχή του Μωάμεθ, στην εποχή του Ραμσή, ή τι

συνέβη την εποχή του Μένη. Αυτοί οι άνθρωποι λειτουργούσαν επίσης με κάποιες αλλοτριώσεις, όπως κι εμείς έχουμε τις δικές μας. Επίσης μέσα μας υπάρχουν κάποιες επικρατούσες ιδέες που σβήνουν και συνθλίβουν άλλες ιδέες. Έχουμε μετατρέψει τον κόσμο μας σε έναν κόσμο μηχανών, εργαλείων, μετάλλου, σε έναν κόσμο όπου λειτουργούμε σαν θεατές αυτών που συμβαίνουν και μας είναι σχεδόν αδύνατο να συλλάβουμε καθετί διαφορετικό.

Στον κόσμο μας επικρατούν οι αριθμοί και οι ώρες: δεν μπορούμε να ξεφύγουμε. Εγώ ο ίδιος πρέπει να κοιτάω το ρολόι για να μην διαρκέσει πολύ αυτή τη διάλεξη. Στον αρχαίο κόσμο ήταν πολύ διαφορετικά. Έναν αρχαίο Αιγύπτιο ή έναν αρχαίο μουσουλμάνο Αιγύπτιο δεν τους απασχολούσε η ώρα. Επιπλέον, είχαν άλλο είδος μέτρησης χρόνου. Πότε θα θεωρούσαν ότι τελείωσε αυτή η διάλεξη; Όταν θα άκουγαν την τελευταία λέξη. Εμείς, για παράδειγμα, υπολογίζουμε μια μερίδα τυριού και λέμε: πόσα γραμμάρια είναι; Ας πούμε εκατό γραμμάρια. Οι αρχαίοι θα απαντούσαν: «Όσο μπορείς να φας». Είναι δηλαδή μια εντελώς διαφορετική αντίληψη για τη ζωή, μια αντίληψη που εμείς έχουμε χάσει, για να κερδίσουμε άλλα πράγματα. Ας μην νομίζουμε ότι εμείς είμαστε απαλλαγμένοι από τις διάφορες αλλοιώσεις των πηγών. Δεν είμαστε. Λέγεται λοιπόν, υπολογίζοντας αυτές τις αλλοιώσεις, ότι οι ιερείς και οι φαραώ ορίζονταν με μια δυναστική γραμμή διαδοχής, από πατέρα σε γιο. Ωστόσο, δεν υπάρχει αιγυπτιακό κείμενο που να το επιβεβαιώνει αυτό, αλλά μάλλον επρόκειτο για μια θεοκρατία. Υπήρχε ένα συμβούλιο γερουσίας που επέλεγε ποιος έπρεπε να ηγηθεί της Αιγύπτου, και, αν ήταν δυνατόν, τον επέλεγαν μέσα από μια συγκεκριμένη οικογένεια, επειδή υπήρχαν πιθανότητες ότι αυτό το άτομο θα ήταν σωστά διαμορφωμένο για την ηγεσία ενός λαού. Δεν είναι η πολιτική το θέμα μου σήμερα, αλλά καταλαβαίνετε ότι κάποιος που έχει εκπαιδευτεί από μικρός ως μελλοντικός ηγέτης, είναι σαφώς καλύτερα προετοιμασμένος από κάποιον που δεν έχει εκπαιδευτεί. Φυσικά υπάρχουν εξαιρέσεις, επειδή υπήρξαν σπουδαία πρόσωπα στην ιστορία που, αν και ανεκπαιδευτοί, ήταν εξαιρετικοί ηγέτες, ενώ άλλοι που είχαν εκπαιδευτεί, οδήγησαν τον λαό τους στην καταστροφή.

Γι' αυτό γνωρίζουμε εκείνες τις δυναστείες και που κανένα αιγυπτιακό κείμενο δεν αναφέρει, αλλά είναι οι Έλληνες, κυρίως ο Μανέθων, αυτοί που μίλησαν για αιγυπτιακές δυναστείες.

Όσον αφορά στη μαγεία, μπορούμε να παραθέσουμε κείμενα που συντάχθηκαν αργότερα, γιατί είναι προφανές ότι στα πρώτα χρόνια η μετάδοση γινόταν με άλλο τρόπο ή άλλες μεθόδους που δεν έφτασαν μέχρις εμάς. Και αυτές που έφτασαν δεν τις κατανοούμε, είναι απλό.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι ανάγνωσης και ερμηνείας των ιερογλυφικών. Ξέρετε ότι έχουν αλλοιωθεί, ότι υπάρχουν κείμενα μέσα σε κείμενα, ότι μια τάση απόκρυψης, όχι με την κακή έννοια, αλλά με την έννοια του να προστατευτούν κάποια πράγματα, σαν να τα βάζεις σε ένα σεντούκι, να φυλάσσεις τα πιο σημαντικά, με τέτοιο τρόπο που να μην μπορεί κανείς να τα διαβάσει και αν το κάνει, να το διαβάζει χωρίς να αποκαλυφθεί το εσωτερικό περιεχόμενο. Ωστόσο, με την πάροδο των αιώνων, βγήκαν στο φως κάποια αποσπάσματα αυτών των κειμένων, για παράδειγμα, τα βιβλία του Ερμή του Τρισμέγιστου που περιείχαν διδασκαλίες του Θωτ -ο Θωτ ήταν ο θεός της Σοφίας, με σύμβολο το πτηνό ίβιδα, ή τον κυνοκέφαλο πίθηκο- μεταξύ των οποίων ο Ποιμάνδρης, ο Ασκληπιός και ο Σμαραγδένιος Πίνακας. Γιατί ο «Σμαραγδένιος Πίνακας»; Είναι μια καλή ερώτηση, αφού δεν υπάρχουν σμαράγδια στην Αίγυπτο. Οι παλαιότεροι αιγυπτιακοί πάπυροι λένε ότι το πιο σημαντικό πράγμα βρίσκεται στα σμαράγδια. Κάποιοι μάλιστα λένε ότι στα ψηλότερα μέρη των πυραμίδων και των οβελίσκων υπήρχε ένα μέταλλο, ένα είδος ηλεκτρου - που μπορεί κανείς να δει στο Μουσείο του Καΐρου στα φρύδια της μάσκας του Τουταγχαμών: είναι ένα κράμα χρυσού και ασημιού - πάνω στο οποίο τοποθετήθηκε σμαράγδι. Ωστόσο, δεν έχει βρεθεί σμαράγδι σε κανέναν αιγυπτιακό τάφο, και παρ' όλα αυτά βρίσκουμε τον «σμαραγδένιο πίνακα».

Στον Ποιμάνδρη βρίσκουμε ένα ον που συμβολίζει την ανώτερη συνείδηση, τη θεϊκή συνείδηση, το ενδότερο μέρος. Ο Ποιμάνδρης παίρνει ως μαθητή του έναν νεαρό άνδρα, έναν αιώνια νέο, σαν τους Κουμάρα στην Ινδία, που σε αυτή την περίπτωση είναι ο Ερμής. Ο Ερμής πρόκειται να λάβει μια διδασκαλία. Ο Ποιμάνδρης θα του μιλήσει για κοσμογονία, για τη δημιουργία του κόσμου, για τα ουράνια σώματα, για τη ζωή των ζώων. Θα του μιλήσει για ανθρωπολογία, για την καταγωγή του ανθρώπου, για τον σκοπό του και θα του εξηγήσει ότι ο άνθρωπος που αναγνωρίζει τον εαυτό του ως αθάνατο βαδίζει προς το καλό και δεν φοβάται γιατί κατέχει τη γνώση. Ως εκ τούτου, πρέπει να έχουμε περισσότερα μέσα

γνώσης, περισσότερη αληθινή γνώση. Τα πράγματα, όταν τα γνωρίζουμε, δεν μας φοβίζουν, μπορούμε να τα διαχειριστούμε. Σε τι μας χρησιμεύει ένα αυτοκίνητο αν δεν ξέρουμε να οδηγούμε; Σε τι μας χρησιμεύει ένα αεροπλάνο εάν δεν ξέρουμε να πιλοτάρουμε; Προφανώς, χρειαζόμαστε τη γνώση – τη γνώση για να μπορούμε να κατευθύνουμε τα πράγματα – να μην προσκολλιόμαστε στα πάθη και τις απολαύσεις της υλικής ζωής, να λαμβάνουμε από αυτήν μόνο τα απαραίτητα, να κατανοούμε αυτούς που υποφέρουν ακόμα, και μόνο τότε να ψάχνουμε για δάσκαλο. Δεν είναι η καταστροφή των παθών με τον μηδενιστικό τρόπο ή με τον ψευδο-ανατολίτικο τρόπο που είναι τόσο της μόδας σήμερα, όπου γίνεται λόγος «για το κενό» και μετά οι άνθρωποι ρωτάνε: «Επομένως υπάρχει μόνο το κενό;». Όχι, αυτή είναι μια δυαδικότητα όπως κάθε άλλη. Πρόκειται για τη μετάλλαξη παθών. Τα πάθη μας είναι μια αντανάκλαση του περιβάλλοντος, του κόσμου γύρω μας. Καθώς κυριαρχούμε στα πάθη μας, αποκτάμε δύναμη

θέλησης, κυριαρχία στον περιβάλλοντα κόσμο. Τότε μπορούμε να αλλάξουμε το περιβάλλον και να το βελτιώσουμε. Τότε εμφανίζεται ο δάσκαλος και ακούμε τον λόγο της σοφίας.

Ο Ερμής, με τη σειρά του, στην παλιά μαγική παράδοση πρέπει να βρει έναν μαθητή, πρέπει να βρει ένα πνευματικό παιδί. Κάποιος που έχει λάβει μια διδασκαλία, πρέπει να τη μεταδώσει σε άλλον. Είναι η παλιά παιδαγωγική κλίμακα μέσα από την οποία θεμελιώνεται ολόκληρος ο πολιτισμός της ανθρωπότητας. Είναι ο κλασικός τρόπος μεταβίβασης που μπορούμε να διαπιστώσουμε σε όλους τους πολιτισμούς και σε όλους τους λαούς, από τους παλαιότερους έως τους νεότερους. Τότε λοιπόν, ο Ερμής πηγαίνει να βρει έναν γιο, έναν μαθητή, που τον λένε Τατ. Του λέει, για παράδειγμα, ότι υπάρχουν δώδεκα ελαττώματα που πρέπει να ξεπεράσουμε: την άγνοια, τη θλίψη, την κραιπάλη, τη φιληδονία, την αδικία, τη φιλαργυρία, το λάθος, τον φθόνο, την πονηριά, τον θυμό, την απεισκευσία και την κακία.

Στους αιγυπτιακούς μύθους η θεά Μάατ παρουσιάζεται σαν κόρη του Ρα (Ηλιου - Δημιουργού του κόσμου). Η κατανόηση αυτής της θεότητας σαν αντίληψη, έννοια και ιδέα, μας επιτρέπει να κατανοήσουμε τη μεταφυσική αλλά και φυσική ζωή στην αρχαία Αίγυπτο, με την έντονη θρησκευτικότητα, τον θεϊκό «μονάρχη» Φαραώ και το πυραμидικό πολιτικό της σύστημα. Στο άρθρο αυτό παρουσιάζουμε τις βασικές της ιδέες παρμένες κυρίως από τα γραπτά του ανθρωπολόγου κ. Fernand Schwarz.

Η Μάατ στη ζωή και την πολιτική της Αιγύπτου

Η Μάατ αντιπροσωπεύει τη Δικαιοσύνη αλλά και την Τάξη, την Αλήθεια και την Εμπιστοσύνη. Η Μάατ είναι η αιτία μιας οργανικής τάξης, μιας ζωντανής και εύκαμπτης πολιτικής. Αν και σχετίζεται με την ιδέα της δικαιοσύνης, της αλήθειας και της εμπιστοσύνης, παραμένει απροσδιόριστη και παράδοξη, χρειάζεται μεγάλη διαίσθηση αλλά και πρακτικότητα για να συλληφθεί.

Είναι φορέας μια σφαιρικής θεώρησης της πολιτικής πυραμίδας και επιτρέπει την σύνδεση του μέρους με το όλο, του ανθρώπου με την πόλη και τον κόσμο, του μικρόκοσμου με τον μακρόκοσμο. Έτσι δίνει νόημα σε όλα τα διαφορετικά στοιχεία της δημιουργίας, είναι η αναλογία που δίνει συνάφεια και συνοχή στο σύστημα και κάνει τα μέρη αλληλέγγυα με το όλο. Είναι αυτή που δίνει ενότητα και σφαιρικότητα (το μάτι του Ωρου).

Για να είναι παρούσα η Μάατ, πρέπει οι άνθρωποι να έχουν τη θέση τους ανάλογα με τα προσόντα τους. Πρέπει να δημιουργείται μια ιεραρχία σε σχέση με τις αρετές και τις αρμοδιότητες κάθε ανθρώπου. Άλλα πρέπει επίσης και οι καρδιές τους να είναι καλές και να είναι γενναιόδωροι.

Η Μάατ σαν δικαιοσύνη, δεν είναι μια δικαιοσύνη που αποτελείται από συνταγές ή που βασίζεται σ' έναν αυστηρό αστικό κώδικα, γιατί αυτό που κρίνεται είναι πάντα η καρδιά, δηλαδή η συνείδηση. Η αλήθεια δεν είναι ποτέ δογματική, επειδή εκφράζεται με πολλές όψεις.

Η εμπιστοσύνη δεν είναι αυτή των συμβολαίων, αλλά αυτή της αμοιβαίας επικοινωνίας που γεννιέται από τον στοχασμό, τη συγχώνευση ή την ένταξη στον άλλο ή ακόμα καλύτερα στη φύση ή στις δομές του κόσμου. Είναι η κυκλοφορία της ζωής.

Στα Κείμενα της Δημιουργίας, ο θεός δημιουργός θέλει να πραγματοποιηθεί η Μάατ και γι' αυτό βάζει τον βασιλιά στη γη, για να κάνει την Μάατ να βασιλεύει, όπως αυτός το κάνει στον ουρανό. Είναι λοιπόν ο βασιλιάς αυτός που, πάνω στη γη, μέσω του κράτους, θέλει να εκπληρωθεί η Μάατ. Και είναι η Μάατ αυτή που θέλει τον άνθρωπο να είναι αλληλέγγυος με τους ομοίους του.

Η τάξη είναι δυνατή, ακριβώς επειδή ο βασιλιάς-φαραώ πραγματώνει τη Μάατ στους κόλπους του κράτους. Ο Φαραώ δεν μπορεί να θέλει τίποτε άλλο από το υπηρετεί τη Μάατ. Πρέπει να κυριαρχεί στις δικές του επιθυμίες και να τις υποτάσσει στις απαιτήσεις των ενεργειών της Μάατ. Ούτε ο φαραώ ούτε ο λαός

είναι κυρίαρχοι, αλλά είναι ο καρπός της σχέσης τους, η Μάατ, είναι που τους επιτρέπει να ζουν και να αυξάνονται. Επομένως το πυραμидικό σύστημα της Αιγύπτου (μνητρικού τύπου) δεν είναι ούτε απολυταρχική κληρονομική μοναρχία ούτε δημοκρατία.

Μάατ, το θεμέλιο ενός κατοικήσιμου κόσμου

Πρόκειται για έναν κόσμο ανθρώπινο, κατοικήσιμο, για έναν πολιτισμό που για τους Αιγυπτίους προσωποποιείται στην ιδέα του κράτους, σε μια πυραμидική δομή. Σ' αυτόν τον ανθρώπινο, κατοικήσιμο κόσμο, ο νόμος του ισχυρότερου έχει νικηθεί, η δικαιοσύνη και η αλήθεια μπορούν να βασιλεύσουν. Πράγματι, για τον Αιγύπτιο η καταπίεση δεν είναι πολιτικό γεγονός, αλλά φυσικό φαινόμενο στο οποίο πρέπει να αντισταθεί με την πολιτική, με το κράτος.

Ο βασιλιάς στην Αίγυπτο, λένε τα κείμενα, «οφείλει να σώζει τον δυστυχή και να καταπολεμά το «νόμο του ισχυρότερου». Τα θεμέλια ενός ανθρώπινου και κατοικήσιμου κόσμου είναι, από αιγυπτιακή άποψη, η Αλήθεια, η Δικαιοσύνη και η Εμπιστοσύνη. Η τάξη που γεννιέται χάρη στην πραγμάτωση της Μάατ είναι καρπός μιας δυναμικής διαρκούς μετατροπής από την απουσία νοήματος στο νόημα, από το χάος στη νοήμονα αρμονία, από την αγριότητα στην ευγένεια.

Η παραδοσιακή θρησκεία της Αιγύπτου μας διδάσκει ότι το νοήμον σύμπαν δεν μπορεί να ζήσει χωρίς Μάατ. Από το Θεό Δημιουργό μέχρι τους κοινούς δίκαιους θνητούς, περνώντας από το φαραώ, κανείς δεν μπορεί να κάνει χωρίς αυτήν την υποστήριξη.

Έτσι μπορούμε να πούμε ότι το θεμέλιο ολόκληρου του ανθρώπινου κόσμου είναι, από την αιγυπτιακή άποψη, η

Αλήθεια, η Δικαιοσύνη και η Εμπιστοσύνη. Μ' αυτόν τον τρόπο ο φυσικός κόσμος "μαατοποιείται", γίνεται επομένως νοήμων, αξιόπιστος, κατοικήσιμος.

Η έλλειψη της Μάατ, η Ισφέτ.

Μάατ και Ισφέτ είναι οι δύο όψεις του Ρα: Μάατ είναι η ειρηνική όψη και Ισφέτ η βλοσυρή. Όταν η κόρη του Ρα αποσύρεται από τον κόσμο, γεννιέται η αταξία, ο εγωισμός, η βία, η άγνοια. Τότε βασιλεύει η Ισφέτ, η ατέλεια, η απουσία νοήματος, η έλλειψη αρμονίας και σχέσεων ανάμεσα στα πράγματα.

Οι τέσσερις πιο σημαντικές καταστάσεις της Ισφέτ είναι: η αδικία, η βία, η μη επικοινωνία και ο νόμος του ισχυρότερου. Μπορούμε όμως επίσης να αναφέρουμε το ψέμα, την αταξία, τον πόλεμο, την ανταρσία, την έχθρα, την κλοπή, τον πόνο, την αρρώστια και τον θάνατο. Όταν η Ισφέτ παίρνει τη θέση της Μάατ:

«Κάθε άνθρωπος δεν θα έχει κουράγιο παρά μόνο για τον εαυτό του, και ο αμελής και αδύνατος άνθρωπος, καθισμένος στη γωνία του, θα είναι ο φονιάς του διπλανού του. Σας λέω ότι ο σύζυγος θα είναι εχθρός της γυναίκας του και ότι ο γιος θα είναι φονιάς της μητέρας του, ότι σε κάθε πανσέληνο η χώρα θα σκοτεινιάζει όλο και περισσότερο και ότι όλα τα καλά πράγματα θα εξαφανιστούν από την επιφάνειά της, ότι τα διατάγματα θα γίνουν νεκρό γράμμα, επειδή η καταστροφή θα έρθει πάνω από τη χώρα... Οι άνθρωποι θα μιλούν και θα σφάζονται σ' αυτήν τη χώρα που δε θα διοικείται πια, επειδή οι νόμοι, πολλαπλασιαζόμενοι επ' άπειρον, θα είναι αντιφατικοί μεταξύ τους, και αυτοί που κατείχαν (αγαθά) θα είναι στο εξής φτωχοί. Όλα θα είναι απορρυθμισμένα, ούτε οι θεοί θα αποτελούν εξαίρεση. Ο Ρα θα απομακρυνθεί από τους ανθρώπους και δεν θα εκδηλώνεται σ' αυτούς πέρα από κάποια στιγμή στην οποία κανείς δε θα μπορεί να τον διακρίνει. Μόνο ο ενορατικός θα μπορεί να διαπεράσει τη σκιά του μεσημεριού, επειδή γι' αυτόν ο ήλιος θα είναι πάντα όμοιος μ' αυτόν που ήταν πριν.» Προφητείες του Νεφερτύ (2000 π.Χ.)

Η Μάατ στον πολίτη της Αιγύπτου

Η άρνηση κάθε ουτοπίας: Για τον Αιγύπτιο είναι κάτι φυσικό η διαφθορά των ηθών, η κοινωνική διάσπαση, η φθορά ή η αποσύνθεση των πραγμάτων, καθώς και το ότι η ζωή

οδηγείται προς τον θάνατο, την καταστροφή. Όποιος αφήνεται στη φυσική ροή των πραγμάτων, οδηγείται αναπόφευκτα στον πόνο, την αρρώστια και τον θάνατο. Δεν μπορεί να υπολογίζει στο πεπρωμένο, αν δεν παλέψει γι' αυτό και αν δεν το βοηθήσει.

Αν για τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη το Σύμπαν είναι αρμονικό και τέλειο, είναι «Κόσμος», για τον Αιγύπτιο το Σύμπαν δεν είναι τέλειο και επιπλέον είναι θνητό. Ο Ήλιος κάθε μέρα παλεύει να ξαναγεννηθεί από τον νυχτερινό θάνατο, κάθε πρωί το ηλιακό φως αγωνίζεται για να νικήσει τα σκοτάδια της νύχτας.

Εφόσον τίποτα δεν είναι οριστικό, η κοινωνία και ο άνθρωπος δεν είναι βασικά καλοί και έχουν μέσα τους και το ένα και το άλλο, το καλό και το κακό. Σε κάθε γενιά, σε κάθε στιγμή πρέπει να μπορούν να επαναφέρουν τη γνώση. Δεν αρκεί να νικήσουν μια φορά τη βαρβαρότητα και την άγνοια, πρέπει να μπορούν να το κάνουν κάθε στιγμή. Με αυτήν τη πεσιμιστική θεώρηση ο Αιγύπτιος απελευθερώνεται από κάθε ουτοπία. Ξέρει ότι, για να σφυρηλατήσει έναν αρμονικό κόσμο, δεν αρκεί να τον ονειρεύεται, αλλά πρέπει να αγωνίζεται κάθε στιγμή με το μάξιμουμ των δυνατοτήτων του. Συνεπώς, για να μπορεί να υπάρχει στη γη αρμονία, πληρότητα, δικαιοσύνη, τάξη χρειάζεται μια συνεχής προσπάθεια από τον άνθρωπο.

Επίσης:

I. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει χωρίς «τη Μάατ, αφού η Μάατ εδραιώνει το ανθρώπινο στον άνθρωπο.

α. Δεν θα μπορεί να περάσει καλά στη γήινη ζωή, επειδή δε θα έχει την αγάπη των άλλων, δηλαδή την αναγνώριση των άλλων.

β. Δεν μπορεί επίσης να περάσει ούτε στην υστεροφημία.

γ. Ούτε στο υπερπέραν μπορεί να περάσει, επειδή, χωρίς τη Μάατ στην καρδιά του, δε θα μπορέσει να περάσει την εξέταση του ζυγίσματος της ψυχής.

II. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει χωρίς κράτος (χωρίς πυραμидικό σύστημα), επειδή το κράτος παρέχει τη Μάατ.

Χρειάζεται μια ζωντανή δομή που να επιτρέπει την κατανομή των αγαθών της αλήθειας, της δικαιοσύνης και της εμπιστοσύνης στους ανθρώπους. Ο άνθρωπος, μόνος, είναι ανίκανος να την πραγματώσει για τους άλλους. Μόνο ο Δημιουργός και ο Μυημένος μπορούν να δημιουργήσουν Μάατ.

III. Η Μάατ εξασφαλίζει και συντηρεί την κυκλοφορία ανάμεσα στα πράγματα με την ανταπόδοση

Η Μάατ εξασφαλίζει τον κοινωνικό δεσμό, αποκαθιστά τον δεσμό που συνδέει τους ανθρώπους μεταξύ τους και εξασφαλίζει την κοινωνική ένταξη. Μέσω του βασιλιά εξασφαλίζει τον κοσμικό δεσμό. Συνδέει τον κόσμο των ανθρώπων με τον κόσμο των θεών και επιτρέπει, επομένως, την παγκόσμια ένταξη. Μπροστά στον θάνατο η Μάατ συνδέει τον άνθρωπο με την καρδιά του, δηλαδή με τον εαυτό του.

Γι' αυτό, όλα έπρεπε να είναι ή να γίνουν προσφορά, δηλαδή ανταπόδοση, ως δίκαιη πράξη όσων μας δόθηκαν από τους θεούς. Έτσι όλα κυκλοφορούν: τα αγαθά της γης κυκλοφορούν προς τον ουρανό, τα αγαθά των ανθρώπων προς τους θεούς και αντίστροφα. Αυτός ακριβώς είναι ο κύκλος ανταπόδοσης.

Από την άλλη μεριά, κάθε εργασία πρέπει να γίνει προσφορά, κάθε πράξη πρέπει να γίνει ιερή, δηλαδή να έχει νόημα, σεβασμό στη Μάατ. Αυτό το σύστημα ανταπόδοσης - κυκλοφορίας ενώνει τις γενιές μεταξύ τους. Για παράδειγμα, στην αιγυπτιακή νεκρική τελετή, το παιδί δεν περιορίζεται μόνο στη λειτουργία, αλλά πρέπει κυρίως να επιστρέψει με την τελετή του «τοκετού» τους γονείς του στο υπερπέραν. Πρέπει να κατανοήσουμε ότι η ανταπόδοση δεν συνίσταται στο να επιστρέψει κάποιος πράγματα όμοια μ' αυτά που έλαβε

με μηχανικό τρόπο, αλλά να επιστρέψει αυτό που έλαβε σ' ένα άλλο επίπεδο ύπαρξης.

IV. Οι Αιγύπτιοι έχουν μια πεσιμιστική θεώρηση, σύμφωνα με την οποία τίποτα δεν αποκτιέται οριστικά.

Είναι μια νοοτροπία προσπάθειας και αγωνιστικότητας: να είναι κάποιος πάντα δραστήριος και αγωνιστικός. Για τον Αιγύπτιο το να συντηρεί σημαίνει να αγωνίζεται και όχι απλά να διατηρεί τη γνώση.

V. Ακόμα κι αν κάνει κάποιος το καλό και υπηρετεί τη Μάατ, δεν προστατεύεται από το κακό, αλλά ο δίκαιος άνθρωπος δεν πρέπει ποτέ να χάνει την εμπιστοσύνη του.

Η βίωση της Μάατ

Οι Αιγύπτιοι είχαν ανακαλύψει τρεις αιτίες που μπορούσαν να εμποδίσουν κάποιον να βιώσει τη Μάατ: την οκνηρία, τη νοητική κωφότητα και την απληστία. Οκνηρία είναι η αδράνεια. Είναι το ελάττωμα που εμποδίζει την πραγματοποίηση οποιασδήποτε υπηρεσίας προς τους άλλους. Η νοητική κωφότητα προς τη Μάατ είναι η έλλειψη ευαισθησίας για τα πράγματα, άρα η ανικανότητα να θέλουμε να ακούμε και να ερευνάμε. Είναι το να θέλουμε να μένουμε στην επιφάνεια,

χωρίς να εντασσόμαστε. Η απληστία βρίσκεται σε σχέση με τον εγωισμό, αλλά κυρίως με τη φοβερή φιλοδοξία της κατοχής όλο και περισσότερων, πράγμα που εμποδίζει να εκτιμάει κανείς αυτά που έχει. Δεν είναι παρά αυτά που κατέχει. Η αφοσίωση, η αγάπη για τους άλλους είναι κάτι που ο απληστος αγνοεί. Να λοιπόν οι τρεις εχθροί της Μάατ, τα τρία μεγάλα ελαττώματα που πρέπει ο άνθρωπος να αποφεύγει.

Η επιστροφή της Μάατ σήμερα:

Η μεγάλη πρόκληση της σημερινής εποχής είναι ότι ζούμε σε μια κοινωνία που είναι η ίδια η εικόνα ενός κόσμου χωρίς Μάατ, και στην οποία διαπιστώνουμε τις τρεις μάστιγες της σκηνικής, της κωφότητας και της πλεονεξίας.

Από τη μια έχουμε μια αδύνατη ένταξη, μια έλλειψη κινητοποίησης των συμπολιτών μας, μια κοινωνία σκηνική, βυθισμένη στην αδράνεια, ανίκανη να δρα αποτελεσματικά.

Δεύτερη μάστιγα είναι η έλλειψη επικοινωνίας, η ανωνυμία, η λήθη για την προέλευσή μας, το γεγονός ότι ζούμε στο τώρα που θυμίζει παραδόξως την νοητική κωφότητα, άρα την αναισθησία.

Τρίτον υπάρχει μια χαλαρή ηθική, μια κοινωνία που παριστάνει την ηθική χωρίς να είναι, έλλειψη αλληλεγγύης, ξέφρενη αναζήτηση υλικών αγαθών και δύναμης, μια κοινωνία άρρωστη στην ίδια της τη καρδιά που επάίρεται για τον ανθρωπισμό της, για να κρύψει την ανικανότητα λήψης πραγματικών αποφάσεων από φόβο για την απώλεια των κεκτημένων της, άρα μια κοινωνία άπληστων ανθρώπων, οι οποίοι κατά βάθος δεν ενδιαφέρονται για τη δυστυχία ούτε για το τι συμβαίνει στον κόσμο.

Η αρρώστια της πλεονεξίας μας έχει κάνει εγωιστές, μας οδήγησε στην κωφότητα που μας έκανε αναισθητους και αυτή μας βύθισε στην αδράνεια, στην ανικανότητα λήψης αποφάσεων, που μας εμποδίζει να δράσουμε. Κατά παράδοξο τρόπο ποτέ δεν είχαμε τόσα μέσα και ποτέ δεν νοιώθαμε τόση ανικανότητα. Αυτές είναι οι συνέπειες μιας τραγικής μεταφυσικής λήθης για την οποία όλοι είμαστε υπεύθυνοι, κατά κάποιο τρόπο, εδώ και γενιές.

Η αποκατάσταση της Μάατ στη θέση της Ισφét, μέσω μιας πυραμδικής δομής και ενός συστήματος μαθητείας είναι σήμερα το πιο ευγενές καθήκον και αυτό που προκαλεί το μεγαλύτερο ενθουσιασμό, προκειμένου να υπάρξει ξανά ζωή και ελπίδα σ' έναν ορφανό κόσμο.

Η Νέα Ακρόπολη πραγματοποιεί δράσεις για τη Φιλοσοφία, τον Πολιτισμό και τον Εθελοντισμό, προσφέροντας ουσιαστικές επιλογές και καλύπτοντας όλους όσοι επιθυμούν να φέρουν στη ζωή τους μια εσωτερική αναγέννηση.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Εισαγωγικό σεμινάριο Εσωτερικής Φιλοσοφίας και Εσωτερικής Ψυχολογίας • Ανοιχτές συζητήσεις για τη Φιλοσοφία • Διαλέξεις, σε συνεργασία με χώρους πολιτισμού, για την Παγκόσμια Ημέρα Φιλοσοφίας υπό την αιγίδα της UNESCO

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους • Θεατρικά δρώμενα • Μουσικές θεματικές βραδιές • Δημιουργικά εργαστήρια: αρχαιολογικών αντιγράφων, πυρογραφίας, ζωγραφικής • Εκδοτική δραστηριότητα βιβλίων εσωτερισμού και φιλοσοφίας • Αθλητική δραστηριότητα: αθλητικοί αγώνες, τουρνουά, φιλοσοφικές πολεμικές τέχνες • Ομάδες ανάγνωσης και ανταλλαγής βιβλίων (Booksharing – Booklab)

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Οικολογικές πρωτοβουλίες για τη φροντίδα πάρκων, δασών, παραλιών • Κοινωνικές πρωτοβουλίες στήριξης ευπαθών ομάδων και προσφοράς • Αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών και φυσικών καταστροφών • Σεμινάρια για την ανάπτυξη της εθελοντικής συνείδησης • Δίκτυο ανταλλακτικής και εναλλακτικής οικονομίας • Ετήσια Πανελλήνια Πορτή Εθελοντισμού, με συμμετοχή τοπικών και διεθνών εθελοντικών οργανισμών (Κίνηση Φορέων Εθελοντισμού)

Αθήνα, 210 88 10 830

Ιλίσια, 210 7794368, 6987124197

Περιστέρι, 2130282657

Αιγάλεω, 698 185 8033

Καλλιθέα, 216 7007072

Πειραιάς, 211 4025482

Θεσσαλονίκη (κέντρο), 2310-285020

Θεσσαλονίκη (Άγιος Δημήτριος), 6979496723

Θεσσαλονίκη (Ανάληψη), 2313094863

Ηράκλειο, 6981888493

Ρέθυμνο, 28310 52884

Χανιά, 2821023189

Βόλος, 6974482907

Πάτρα 2610006923 & What's up 6980500044

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Απαγορευμένη αρχαιολογία

- Η χαμένη Ατλαντίδα
- Μεγαλιθικά μνημεία
- Αινίγματα αιγυπτιακής τεχνολογίας
- Οι γραμμές της Νάσκα

Socialize

philosophically

βρείτε τις εκδόσεις
μας ηλεκτρονικά
στο scribd.com

Ενημέρωση
Διαγωνισμοί
Short films and
spots for thinking
Φωτογραφίες
Ρητά for sharing

www.nea-acropoli.gr

www.nea-acropoli-athens.gr

www.nea-acropoli-thes.gr

ζήσε με την

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Ποιος είμαι;

Από πού έρχομαι;

Πού πηγαίνω;

Οι απαντήσεις
θα αναζητηθούν
στους:

Πλάτωνα

Αριστοτέλης

Μπαγκαβάτ Γκίτα

Βούδας

Κομφούκιος

Θιβέτ

Αίγυπτος

Πλωτίνος

Στωικοί

Καντ

Διάρκεια:

12 συναντήσεις

Ενάρξεις: κάθε μήνα στα κέντρα της Νέας Ακρόπολης στην Ελλάδα

